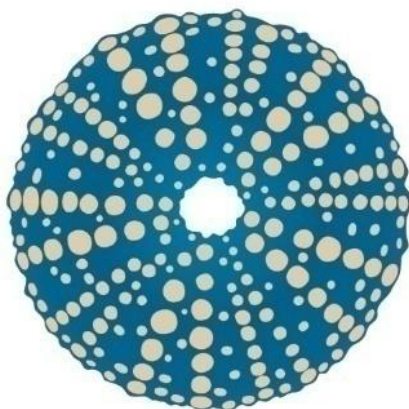

Lokalna razvojna strategija LAG-a „More 249“ za razdoblje 2023. – 2027.

more 249
lokalna akcijska grupa

OVAJ PROJEKT SUFINANCIRAN JE SREDSTVIMA EUROPSKE UNIJE
Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj,
Podmjera 19.1. „Pripremna pomoć“ u okviru Mjere 19 „LEADER-CLLD“

LAG „MORE 249“

PROGRAMA RURALNOG RAZVOJA 2014.-2020.
Udio sufinanciranja: 90% EU, 10% RH
Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj: Europa ulaže u ruralna područja

SADRŽAJ

1. OPIS PODRUČJA KOJE OBUHVAĆA LRS	6
1.1. Osnovne zemljopisne značajke područja LAG-a	6
1.1.1. Područje LAG-a	6
Slika 1. Karta LAG područja s vidljivim granicama JLS-ova u LAG-u	7
Slika 2: Karta položaja LAG-a na karti Republike Hrvatske.....	8
Tablica 1: Osnovni podaci o LAG-u.....	9
1.1.2. Geomorfološke i klimatske karakteristike na području LAG-a	10
1.1.3. Kulturna, povijesna i prirodna baština na području LAG-a	11
1.1.3.1. Kulturno-povijesna baština	11
Tablica 2: Zaštićena kulturno-povijesna baština na području LAG-a	12
1.1.3.2. Prirodna baština na području LAG-a	13
Tablica 3: Zaštićeni prirodni lokaliteti na području LAG-a	14
Slika 3: Ekološka mreža Natura 2000 na području LAG-a	14
1.1.4. Stanje komunalne infrastrukture na području LAG-a	14
Tablica 4: Stanje komunalne infrastrukture na području LAG-a.....	16
1.1.5. Stanje društvene infrastrukture na području LAG-a	16
Tablica 5: Stanje društvene infrastrukture na području LAG-a.....	17
1.2. Gospodarske značajke područja LAG-a.....	18
Tablica 6: Osnovni razvojni pokazatelji LAG područje	20
Tablica 7: Broj osoba zaposlenih u pravnim osobama po djelatnosti (NKD 2007) u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a	20
Tablica 8: Poduzetnici u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a	21
Tablica 9: Obrti u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a.....	21
Tablica 10: Struktura poljoprivrednih gospodarstva na području LAG-a	22
Tablica 11: Veličina poljoprivrednih gospodarstva na području LAG-a.....	22
Tablica 12: Poljoprivredne i šumske površine na području LAG-a	23
Tablica 13: Brojno stanje stoke na području LAG-a	23
Tablica 14: Dolasci turista i noćenja u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a	24
Tablica 15: Dobna struktura nezaposlenih na području LAG-a	24
Tablica 16: Dobna struktura zaposlenih na području LAG-a	25
1.3. Demografske značajke LAG područja	26
Tablica 17: Natalitet, mortalitet i vitalni indeks na području LAG-a	27
Tablica 18: Obrazovna struktura stanovništva na području LAG-a	27
2. REZULTATI PROVEDBE LRS U RAZDOBLJU 2014. – 2022.....	28

Tablica 19: Rezultati provedbe LRS u razdoblju 2014. – 2022. i provedbe drugih projekata.....	29
3. OPIS UKLJUČENOSTI LOKALNIH DIONIKA U IZRADU LRS	30
3.1. Opis partnerstva.....	30
Tablica 20: Članovi LAG-a (Skupština LAG-a).....	31
Tablica 21: Tijelo LAG-a nadležno za donošenje odluka koje su vezane za sadržaj i provedbu LRS (Skupština i Upravni odbor)	31
Tablica 22: Tijelo LAG nadležno za odabir projekata na LAG natječaju (Upravni odbor)	31
3.2. Opis tijeka izrade LRS i sudjelovanja različitih interesnih skupina u izradi LRS	32
Tablica 23: Događaji i sudionici tijekom izrade LRS.....	33
4. ANALIZA RAZVOJNIH POTREBA I POTENCIJALA PODRUČJA.....	34
4.1. Rezultati analize stanja područja na temelju SWOT analize	34
Tablica 24: SWOT analiza LAG-a.....	34
5. OPĆI CILJEVI, SPECIFIČNI CILJEVI I INTERVENCIJE LRS	37
5.1. Prikaz potreba LAG područja	37
Tablica 25: Potrebe LAG područja	37
5.2. Opis općih i specifičnih ciljeva LRS	39
Tablica 26: Opći i specifični ciljevi LRS.....	39
5.3. Opis intervencija LRS uključujući projekte suradnje	41
Tablica 27: Intervencije u LRS	41
Tablica 28: Projekti suradnje	41
Tablica 29: Opis intervencija	43
5.4. Opis procesa odabira projekata na LAG natječajima	58
5.5. Usklađenost LRS sa ZPP	59
Tablica 30: Usklađenost LRS sa SP ZPP.....	59
6. KAPACITET LAG-a ZA PROVEDBU LRS.....	60
6.1. Kapacitet LAG-a za upravljanje LAG-om i provedbom LRS	60
Tablica 31: Kapacitet LAG-a za upravljanje LAG-om i provedbu LRS	61
6.2. Opis praćenja (monitoring) i procjene (evaluacija) provedbe LRS	61
Tablica 32: Plan pokazatelja – pokazatelji rezultata ZPP	63
7. FINACIJSKI I AKCIJSKI PLAN PROVEDBE LRS.....	64
7.1. Financijski plan provedbe LRS	64
Tablica 33: Financijski plan provedbe LRS.....	65
7.2. Akcijski plan provedbe LRS.....	66
Tablica 34: Akcijski plan provedbe LRS.....	66

8. PRILOZI.....	67
PRILOG 1. Osnovni statistički podaci o LAG-u	
Prilog 2A - 1. Fotografije	
Prilog 2B - 2. Zaštićena kulturno-povijesna baština na području LAG-a	
Prilog 3A Popis osnovnih škola s brojem učenika	
Prilog 3B Popis srednjih škola	
PRILOG 4. Dob nositelja odgovorne osobe OPG-a	
PRILOG 5. Brojno stanje stoke iz Upisnika poljoprivrednika na dan 07.05.2021. i broj farmi	
PRILOG 6. Dobna struktura stanovništva na području LAG-a	
PRILOG 7. Obrazovna struktura nositelja OPG-a	
PRILOG 8. Rezultati provedbe LRS u razdoblju 2014. – 2022. i provedbe drugih projekata	
PRILOG 9. Anketni upitnik	

POPIS POKRATA

AGRONET	Elektronička aplikacija namijenjena za pomoć poljoprivrednim gospodarstvima i ostalim korisnicima u ostvarivanju prava na potpore u poljoprivredi
APPRRR	Agencija za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju
BDP	Bruto domaći proizvod
CLLD	Lokalni razvoj vođen zajednicom, eng. <i>Community Led Local Development</i>
DZS	Državni zavod za statistiku
EK infrastruktura	Elektroničko-komunikacijska infrastruktura
EU	Europska unija
EVPG	Ekonomska veličina poljoprivrednog gospodarstva
JLS	Jedinica lokalne samouprave
JZ	Jugozapad
LAG	Lokalna akcijska grupa
LEADER	Program Europske unije za razvoj ruralnih područja, fran. <i>Liaison Entre Actions de Développement de l'Economie Rurale</i>
LRS	Lokalna razvojna strategija
MBPS	Megabit po sekundi
MW	Megawatt
NKD	Nacionalna klasifikacija djelatnosti
NP	Nacionalni park
OIE	Obnovljivi izvori energije
OPG	Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo
PG	Poljoprivredno gospodarstvo
RH	Republika Hrvatska
SOPG	Samoopskrbno obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo
SP ZPP	Strateški plan Zajedničke poljoprivredne politike Republike Hrvatske 2023.-2027.
SZ-JI	Sjeverozapad-Jugoistok
ŠKŽ	Šibensko-kninska županija
OK	Obrtnička komora
ZPP	Zajednička poljoprivredna politika Europske unije

1. OPIS PODRUČJA KOJE OBUHVAĆA LRS

1.1. Osnovne zemljopisne značajke područja LAG-a

1.1.1. Područje LAG-a

Područje LAG-a „More 249“ nalazi se na obalnom i otočnom dijelu Šibensko-kninske županije te obuhvaća: Grad Vodice, općine Pirovac, Tribunj, Tisno, Rogoznicu i Murter-Kornati te naselja grada Šibenika: Šibenik, Grebašticu, Žaborić, Jadrtovac, Brodaricu, Krapanj, Zlarin, Kaprije, Žirije, Zaton i Raslinu.

Ukupna površina obuhvata LAG-a iznosi 518,7 km² (474,60 km² bez naselja Šibenik) i obuhvaća 7 JLS-ova na području Šibensko-kninske županije koju čine obalni pojas i otoci te manji dio zaleđa. Broj stanovnika na području LAG-a prema popisu stanovništva iz 2021. godine iznosi 25.295 bez naselja Šibenik, dok s naseljem Šibenik iznosi 56.410 stanovnika. U odnosu na popis stanovništva iz 2011. godine bilježi se pad od 3,07%. Na sjeveru, LAG graniči sa Zadarskom županijom, a na jugu sa Splitsko-dalmatinskom. Na istoku, u unutrašnjosti, graniči s općinom Bilice i gradom Skradinom koji su članovi susjednog LAG-a Krka. Područje LAG-a karakterizira priobalni pojas kao i iznimno razvedeno područje Jadranskog mora s mnoštvom malih otoka, otočića i hridi, gdje se poljoprivreda odvija na usitnjenim poljoprivrednim površinama okruženim suhozidima.

Vodice su jedan od subregionalnih centara Šibensko-kninske županije, smještene 12 km zapadno od Šibenika i na idealnoj poziciji na samom središtu jadranske obale. Područje Grada Vodica obuhvaća obalu, zaleđe i otok Prvić. Turizam u Vodicama ima tradiciju dužu od šezdeset godina i učinio je Vodice nadaleko poznatom turističkom destinacijom.

Šibenik je smješten na ušću rijeke Krke u Jadransko more i najstariji je samorodni hrvatski grad na jadranskoj obali. Po prvi se put spominje 1066. godine u povelji kralja Petra Krešimira IV., zbog čega se naziva i Krešimirovim gradom. Glavni simbol Šibenika je katedrala sv. Jakova, uvrštena na UNESCO-ov popis spomeničke baštine. Grad Šibenik u svom sastavu uključuje 32 naselja od čega je 11 naselja pod LAG-om „More 249“.

Pirovac je srednjovjekovno naselje i utvrda najstarijeg hrvatskog plemstva, tradicije mediteranske poljoprivrede i turističko-klimatološko-rekreacijsko središte. Smješten je na obali između mora i Vranskog jezera. Općina obuhvaća obalni dio i zaleđe.

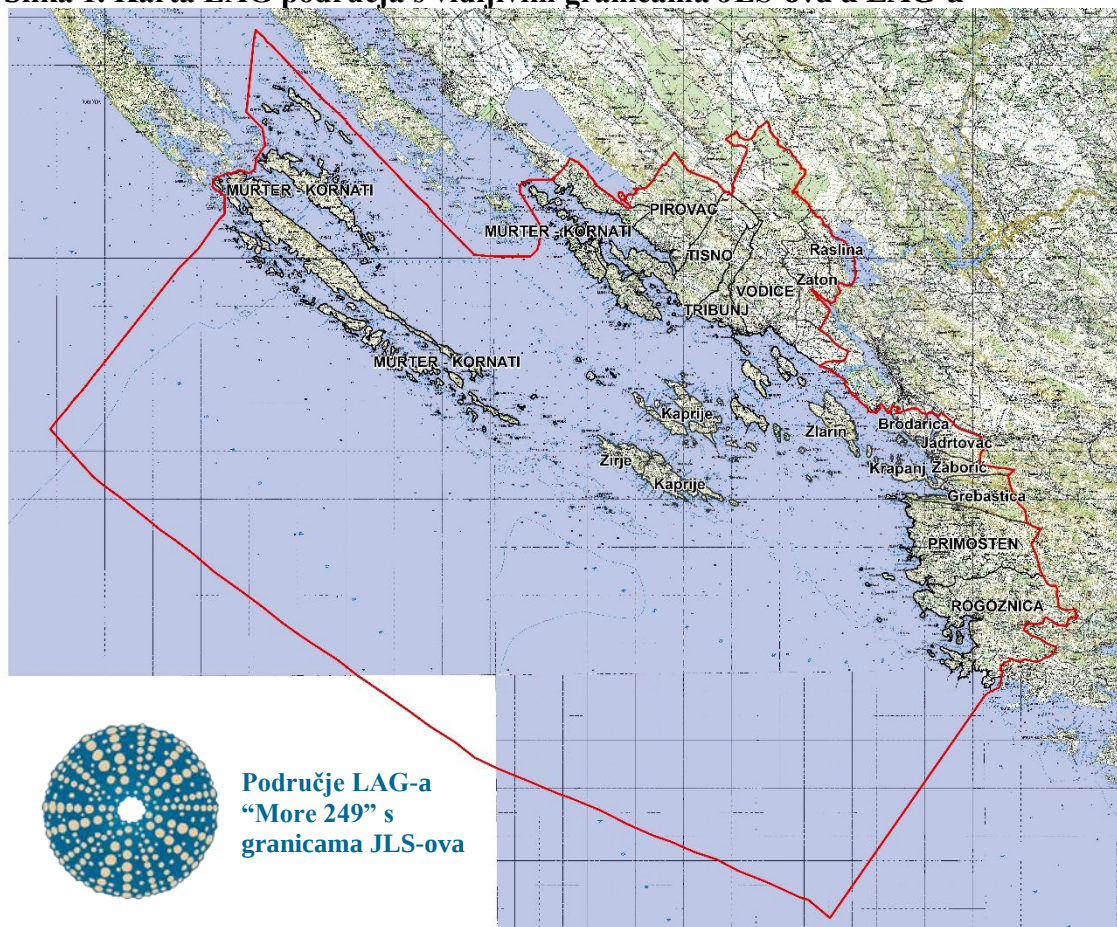
Općina Murter-Kornati nalazi se na otoku Murteru i obuhvaća sjeverozapadnu stranu otoka s istoimenim naseljem te 10-ak nautičkih milja udaljeno Kornatsko otočje.

Tisno je karakterističan prostor po tome što je dio Općine Tisno na otoku, a dio na kopnu. Teritorij Općine Tisno obilježava raznolikost prirodnog i stvorenog ambijenta na relativno malom prostoru što je jedinstven primjer na hrvatskoj obali.

Općina Tribunj osnovana je 2006. godine i najmlađa je općina na području LAG-a. Posebnost Tribunja je njegov geografski položaj i podijeljenost na urbani kopneni dio i poluotočnu povijesnu jezgru. Autentičnu sliku zbijenih kuća i uskih uličica upotpunjuje pogled na otočiće Lukovnjak i Logorun koji su smješteni preko puta mjesta i na Prišnjak i Sovljak.

Rogoznica je smještena na južnom dijelu LAG-a, u dubokoj uvali koja je zaštićena od udara vjetrova. Općina Rogoznica ima 54 km dugu obalu i geografski položaj koji je smješta u središte dalmatinske obale te je najistureniji dio hrvatskog kopna koji zadire duboko u Jadransko more.

Slika 1. Karta LAG područja s vidljivim granicama JLS-ova u LAG-u

Slika 2: Karta položaja LAG-a na karti Republike Hrvatske

Tablica 1: Osnovni podaci o LAG-u

Osnovni statistički podaci o LAG-u						
Naziv JLS	Broj stanovnika u JLS	Naselja iz JLS u sastavu LAG-u	Broj stanovnika u naselju	Površina JLS km²	Gustoća stanovnika u JLS (stan/km²)	Broj kućanstava u JLS
GRAD ŠIBENIK	6.498	Navedeno u Prilogu 1	6.498	113,9	57,05	2.687
GRAD ŠIBENIK	31.115	Naselje Šibenik	31.115	44,1	705,56	12.280
GRAD VODICE	8.649	Navedeno u Prilogu 1	8.649	92,6	93,4	3.451
OPĆINA MURTER KORNATI	1.934	Navedeno u Prilogu 1	1.934	78,8	24,66	810
OPĆINA PIROVAC	1.606	Navedeno u Prilogu 1	1.606	39,1	41,07	676
OPĆINA ROGOZNICA	2.106	Navedeno u Prilogu 1	2.106	68,2	30,88	948
OPĆINA TISNO	2.908	Navedeno u Prilogu 1	2.908	66,7	43,60	1.209
OPĆINA TRIBUNJ	1.594	Navedeno u Prilogu 1	1.594	15,3	104,18	620
Ukupno LAG	25.295			474,6	53,30	10.401
	56.410 (uključujući naselje Šibenik)			518,7	108,75	22.681
Osobna iskaznica LAG-a						
OIB	47847182143					
Adresa sjedišta	Ulica Dulcin 14, 22211 VODICE					
Adresa podružnica	N/P					
Kontakt telefon	022 558 343; 091 2351 101					
Kontakt e-mail	lagmore249@gmail.com					
Mrežna stranica	https://www.lagmore249.hr					

Izvor: Državni zavod za statistiku – za osnovni statistički podaci o LAG-u

1.1.2. Geomorfološke i klimatske karakteristike na području LAG-a

Šibensko-kninska županija smještena je između Jadranskog mora i dinarske zone. U geomorfološkom smislu čitav prostor ŠKŽ determiniran je položajem na JZ strani Dinarida pa sve makroreljefne forme karakterizira dinarski pravac pružanja SZ-JI. Područje LAG-a „More 249“ proteže se na primorskom dijelu ŠKŽ koje obuhvaća obalni, otočni i zaobalni prostor. Osnovni reljefni oblici LAG područja su vapnenački grebeni i dolomitsko-laporne udoline koje se pružaju u smjeru SZ-JI te daju prirodno-geografsko područje malih poljodjelskih mogućnosti. S druge strane, pojedine agrarno važne udoline zauzimaju manje površine, a nalaze se na području Dubrave, Dazline i Ivinja kod Tisna te Rogozničkog zaleđa. Visinska razvedenost otoka je raznolika, od najnižeg Krapnja (7 m) do najvišeg, Zlarina (169 m). Najveća nadmorska visina LAG-a „More 249“ iznosi 509 m, a izmjerena je u Grebaštici.

LAG „More 249“ se nalazi u zoni kamenjara, crvenice i smeđeg tla. U šumama na području LAG-a prevladava makija i borova šuma koje uglavnom nemaju gospodarsku funkciju. Područjem LAG-a dominira krš, a prevlast karbonatnih stijena i njihova tektonska razlomljenost pospješuju poniranje atmosferske vode u podzemlje. Njihova je pojava najčešća na područjima gdje stijenska podloga ima hidrološke značajke pukotinske poroznosti i nepropusnosti (JZ od Šibenskog zaljeva) ili djelomične propusnosti (područje Donjeg polja u zaleđu Morinja). Oko Vodica i Tribunja nalaze se plitke sredozemne vode koje su zbog blizine mora uglavnom bočate. Područje LAG-a zauzima središnji i najrazvedeniji dio Jadranske obale s razvedenom obalom, brojnim otocima, hridima, kamenitim i šljunčanim plažama koje pružaju važan resurs u turističkom smislu.

Nemetalne mineralne sirovine koje predstavljaju osnovu graditeljstva su tehničko-građevinski kamen i građevni pijesak i šljunak, kojih ima u značajnom broju na području LAG-a. Toj skupini mineralnih sirovina mogu se priključiti i mineralne sirovine za proizvodnju cementa i vapna, a koje se uglavnom rabe u graditeljstvu. Arhitektonsko-građevni kamen jedan je od najvrjednijih nemetalnih mineralnih sirovina te prilika za nove gospodarske investicije. Peloidi, recentni rahli sitno-zrnati sedimenti bogati organskom tvari, predstavljaju potencijal za razvoj zdravstvenog turizma.

Ovakav izrazito krški, relativno nizinski reljef s mnoštvom malih otoka, otočića i hridi uz slabi pristup plodnom tlu u najvećoj mjeri determinira poljoprivrednu proizvodnju i razvoj ruralnih područja. Pojedine udoline koje se nalaze na području LAG-a „More 249“ važan su i pogodan resurs za poljoprivrednu proizvodnju. Istovremeno, ovakav reljef omogućava obilje prilika za bavljenje turizmom koji se tradicionalno naslanja na more kao glavni turistički proizvod. Nedostatni poljoprivredni resursi na području LAG-a s jedne strane i razvijen turizam s druge strane, otvaraju mogućnost razvoja specifičnih poljoprivrednih kultura koje su usmjerene finalizaciji poljoprivredne proizvodnje i plasmanu tijekom turističke sezone.

Područje LAG „More 249“ pod jakim je utjecajem Jadranskog mora i ima obilježja mediteranske klime koju karakteriziraju topla ili vruća i suha ljeta te blage i vlažne zime. LAG „More 249“ dio je ŠKŽ s najmanjom količinom oborina. Najviše oborina ima u zimskim mjesecima, a sekundarni maksimum javlja se u proljeće (od ožujka do lipnja). Središnja godišnja količina oborina iznosi 54,98 mm, dok je snijeg rijetkost i ne zadržava se duže od jednog dana. Srednje ukupno godišnje trajanje sijanja sunca u županiji najveće je upravo na području LAG-a te iznosi 2.686,2 sati. Najveći broj vedrih dana je u srpnju i kolovozu. Maksimum oblačnih dana nastupa u prosincu, za vrijeme intenzivne ciklonalne aktivnosti na Jadranu. Tri su dominantna vjetra na području LAG-a: jugo, bura i maestral.

1.1.3. Kulturna, povijesna i prirodna baština na području LAG-a

1.1.3.1. Kulturno-povijesna baština

Kultura i povijest ovog kraja izrazito je bogata, s nalazištima koja sežu u prapovijest, do srednjeg doba i antičkih civilizacija, razdoblja hrvatskog kraljevstva pa do novijih razdoblja, Mletačke republike i Habsburške monarhije. Na području LAG-a nalazi se 267 zaštićenih kulturnih dobara uvrštenih u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske, od čega se 131 kulturno dobro nalazi na području Grada Šibenika. Zaštićenu kulturnu baštinu čine materijalna i nematerijalna kulturna baština. U materijalnu baštinu ubraja se: nepokretno kulturno dobro (148 pojedinačnih kulturnih dobara i 14 kulturno povijesnih cjelina, 27 arheoloških dobara i 1 kulturni krajolik), pokretno kulturno dobro (43 pojedinačnih dobara i 29 zbirki). Od nematerijalne baštine zaštićena su 5 nematerijalna kulturna dobra.

Kulturnu baštinu LAG područja upotpunjuju suhozidni krajolici kao povijesni odraz kulture života i rada u dalmatinskom kršu. Umijeće suhozidne gradnje je 2018. godine uvršteno u UNESCO-ov popis nematerijalne baštine. Kada pogledamo tisuće kilometara suhozida na području Srime, otoka Murtera i Kornata, Modrava te otočica Baljenca uočava se dodatna kulturno-prirodna baština ovog kraja koja ima i svoju turističku valorizaciju. Kao primjer tradicijske gradnje na području LAG-a postoje brojne bunje građene u suhozidu, a koje su se radile u poljima, maslinicima, vinogradima i služile su kao zaštita od nevremena, prostor za odmor, spremište za alat, ali i sklonište za životinje. Proteklih godina i LAG „More 249“ pridonio je dodatnoj valorizaciji suhozidne baštine kroz manje projekte koji su za cilj imali promociju i osvješćivanje lokalnog stanovništva za očuvanje baštine.

Elementi arheološke baštine u značajnoj mjeri su prisutni na cijelom prostoru LAG-a i predstavljaju znatne resurse za razvoj kulturnog turizma, međutim nužno je dodatno uložiti u njihovo istraživanje, zaštitu i stavljanje u funkciju posjećivanja. Grad Vodice na svom području ima pet arheoloških nalazišta: Velika Mrdakovica, arheološko nalazište Biskupija, ostaci utvrde Rakitnica, Gradina Dragišić i arheološko nalazište Prižba. Izgradnja im datira u različitim vremenima, počevši od predrimskog doba.

Sve jedinice lokalne samouprave u sastavu LAG-a ističu se zaštićenom povijesno kulturnom cjelinom, a ukupno ih je 14 što ukazuje na izrazitu povijesnu, arheološku ili društvenu važnost određenog područja.

Na području LAG-a (izuzev Grada Šibenika) kroz cijelu godinu djeluje samo muzej u Betini. U Prvić Luci nalazi se ustanova u kulturi, Memorijalni centar Faust Vrančić posvećen liku, djelu i nasljeđu velikog hrvatskog izumitelja, leksikografa, poliglota, filozofa. U prostorijama se nalazi suvremeni postav s multimedijom i interaktivnim sadržajima te modeli Faustovih izuma. U Betini se nalazi Muzej brodogradnje koji je otvoren u kolovozu 2015. godine. Muzej je otvoren sa svrhom očuvanja drevne tradicije drvene brodogradnje u Betini, a sam obilazak muzeja pruža detaljne informacije o plemenitom zanatu, kojeg se na ovakav način pokušava zaštititi od zaborava. U Murteru je smještena vrijedna etnografska Zbirka Marka Mudronje Repca koja posjeduje preko 600 predmeta koji su zaštićeno kulturno dobro, a podijeljena je u dvije skupine: primarnu i sekundarnu dokumentaciju. Na otoku Krapnju u vrijeme ljetne sezone otvoren je Muzej ronjenja gdje su izložene fotografije i originalna ronilačka oprema iz 19. st. koja prikazuje tradiciju otoka. U Šibeniku djeluje Javna ustanova u kulturi Tvrđava kulture koja upravlja trima revitaliziranim šibenskim tvrđavama, Tvrđavom sv. Mihovila, Tvrđavom Barone te Tvrđavom sv. Ivana. Na otoku Zlarinu u srpnju 2023. otvoren je Centar koralja Zlarin posvećen tradiciji koraljarstva na tom otoku.

Od nematerijalne baštine na području LAG-a ističu se tradicionalni plesovi, klapsko pjevanje, muška i ženska narodna nošnja, šibenska kapa, šibenska puca, nakit od crvenog koralja s otoka

Zlarina. Kao zaštićena nematerijalna kulturna registrirana su 5 dobra od kojih su čak 3 na području Općine Tisno: umijeće gradnja betinske gajete, umijeće izrade jezerskih ogrica i običaji jezerskog mornarskog bala uz izvedbu balarina te tradicijsko umijeće izrade čipke na području Primoštena i Rogoznice, kao i umijeće izgradnje šibenske kape na području Šibenika.

Očuvanju tradicijske baštine doprinosi postojanje brojnih civilnih udruga (KUD-ova i ostalih udruga u kulturi) koje promocijom starih napjeva, prikazom nošnji te narodnim plesovima, upoznaju nove generacije i goste s poviješću i identitetom područja. Iako, relativno zemljopisno malo područje, vrlo je bogato folklornim izrazom. Postoje brojni običaji koji se njeguju i danas, a posebice oni vezani uz vjerske blagdane. Ovi običaji dijelom su dokumentirani i očuvani fotografijama i u knjigama. Na otocima ovog kraja sačuvani su stari lirski napjevi, koje pjevaju uglavnom žene pri pjevanju dugih balada.

Fešte, koje se u svakom mjestu održavaju na specifičan način, koriste karakteristiku i osebnost lokaliteta, kao što su: regate brodova na jedra, veslačke regate, natjecanje u starim vještinama, utrka magaraca, sajmovi originalnih proizvoda, ponuda pučke kuhinje, originalne priredbe u kojima sudjeluju mještani i gosti, karnevalske zabave (poklade), prikaz običaja pirovanja (svadbe) i izvođenje drugih autentičnih običaja. (*Fotografije kulturne baštine u Prilogu 2A)

Bogatstvo kulturne baštine LAG područja potrebno je kvalitetno interpretirati pomoću manifestacija čime bi se poboljšala i stvorila dodatna kulturna i turistička vrijednost prostora. Brojna kulturna događanja na LAG području odvijaju se tijekom ljeta dok zimi nedostaje takvih sadržaja te je potrebno obogatiti ponudu tijekom cijele godine. Primjerice, ističe se bogatstvo suhozidne baštine koje daje naznaku da je područje tradicionalno bilo okrenuto poljoprivredi i stočarstvu.

Tablica 2: Zaštićena kulturno-povijesna baština na području LAG-a

JLS	Vrsta kulturnog dobra						
	Nepokretno kulturno dobro				Pokretno kulturno dobro		Nematerijalno kulturno dobro
	Pojedinačno	Kulturno-povijesna cjelina	Kulturni krajolik	Arheologija	Pojedinačno	Zbirka	
Vodice	10	2	-	5	5	1	-
Šibenik (naselja u sastavu LAG-a)	14	4	1	12	7	5	-
Šibenik (naselje)	89	2	-	1	25	13	1
Pirovac	3	1	-	1	1	2	-
Tisno	15	2	-	1	3	4	3
Murter	6	1	-	7	-	2	-
Tribunj	6	1	-	-	1	1	-
Rogoznica	5	1	-	-	1	1	1
Ukupno LAG	148	14	1	27	43	29	5

Izvor: Ministarstvo kulture i medija

Napomena: Tablica sa navedenim nazivima kulturnog dobra za svaku jedinicu lokalne samouprave nalazi se u Prilogu 2B

1.1.3.2. Prirodna baština na području LAG-a

Prirodna baština područja LAG-a jedna je od osnovnih determinanti razvoja te je odlikuje gotovo nedirnuta priroda: mali, zabačeni otoci, otočići i hridi s mnoštvom skrovitih uvala i plaža. Na području LAG-a nalaze se dijelovi ili u cijelosti zaštićena područja, od čega je jedan nacionalni park: NP Kornati, dio parka prirode: Park prirode Vransko jezero te značajni krajobraz: Kanal – Luka, Žutsko-sitsko otočje te manji dio Donji tok rijeke Krke.

NP Kornati nacionalnim su parkom proglašeni 1980. g. Ukupna površina parka je 216,78 km² a sastoji se od 89 otoka, otočića i hridi. Od površine parka, 1/4 je kopno dok je preostali dio morski ekosustav. Veliki broj otoka, različite geomorfološke osobine, njihov oblik, klimatski uvjeti i krune (strmci) na vanjskom nizu otoka čine kornatsko otočje osebujnim, što se očituje u bogatoj flori i fauni. Vaskularna flora do sada uključuje preko 650 biljnih svojti. Značajnije biljne vrste su dubrovačka zečina (*Centaurea ragusina*), jadranska perunika (*Iris adriatica*), ilirska perunika (*Iris illyrica*) te vrste iz porodice kačunovica (*Orchydaceae*). Od brojnih životinjskih skupina detaljnije su istraživane pojedine skupine kukaca te kralježnjaci. Na ovom području pronađen je 1 predstavnik vodozemca, 7 vrsta gmazova te 3 vrste sisavaca. Od brojnih ptica kojima su Kornati gnjezdilište, ističe se NATURA 2000 vrsta – morski vranac (*Phalacrocorax aristotelis desmarestii*) čija kornatska kolonija broji oko 150 pari. Važnu sastavnicu kornatske kopnene faune čine populacije do danas otkrivenih 10 vrsta šišmiša. U podmorju NP-a prisutan je velik broj NATURA 2000 vrsta i staništa koja ovom području osiguravaju mjesto u Europskoj mreži zaštićenih područja - mreži NATURA 2000. Najvažnije stanište je naselje morske cvjetnice posidonije (*Posidonion oceanicae*) koje se pruža većim dijelom priobalnog pojasa kornatskog podmorja do 30 m dubine. Do danas je na području NP zabilježeno oko 850 vrsta životinja te 353 vrste algi.

Vransko jezero najveće je prirodno jezero u Hrvatskoj, a proteže se od Općine Pirovac do Općine Pakoštani. Jezero je krško polje ispunjeno vodom i rijedak primjer kriptodepresije. U parku je zabilježeno oko 235 vrsta ptica, od čega 102 gnjezdarice (ponajviše ptica močvarica), dok je ostalima jezero odmoriste prilikom selidbe ili zimovaliste. Prema procjenama u parku za jesenje selidbe dnevno boravi od 20.000 do 200.000 ptica. Dominantna karakteristika Vranskog jezera je posebni ornitološki rezervat, gotovo netaknutih prirodnih staništa ptica vodarica, rijetkog močvarnog sustava, velike bioraznolikosti, izuzetne znanstvene i ekološke vrijednosti.

Značajni krajobraz Žutsko-sitska otočna skupina proteže se na području Općine Murter-Kornati, sjeverno od NP Kornati. Žutsko-sitsku otočnu skupinu na sjeveru okružuje Pašman, na istoku Vrgada, na zapadu Dugi otok, i na jugu Kornat. Obuhvaća 35 otoka i otočića, 8 hridi i 1 greben od kojih je najveći otok Žut. Krš je glavno obilježje reljefa pa se na otocima može vidjeti raskoš krških reljefnih oblika nastalih korozijom i erozivnim procesima (kamenica, škrapa, žljebova, itd.).

Značajni krajobraz Kanal – Luka obuhvaća Šibenski zaljev i Kanal sv. Ante. Granica prolazi sredinom zaljeva paralelno s pružanjem grada Šibenika. Kanal je prirodni fenomen, s brojnim rtovima i uvalama, dug oko 2500 m, širok od 140 do 220 m i dubok do 42 m.

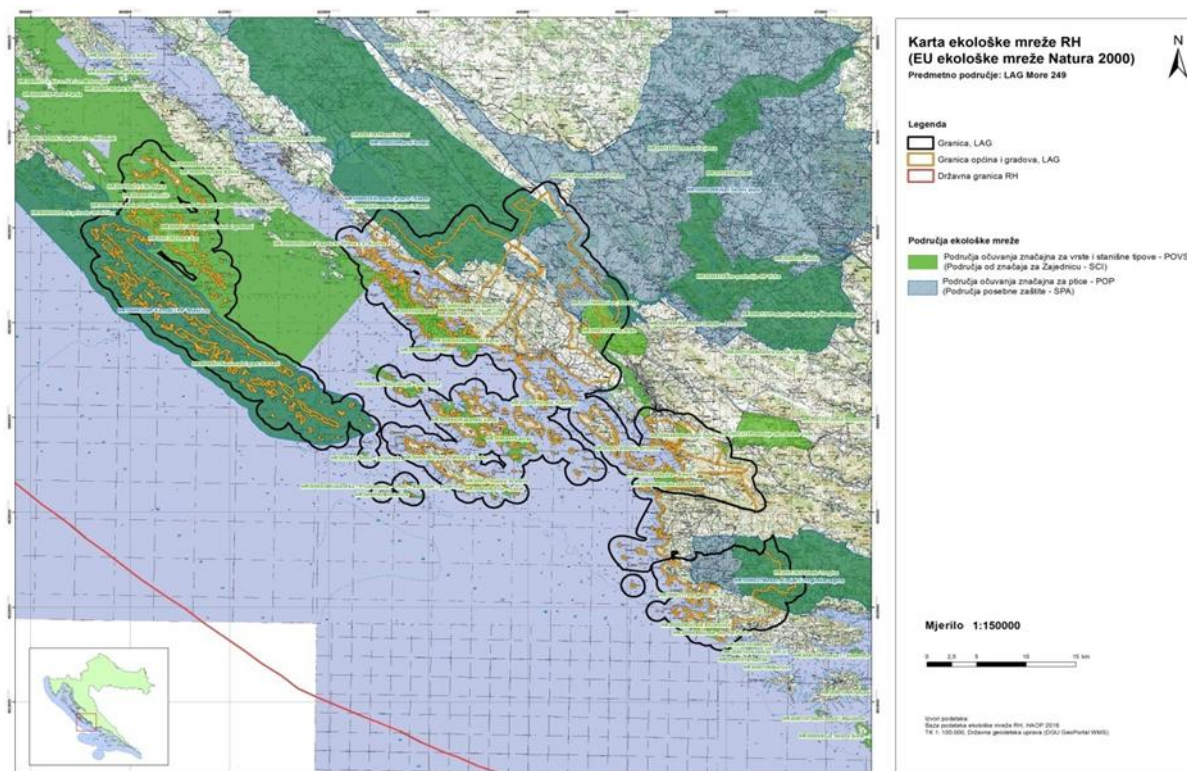
Područje LAG-a pokriva i donji dio toka rijeke Krke (značajni krajobraz).

Ovakav jedinstven skup prirodne baštine krša, otoka, mora, rijeka i uvala pruža mnoštvo mogućnosti za njihovu valorizaciju uz naglasak na dugoročnu resursnu održivost lokaliteta po načelima održivog razvoja.

Tablica 3: Zaštićeni prirodni lokaliteti na području LAG-a

Kategorija zaštite	Naziv	Površina u ha	Godina proglašenja	JLS-ovi u LAG-u na čijem području se nalazi
Nacionalni park	Kornati	21571,14	13.08.1980	Općina Murter - Kornati
Park prirode	Vransko jezero	5748,99	29.07.1999	Općina Pirovac, Općina Tisno
Značajni krajobraz	Žutsko – sitska otočna skupina	10008,52	01.08.1967	Općina Murter - Kornati
Značajni krajobraz	Kanal – Luka	1196,77	08.05.1974	Grad Šibenik
Ukupno LAG	4			

Izvor: Bioportal, web portal informacijskog sustav zaštite prirode, Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja

Slika 3: Ekološka mreža Natura 2000 na području LAG-a

1.1.4. Stanje komunalne infrastrukture na području LAG-a

Područje LAG-a „More 249“ ima povoljan prometno-geografski položaj čiju okosnicu čine cestovna i pomorska infrastruktura gdje se odvija najveći dio robnih i putničkih tokova. Glavno prometno središte županije i LAG-a je grad Šibenik.

Cestovna infrastruktura – na području LAG-a postoje sve razine cestovne infrastrukture, od autoceste, do državnih, županijskih, lokalnih te nerazvrstanih cesta. Što se tiče autoceste, područje LAG-a povezano je autocestom A1 Zagreb-Split, odnosno dionicom Pirovac – Vrpolje. Ključna razvojna prometnica je Jadranska turistička cesta, tj. državna cesta D8 koja dužobalno spaja primorska naselja susjednih županija. Druga državna cesta koja povezuje LAG s unutrašnjosti ŠKŽ je cesta D59 Knin – Kistanje – Kapela.

Pomorska infrastruktura – područje LAG-a obuhvaća kopneni i otočni dio te je pomorski promet izrazito važan u međusobnom povezivanju dijelova LAG-a i županije. Glavno čvorište

pomorskog prometa je luka Šibenik otvorena za javni promet od međunarodnog značaja. Trajektna pristaništa na području LAG-a nalaze se u Šibeniku te na otocima: Zlarinu, Kapriju i Žirju, dok se brodska pristaništa nalaze osim na predmetnima, u Prvić Luci, Šepurinama, Vodicama, Rogoznici te Tribunju.

Zračni promet – na području LAG-a i ŠKŽ ne postoji infrastruktura zračnog prometa pa se zračni promet odvija preko dviju obližnjih zračnih luka: Split i Zadar. Položaj LAG-a između dvije međunarodne zračne luke omogućuje dobru povezanost s ostatkom Europe što je povoljan čimbenik za razvoj turizma i gospodarstva.

Željeznički promet – postojeći željeznički promet na području ŠKŽ ne udovoljava uvjete kvalitetne infrastrukture, a glavni željeznički kolodvor nalazi se u Gradu Šibeniku.

Javni prijevoz – javni gradski prijevoz posjeduje samo Grad Šibenik u okviru javnog autobusnog prijevoza, no stanje je loše te ne zadovoljava nacionalne i europske standarde. Autobusni kolodvor u Šibeniku nema dostatne kapacitete za gradski, prigradski i županijski javni prijevoz, a sama lokacija u središtu grada onemogućuje infrastrukturno proširenje.

Telekomunikacijska infrastruktura – telekomunikacijska infrastruktura na području LAG-a pokriva potrebe suvremenog poslovanja. Pristup nepokretnim širokopojasnim mrežama brzine većih od 100Mbps moguć je samo na dijelu Grada Šibenika. Zanemariv broj kućanstava mogućnost priključenja na mreže te brzine ima na području Vodica i Murtera. Od ukupnog broja adresa, njih 44,02% ima pristup brzinama od 30 do 100Mbps. Slabija pokrivenost širokopojasnim mrežama je na području otoka Kornati i zaleđe Općine Rogoznica.

Energetska infrastruktura – područje LAG-a pokriveno je elektrodistributivnom mrežom Hrvatske elektroprivrede Operatora distribucijskog sustava distribucijskog područja Elektra Šibenik s relativno zadovoljavajućom gustoćom mreže i sigurnošću opskrbe, a sva kućanstva su gotovo potpuno pokrivena elektrodistribucijskom mrežom. Što se tiče postojećih obnovljivih izvora energije (vjetrom, solarnih ili drugih vidova elektrana), trenutno je aktivna samo vjetroelektrana na području naselja Grebaštica – VE Orlice s 9,6 MW instalirane snage.

Infrastruktura vodoopskrbe, odvodnje i pročišćavanja – javna vodoopskrba na području LAG-a organizirana je u 4 vodoopskrbna sustava kojima upravlja komunalno društvo Vodovod i odvodnja d.o.o., Šibenik.

Gospodarenje otpadom – na području LAG-a djeluje 6 komunalnih poduzeća za preuzimanje, prijevoz i zbrinjavanje komunalnog otpada i jedan pretovarni centar, a koja svoj otpad odlažu u jedan centar za gospodarenje otpadom – Bikarac (Šibenik). Problem s kojim se sučavaju svi JLS-ovi su divlja odlagališta koja zahtijevaju sanaciju i kvalitetno zbrinjavanje.

Tablica 4: Stanje komunalne infrastrukture na području LAG-a

Vrsta infrastrukture	Mjerna jedinica	Ukupno
Autocesta	Km	5,65
Državna cesta	Km	116,6975
Županijska cesta	Km	41,14
Lokalna cesta	Km	27,8
Nerazvrstana cesta	Km	893,63
Željeznička pruga	Km	5,6
Biciklističke staze	Km	536,73
Međunarodne zračne luke	Broj	n/p
Ostale zračne luke	Broj	n/p
Morske luke	Broj	27
Riječne luke	Broj	n/p
Elektr. ener. kablovi	Km	1941,88
Pokrivenost elektroničko-komunikacijske infrastrukture	% pokrivenosti EK infrastrukture – bakrena parica	63,49%
	% pokrivenosti EK infrastrukture – svjetlovod	11,13%
	% pokrivenosti EK infrastrukture – koaksijalni kabel	1,40%
Plinovod	Km	0
Vodovod	Km	867
Kanalizacija	Km	213
Pročišćivači otpadnih voda	Broj	12
Centri za gospod. otpadom	Broj	1
Pretovarni centri	Broj	1

Izvor: Jedinice lokalne samouprave, jedinice područne (regionalne) samouprave, lokalne i regionalne razvojne agencije

Napomena: za jedinice lokalne samouprave Murter-Kornati, Vodice, Tisno, Tribunj, Šibenik i Rogoznica ne postoje podaci o kilometrima elektro. energ. kablova.

1.1.5. Stanje društvene infrastrukture na području LAG-a

Kulturna infrastruktura – jedna od značajnijih ustanova na području LAG-a je Javna ustanova Tvrđava kulture Šibenik koja je usmjerena na upravljanje kulturnom baštinom i organiziranje kulturnih i zabavnih događanja. Međutim, u kontekstu kazališnog sadržaja, ipak najbogatiji program i najveću posjećenost ima Hrvatsko narodno kazalište u Šibeniku. Ostale jedinice lokalne samouprave imaju društvene ili kulturne domove u kojima se održavaju različita kulturna, glazbena događanja, predstavljanja knjiga. Većini općina i njihovih naselja nedostaje adekvatna kulturna infrastruktura i sadržaji za druženje, a posebno u zimskom periodu. Kao vrijedan kulturno-turistički resurs na području LAG-a valja spomenuti sljedeće: fortifikacijski sustav od 4 tvrđave u Šibeniku (tvrđave Barone, Ivan, Mihovil i Nikola), Memorijalni centar Faust Vrančić u Prvić Luci, Muzej betinske drvene brodogradnje u Betini, Hrvatski centar koralja Zlarin. Na području LAG-a djeluju dvije gradske knjižnice, u Šibeniku i Vodicama te dvije narodne knjižnice i čitaonice, Tisno i Murter.

Zdravstvena infrastruktura – na području LAG-a razvijena je mreža zdravstvenih ustanova koja obuhvaća Opću bolnicu u Šibeniku, Dom zdravlja Šibenik, pedijatrijske ordinacije u Šibeniku i Vodicama, mrežu stomatoloških ordinacija, ginekološke ordinacije u Šibeniku te ordinacije opće medicine u svim gradovima i općinama na području LAG-a. Glavni problemi koji opterećuju zdravstveni sustav županije su neadekvatna infrastruktura, manjak opreme i manjak medicinskog osoblja. Prioritet u razvoju zdravstvene infrastrukture mora biti orijentiran

na rekonstrukciju i opremanje svih županijskih domova zdravlja te gradnja nove bolnice u Šibeniku (na novoj lokaciji) zbog zastarjelosti infrastrukture i lokacije u prometno opterećenom središtu Grada Šibenika. Stanovnici zaleđa i stanovnici otoka imaju ograničen pristup zdravstvenoj zaštiti. Ograničen pristup zdravstvenim uslugama imaju osobe s niskim primanjima i s niskom razinom obrazovanja, žene i starije osobe.

Skrb za starije i nemoćne – na području LAG-a postoji 7 domova za starije i nemoćne, dijelom privatnih, dijelom u organizaciji JLS-ova, i to u Vodicama, Šibeniku, Tribunju, Tisnom i u Pirovcu – dom za psihički bolesne odrasle osobe. U Šibeniku djeluje Hrvatski zavod za socijalnu skrb, Područni ured Šibenik kao središnja ustanova socijalne skrbi na ovom prostoru. Potrebno je dodatno ustanoviti skrb za starije i nemoćne osobe, upravo zbog demografskog starenja stanovništva u ukupnom stanovništvu (senilizacije) te otežanog samostalnog života, a što bi zasigurno trebao biti jedan od prioriteta uspješne brige o osjetljivijim članovima društva.

Obrazovna infrastruktura – sustav obrazovanja je zbog velikog utjecaja na društveno-gospodarski napredak razvojni prioritet i jedinica područne i jedinica lokalne samouprave. Na području obuhvata LAG-a djeluju ukupno 34 objekta u kategorijama predškolskog te 35 objekata osnovnog i srednjoškolskog odgoja i obrazovanja. Srednje škole prisutne su samo u Šibeniku gdje postoji i visoko učilište. Kao institucije cjeloživotnog obrazovanja djeluje Pučko otvoreno učilište (u Šibeniku i Vodicama). Prisutni su trendovi porasta djece u vrtićima, a popunjenost svih ustanova za predškolski odgoj indikator je potrebe za proširenjem infrastrukture što su pojedine općine i poduzele povlačenjem europskih sredstava za izgradnju vrtića. Detaljan broj vrtića i škola po naseljima vidljiv je u Prilogu 3.

Sportska infrastruktura – za provođenje sportskih aktivnosti na području LAG-a primjetna je nedostatna sportska infrastruktura koja bi zadovoljila sportske i sigurnosne uvjete. Većina sportskih objekata nalazi se u Šibeniku. Strategija razvoja sporta Grada Šibenika predviđa Zonu sporta i rekreacije na Jamnjaku na prostoru 14 ha (prenamjena vojnog objekta). U Vodicama je u izgradnji sportska dvorana uz uređenje sportsko-rekreacijskog centra Račice.

Tablica 5: Stanje društvene infrastrukture na području LAG-a

Vrsta infrastrukture	Mjerna jedinica	Količina
Društveni/kulturni dom, dom za mlade	Broj	12
Kazališta	Broj	1
Kino dvorane	Broj	5
Knjižnice	Broj	4
Muzeji	Broj	3
Vatrogasni dom	Broj	5
Ambulanta	Broj	37
Dom zdravlja	Broj	2
Bolnica	Broj	1
Vrtići	Broj	34
Ostali predškolski objekti	Broj	1
Osnovne škole	Broj	26
Srednje škole	Broj	9
Sportske građevine (zatvorene) ne uključujući školske dvorane	Broj	11
Sportske građevine (otvorene)	Broj	30
Dom za nezbrinutu djecu	Broj	n/p
Dom za starije i nemoćne	Broj	7
Ustanove za rehabilitaciju ovisnika (koje ne spadaju pod bolnice)	Broj	n/p

Izvor: Jedinice lokalne samouprave jedinice područne s područja obuhvata LAG-a.

1.2. Gospodarske značajke područja LAG-a

Šibensko-kninska županija po bruto domaćem proizvodu (BDP) koji je za godinu 2020. iznosio 10.397,92 EUR-a/stanovniku nalazi se ispod prosjeka u odnosu na nacionalni BDP koji iznosi 12.887 EUR-a/stanovniku.

Prema mjerenjima indeksa razvijenosti za 2018. godinu, jedinice lokalne samouprave u sastavu LAG-a razvrstane su u VI. (Općina Tribunj i Općina Pirovac) i VII. skupinu (Općina Murter-Kornati, Općina Rogoznica, Općina Tisno te Grad Vodice i Grad Šibenik).

Prema podacima HGK na području LAG-a u 2020. registrirano je 2.250 poduzetnika. Po strukturi djelatnosti i zastupljenosti gospodarske djelatnosti, najveći broj poduzeća – 391 – registriran je za gospodarske grane *I – djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane* (bez Grada Šibenika broj poduzeća iznosi 219), zatim 382 poduzeća za djelatnost *G - trgovinu na veliko i malo, popravak motornih vozila* (bez Grada Šibenika broj poduzeća iznosi 140) te na trećem mjestu je 265 poduzeća koja su registrirana za djelatnost *F – Građevinarstvo* (bez Grada Šibenika taj broj je 132). Ako se izuzme Grad Šibenik gdje je registrirano 1314 poduzetnika i gdje je najzastupljenija grana Trgovina na veliko i malo, zaključuje se da turizam i djelatnosti povezane s turizmom predstavljaju glavnu okosnicu gospodarskog razvoja područja LAG-a.

Turizam – prema podacima DZS-a turistički trendovi na području LAG-a su u porastu u odnosu na 2015. godinu. Kada se promatra 2019. godina koja se smatra rekordnom po broju turističkih dolazaka i noćenja, tada se bilježi porast od 25,44% u ukupnom broju dolazaka, dok se u broju noćenja bilježi porast od 7,30%. Na razini jedinice lokalne samouprave, najveći broj turističkih dolazaka i noćenja bilježi se na području grada Šibenika, a zatim na području grada Vodica. Na području ŠKŽ, Šibenik i Vodice zajedno ostvaruju više od polovice ukupnih turističkih dolazaka. U strukturi gostiju dominiraju strani gosti s oko 85% učešća. Zbog epidemije uzrokovane korona virusom u 2020. godini, u svim državama dolazi do pada broja turističkih dolazaka i noćenja da bi brojke u 2021. godini došle na razinu onih iz 2015. godine. Prema podacima turističkih dolazaka i noćenja utvrđena je izrazita sezonalnost. U ljetnim mjesecima ostvari se oko 80% turističkih dolazaka što je za 10% iznad nacionalne razine.

Cjelogodišnji turizam na ovom području može se postići maksimalnim korištenjem ključnih resursa, osim sunca i mora, kao klasičnih prednosti Mediterana. Kulturna, a posebice prirodna baština ovog kraja izuzetne su konkurentne prednosti i u vrijeme prije i nakon sezone, posebice u segmentu aktivnog, adrenalinskog i sportskog turizma.

Nautički turizam je izrazito značajan za područje LAG-a, s obzirom da je najveći dio površine upravo morska površina, uz obilje otoka, otočića i hridi te da zapravo LAG obuhvaća gotovo cijeli morski lokalitet Šibensko-kninske županije. Prema podacima dostavljenim od strane ŠKŽ na području LAG-a postoji 26 luka nautičkog turizma i među vodećim su lukama nautičkog turizma u RH.

Zaobalno područje LAG-a je područje s jakim potencijalima za ruralni turizam, osobito u smislu prirodnih, kulturno-povijesnih i tradicionalnih vrijednosti. Ruralni turizam do sada još uvijek nije dovoljno prepoznat kao opcija aktivacije održivog razvoja ruralnih područja. Zbog neupitnih mogućnosti korištenja ruralnog turizma, odnosno nepoljoprivrednih djelatnosti u ruralnom području kao temeljnog segmenta koji pomaže očuvanju lokalnog identiteta, tradicije i običaja, u okviru LRS-a predviđene su mjere koje mogu pomoći održivom razvoju ruralnih krajeva i stvaranju dodatne vrijednosti plasmanom autohtonih proizvoda.

Poljoprivreda i stočarstvo – mikroklimatski te reljefni i pedološki uvjeti na području LAG-a pretpostavke su za razvoj voćarstva, vinogradarstva te tradicionalnog stočarstva. Promatrajući

poljoprivredu na području ŠKŽ uočava se da ona nema velike resurse u odnosu na razvijenije županije. Međutim, uz razvoj turizma kao glavne grane na području LAG-a, poljoprivreda ima perspektivne izgleda za razvoj. Ovdje valja naglasiti da je posljednjih godina zabilježen veći broj ekoloških proizvođača što se može pripisati nacionalnim i LAG natjecajima koji su davali prednost ekološkim proizvođačima.

Ukupan broj poljoprivrednih gospodarstava (PG) na području LAG-a (bez Grada Šibenika) iznosi 1.297 i manji je u odnosu na dostupne podatke AP iz 2017. g. kada je taj broj iznosio 1.360. Na području Grada Šibenika ukupno je 789 PG. Najzastupljeniji oblik je OPG kojih ima 1.463, uključujući Grad Šibenik.

Gledajući ukupnu površinu upisnika Arkod parcela poljoprivrednih površina, uočava se da je najveći broj na području grada Šibenik sa 553,46 ha poljoprivrednih površina (bez grada Šibenika to je 462,81 ha), a zatim slijede Vodice sa 501,04 ha. Najveći udio poljoprivrednih površina odnosi se na površine pod maslinama – 43,34 %, slijede krški pašnjaci – 29,50% te vinogradi – 8,92%. Na području naselja Jadrtovac najzastupljeniji su vinogradi – 60,46% dok su na području naselja Kornati najzastupljeniji krški pašnjaci – 75,45%. Ukupna poljoprivredna površina na području LAG-a iznosi 2.707,25 ha dok je zabilježeno 9.369 Arkod parcela što daje prosječnu površinu od 0,28 ha (manje od prosjeka ŠKŽ i RH). Navedeno ukazuje na izrazitu usitnjenost poljoprivrednog zemljišta što predstavlja ograničavajući faktor prilikom proizvodnje većih količina proizvoda.

Na području LAG-a „More 249“ prisutan je nizak udio nositelja poljoprivrednih gospodarstava mlađih od 41 godinu, dok je vrlo visok udio onih iznad 60 (navedeno u Prilogu 4). Tako je postotak nositelja gospodarstva mlađih od 41 godine 7,18%, dok je republički prosjek 14,18%, a postotak nositelja starijih od 65 godina je 55,44%, dok na nivou RH postotak iznosi 37,06%. Promatrajući biljne vrste koje su zasađene i uzgajane na području LAG-a, vidljiva je izrazita dominacija maslinarstva kao tradicionalne grane. U obalnom dijelu i na otocima u zadnjim godinama maslinarska proizvodnja bilježi porast u sadnji novih maslinika. Otežavajući čimbenici u maslinarskoj proizvodnji, prvenstveno na otocima, su nemogućnost prerade odmah nakon branja s obzirom na to da se maslina mora transportom prevesti na kopno. Posebno su otežani uvjeti transporta i branja maslina na kornatskom otočju gdje ne postoji redovna pruga, već poljoprivrednici organiziraju transport vlastitim brodovima. Trenutno postoje uljare manjeg kapaciteta na otocima Kaprije, Zlarin i Prvić. Posljednjih godina maslinari s LAG područja bilježe uspjehe na međunarodnom natjecanju u New Yorku gdje su osvojili brojne medalje za kvalitetu ulja. Nakon masline zastupljena je plemenita vinova loza. Na području stvaranja brenda prepoznatljivosti vina, ŠKŽ je pokrenula je projekt „Taste Šibenik – Knin County“ u koji su uključeni i vinari s LAG područja.

Kao glavni nedostaci poljoprivrede ističu se: loša poljoprivredna infrastruktura, navodnjavanje, usitnjeno zemljište, imovinsko-pravni odnosi, neiskorištenost poljoprivrednog zemljišta, loša agrarna politika i česte promjene zakonodavstva, ekstenzivna poljoprivreda, starost nositelja poljoprivrednih proizvođača, nedostatak prerađivačkih i otkupnih kapaciteta za voće i povrće, nedostatak inovacijskog centra za poljoprivredu, nedovoljna organiziranost proizvođača, slab interes za udruživanjem te edukacija proizvođača.

Tablica 6: Osnovni razvojni pokazatelji LAG područje

JLS	Razvojna skupina prema IR	Indeks razvijenosti JLS	Prosječan dohodak po stanovniku, eura	Prosječni izvorni prihodi po stanovniku, eura	Prosječna stopa nezaposlenosti	Opće kretanje stanovništva	Indeks starenja	Visoko obrazovano stanovništvo (VŠS, VSS)
Vodice	105,928	VII	2.978,02	594,42	0,1789	119,34	136,3	0,1991
Šibenik	106,194	VII	4.289,56	369,33	0,1279	95,59	135,8	0,2491
Pirovac	102,746	VI	2.894,25	530,35	0,1336	104,35	169	0,1569
Tisno	105,054	VII	3.247,09	653,68	0,1070	103,22	170,2	0,1817
Murter	106,114	VII	3.067,37	636,69	0,1014	108,24	160,3	0,2073
Tribunj	103,984	VI	2.983,32	648,98	0,1715	114,80	175,2	0,1581
Rogoznica	105,527	VII	3.368,42	1.070,08	0,1464	110,02	239,9	0,1854
Ukupno LAG	n/p	n/p	3,261,15	643,36	0,1381	107,94	169,53	0,1911

Izvor: Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova europske unije

Tablica 7: Broj osoba zaposlenih u pravnim osobama po djelatnosti (NKD 2007) u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a

Godina	Broj zaposlenih prema području djelatnosti – NKD 2007																				Broj zaposlenih ukupno za sva područja	
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T		U
2018.	37	16	2015	180	641	823	2746	896	1572	147	452	100	439	415	2007	1722	1620	894	156	0	0	16878
2019.	38	19	1940	179	684	1035	2813	880	1593	173	286	112	486	463	1757	1788	1688	999	195	0	0	17128
2020.	110	24	1960	168	705	1297	2954	875	1313	181	307	112	529	494	1631	1729	1791	978	189	0	0	17347

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 8: Poduzetnici u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a

Godina	Broj poduzetnika prema području djelatnosti – NKD 2007																				Broj poduzetnika ukupno za sva područja	
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T		U
2018.	36	5	181	19	21	242	400	106	368	54	2	134	220	193	0	21	34	34	46	0	0	2116
2019.	37	5	192	17	21	250	390	107	383	55	3	146	235	212	0	20	30	39	47	0	0	2189
2020.	38	5	193	17	19	265	382	111	391	56	4	151	246	228	0	23	36	40	45	0	0	2250

Izvor: Hrvatska gospodarska komora

Tablica 9: Obrti u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a¹

Godina	Broj obrta prema djelatnosti		Broj obrta ukupno za sve djelatnosti ²
	Proizvodna djelatnost	Uslužna djelatnost	
2018.	167	1172	3110
2019.	170	1302	3297
2020.	172	1343	3279

Izvor: Hrvatska obrtnička komora (Obrtnička komora Šibenik, Udruženje obrtnika Murter-Pirovac-Tisno)

¹ Dobiveni podaci od OK Šibenik po navedenim godinama uključuju sva naselja grada Šibenika, kao i grad Skradin, općine Primošten, Rogoznicu i Bilice.

² Dostavljeni podaci od Udruženja obrtnika Murter-Pirovac-Tisno dostavio je napomenu da ukupan broj obrta, osim navedenih uključuje još ribarske, trgovačke, prijevoznike i ugostiteljske obrte.

Tablica 10: Struktura poljoprivrednih gospodarstva na području LAG-a

JLS	Organizacijski oblik poljoprivrednika						
	OPG	SOPG	Obrt	Trgovačko društvo	Zadruga	Druge pravna osoba i ostalo	Od toga broj ekoloških proizvođača
Vodice	211	75	1	6	0	0	15
Šibenik	549	217	2	4	1	1	15
Grebaštica	73	29	0	1	0	0	2
Žaborić	14	5	0	1	0	0	0
Jadrtovac	8	3	0	3	0	1	5
Brodarica	70	19	0	1	0	0	3
Krapanj	10	2	0	0	0	0	0
Zlarin	2	1	0	0	0	0	0
Zaton	31	13	0	0	0	0	1
Raslina	17	11	0	0	0	0	0
Žirje	5	8	0	0	0	0	0
Kaprije	5	1	0	0	0	0	0
Pirovac	70	15	1	1	1	0	3
Tisno	114	39	0	1	0	0	4
Murter-Kornati	137	40	0	1	0	0	2
Tribunj	49	27	0	0	0	0	0
Rogoznica	98	34	1	2	0	0	4
Ukupno LAG	1463	539	5	21	2	2	54

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, Upisnik poljoprivrednika 31.12.2021., AGRONET, Tražene kulture na jedinstvenom zahtjevu za 2021.

Tablica 11: Veličina poljoprivrednih gospodarstva na području LAG-a

JLS	Ekonomska veličina poljoprivrednog gospodarstva (EUR)					
	do 3.000	3.001 – 8.000	8.001 – 15.000	15.001 – 50.000	50.001 – 100.000	100.001 i više
Vodice	222	70	11	5	0	1
Grad Šibenik	710	90	5	6	1	1
Šibenik (naselja u sastavu LAG-a)	286	30	6	3	0	2
Pirovac	56	30	5	1	0	0
Tisno	106	45	8	0	0	0
Murter	139	36	4	8	1	0
Tribunj	54	8	1	0	0	0
Rogoznica	100	41	3	0	0	0
Ukupno LAG	1673	350	43	23	2	4

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Tablica 12: Poljoprivredne i šumske površine na području LAG-a

JLS	Ukupna poljoprivredna površina (ha)	Ukupan broj parcela u ARKOD-u	Livade (ha)	Voćnjaci (ha)	Vinogradi (ha)	Maslinici (ha)	Pašnjaci (ha)	Oranice (ha)	Šume i šumsko zemljište (ha)
Vodice	501,04	1521	52,64	13,72	22,94	176,92	113,61	78,62	2970
Šibenik (naselja u sastavu LAG-a)*	476,16	1794	5,62	2,24	166,99	210,08	18,04	2,85	19.160,051*
Šibenik	90,65	407	2,44	0,45	7,35	54,1	8,11	7,5	
Pirovac	132,12	659	7,59	2,05	14,84	74,71	3,47	21,13	
Tisno	313,84	1462	8,03	2,24	8,73	221,13	29,47	12,24	2014,8
Murter	769,53	1382	n/p	0,93	0,25	143,37	560,68	0,27	339,52
Tribunj	113,04	410	0,6	0,57	2,94	62,1	38,43	1,1	203,93
Rogoznica	310,85	1734	0,05	1,23	16,69	245,61	8,21	4,66	402,11
Ukupno LAG	2.707,23	9369	76,97	23,43	240,73	1.188,02	780,02	128,37	27.378,74

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede i Hrvatske šume d.o.o.

*Napomena: Podaci za Šibenik (Šume i šumsko zemljište (ha)) uključuju sva naselja grada Šibenika.

Tablica 13: Brojno stanje stoke na području LAG-a

JLS	Kategorija stoke							
	Govedo, br. grla	Ovca, br. grla	Koza, br. grla	Konj, br. grla	Svinja, br. grla	Perad, br. grla	Magarac, br. Grla	Pčela (pčelinje zajednice)
Vodice	107	1107	207	6	65	1672	27	697
Šibenik* (ukupno)	404	5766	1882	35	246	7461	52	263
Pirovac	n/p	n/p	27	1	2	638	6	117
Tisno	n/p	396	107	14	44	735	12	35
Murter	2	2880	n/p	6	n/p	30	5	138
Tribunj	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	35	2	61
Rogoznica	n/p	8	10	5	n/p	48	6	62
Ukupno LAG**	513	10157	2233	67	357	10619	110	1373

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede

Napomena: *Podaci za Šibenik uključuju sva naselja grada Šibenika, izuzev podataka kod pčelinjih zajednica gdje se podaci odnose na naselja u sastavu LAG-a.

** U PRILOGU 5 Prikazano je Brojno stanje stoke iz Upisnika poljoprivrednika na dan 07.05.2021. i broj farmi.

Tablica 14: Dolasci turista i noćenja u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a

JLS	Godina																	
	2018.						2019.						2020.					
	dolasci turista			noćenja turista			dolasci turista			noćenja turista			dolasci turista			noćenja turista		
	ukupno	domaći	strani	ukupno	domaći	strani	ukupno	domaći	strani	ukupno	domaći	strani	Ukupno	domaći	Strani	ukupno	domaći	strani
Vodice	233.946	44.585	189.361	1.238.038	181.648	1.056.390	245.160	49.414	195.746	1.252.971	202.219	1.050.752	86.982	28.724	58.258	550.920	144.847	406.073
Šibenik (ukupno)	340.311	50.112	290.199	1.597.831	170.246	1.427.585	370.276	62.248	308.028	1.638.595	201.449	1.437.146	107.427	26.893	80.534	618.388	110.347	508.041
Pirovac	30.381	7.056	23.325	221.597	50.674	170.923	30.231	8.154	22.077	218.081	57.256	160.825	16.325	5.895	10.430	125.627	41.994	83.633
Tisno	79.909	8.250	71.659	599.709	53.629	546.080	80.495	9.690	70.805	593.860	60.537	533.323	42.545	9.906	32.639	340.604	63.555	277.049
Murter-Kornati	40.564	7.034	33.530	289.402	44.173	245.229	42.659	8.442	34.217	295.748	53.748	242.000	25.532	6.955	18.577	188.684	45.223	143.461
Tribunj	23.109	3.368	19.741	172.774	22.790	149.984	22.633	3.722	18.911	167.498	24.807	142.691	12.012	3.134	8.878	94.588	20.461	74.127
Rogoznica	78.070	5.070	73.000	615.711	33.381	582.330	80.179	6.464	73.715	619.100	43.342	575.758	46.477	5.461	41.016	383.284	37.504	345.780
Ukupno LAG	826.290	125.475	700.815	4.735.062	556.541	4.178.521	871.633	148.134	723.499	4.785.853	643.358	4.142.495	337.300	86.968	250.332	2.302.095	463.931	1.838.164

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 15: Dobna struktura nezaposlenih na području LAG-a

JLS	Dobna struktura																														
	15-19			20-24			25-29			30-34			35-39			40-44			45-49			50-54			55-59			60 i više			ukupno
	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	
Vodice	11	11	22	27	32	59	28	33	61	24	26	50	31	20	51	28	24	52	24	25	49	24	37	61	28	26	54	15	12	27	486
Šibenik (ukupno)	34	26	60	94	96	190	114	108	222	84	100	184	85	126	211	90	134	224	106	99	205	76	110	186	80	95	175	83	70	153	1810
Pirovac	3	1	4	4	4	8	3	1	4	5	11	16	2	3	5	3	3	6	4	2	6	2	1	3	3	4	7	2	1	3	62
Tisno	1	2	3	8	7	15	11	12	23	7	5	12	2	7	9	5	7	12	3	6	9	6	10	16	2	6	8	6	1	7	114
Murter- Kornati	1	0	1	4	4	8	3	6	9	6	5	11	1	4	5	3	4	7	1	6	7	5	6	11	8	11	19	1	2	3	81
Tribunj	1	2	3	3	6	9	5	8	13	10	4	14	1	2	3	3	2	5	4	10	14	5	3	8	1	5	6	3	6	9	84
Rogoznica	5	0	5	7	3	10	2	4	6	2	8	10	6	7	13	8	5	13	3	10	13	5	5	10	2	10	12	5	6	11	103
Ukupno LAG	56	42	98	147	152	299	166	172	338	138	159	297	128	169	297	140	179	319	145	158	303	123	172	295	124	157	281	115	98	213	2740

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje (<https://statistika.hzz.hr/>)

Tablica 16: Dobna struktura zaposlenih na području LAG-a

	Dobna struktura																																	
JLS	15-19			20-24			25-29			30-34			35-39			40-44			45-49			50-54			55-59			60-64			65 i više			ukupno
	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	ukupno			ukupno			
Vodice	15	7	22	89	79	168	158	156	314	247	179	426	196	173	369	162	166	328	143	145	288	149	161	310	135	78	213	62	48	110	32	26	58	2606
Šibenik (ukupno)	63	38	101	463	358	821	981	918	1899	1220	1102	2322	1068	1045	2113	977	1049	2026	966	1258	2224	1038	1206	2244	904	572	1476	467	307	774	67	33	100	16100
Pirovac	3	6	9	22	10	32	33	28	61	41	34	75	31	31	62	26	28	54	29	26	55	43	28	71	32	13	45	14	5	19	1		1	484
Tisno	5	3	8	22	29	51	74	44	118	77	69	146	68	40	108	62	69	131	81	55	136	69	59	128	72	41	113	38	11	49	15	2	17	1005
Murter- Kornati	3	1	4	25	17	42	34	36	70	40	41	81	44	38	82	37	39	76	46	45	91	51	24	75	30	17	47	20	6	26	2		2	596
Tribunj	3	2	5	19	14	33	36	19	55	41	32	73	36	21	57	31	30	61	29	28	57	26	27	53	28	14	42	12	4	16	3	1	4	456
Rogoznica	2	1	3	19	25	44	35	30	65	39	23	62	35	33	68	32	43	75	45	39	84	48	35	83	30	21	51	29	6	35	3	2	5	575
Ukupno LAG	94	58	152	659	532	1191	1351	1231	2582	1705	1480	3185	1478	1381	2859	1327	1424	2751	1339	1596	2935	1424	1540	2964	1231	756	1987	642	387	1029	123	64	187	21822

Izvor: Državni zavod za statistiku

1.3. Demografske značajke LAG područja

Prema popisu stanovništva iz 2021. godine LAG „More 249“ broji 25.295 stanovnika (odnosno 56.410 stanovnika uključujući naselje Šibenik) što je smanjenje od 3,01% u odnosu na 2011. godinu. Stanovništvo LAG-a čini 59,15 % udjela sveukupnog stanovništva ŠKŽ, a s obzirom na prosječnu gustoću naseljenosti od 108,75 st./km² predmetno se područje nalazi iznad županijskog prosjeka koji iznosi 32,30 st./km². Najveći udio stanovnika, s obzirom na nacionalnu pripadnost, čine Hrvati (95,00%), zatim stanovništvo srpske (1,30%) te albanske (0,58%) nacionalne manjine. Na području LAG-a, uključujući sva naselja grada Šibenika, evidentirano je ukupno 24.650 kućanstava u kojima je najveći broj onih s dvije osobe, zatim slijede kućanstva s četiri osobe. Posljednje desetljeće obilježio je niski natalitet u RH s mnogo više umrlih nego rođenih, što je bilo posebno izraženo u 2020. i 2021. godini. Vitalni indeks (broj živorođenih na 100 umrlih) na području RH u 2020. godini iznosio je 62,9. Na području ŠKŽ bilježi se nizak vitalni indeks od 50,1, dok je na području LAG-a (uključujući naselje Šibenik) vitalni indeks iznosio 54,81 što predstavlja značajan pad u odnosu na 2011. godinu kada je iznosio 82,7. U promatranom razdoblju analizirajući pojedinačno općine i gradove na području LAG-a, porast vitalnog indeksa bilježi Općina Rogoznica (sa 31,7 na 42,5) dok je najveći pad zabilježen u Općini Murter-Kornati (sa 88,2 na 30,2). Negativni prirodni prirast i prisutni trendovi ukazuju na demografsko starenje. U odnosu na popis stanovništva iz 2011. vidljiv je pad nataliteta i smanjenje broja kod mlađe populacije (0 – 19 godina) čiji udio sada iznosi 17,5% u odnosu na 19,47 % iz 2011. Najveći udio čini radno aktivno i zrelo stanovništvo (20 – 64 godina) s 55,3 % dok udio starog stanovništva (65 i više godina) iznosi 27,13 %. Prosječna starost stanovništva LAG područja iznosi 45,11 godina.

U strukturi, najveći broj stanovnika nalazi se na području grada Šibenika i Vodica, a najmanji na području Općine Tribunj. Važno je napomenuti da pod LAG spadaju samo dio naselja Grada Šibenika (uključujući i sam grad) čija populacija čini 87,87% ukupne populacije Šibenika.

Radni kontingent stanovništva (15 – 64 godina) na području LAG-a ukupno čini 36.757 stanovnika. U odnosu na cjelokupan broj stanovnika u LAG-u, radni kontingent čini 59,87 % stanovništva (prema popisu iz 2011. taj udio je bio 66,13%) dok uzdržavano stanovništvo čine mladi (0 – 14 godina) s 13,11% te staro stanovništvo (65 i više godina) s 27,02% udjela. Iako je udio radno sposobnog stanovništva veći od udjela uzdržavanog stanovništva (40,12%), općenito se može zaključiti kako postojeća situacija nepovoljno utječe na obnovu radnog stanovništva jer je udio mladih za čak 13,11 postotnih bodova manji od udjela staračkog stanovništva. Takvo stanje dovodi do opterećenja radno sposobnog stanovništva te dovodi do povećanja socijalne isključenosti i rizika od siromaštva. Korištenje izvaninstitucionalne skrbi prisutno je na cijelom području LAG-a. Promatrajući podatke u obrazovanju zaključuje se da je veći postotak žena bez završene škole, s osnovnom i srednjom školom, dok promatrajući viša i visoka obrazovanja, žene su zastupljenije u odnosu na muškarce.

Obalni dio LAG-a je najrazvijeniji, zaleđe najmanje, dok su otoci slabo nastanjeni, međutim ipak su ekonomski razvijeniji od zaleđa. Gospodarska osnovica zaleđa je skromna, uglavnom manji OPG-ovi, a riječ je o područje koje je u cjelini gledano, siromašno zbog čega i postoji stalna emigracija.

Tablica 17: Natalitet, mortalitet i vitalni indeks na području LAG-a

Naziv JLS	Natalitet		Mortalitet		Vitalni indeks		Prosječna starost stanovnika
	2011.	2020.	2011.	2020.	2011.	2020.	
	84	87	78,0	98	107,7	88,8	43,1
Vodice	383	338	483,0	648	79,3	52,2	43,4
Šibenik(ukupno)	15	18	23,0	34	65,2	52,9	45,6
Pirovac	36	23	49,0	47	73,5	48,9	45,5
Tisno	15	13	17,0	43	88,2	30,2	44,8
Murter	16	15	12,0	22	133,3	68,2	45,2
Tribunj	13	17	41,0	40	31,7	42,5	48,2
Rogoznica	562	511	703,0	932	82,7	54,81	45,114
Ukupno LAG							

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 18: Obrazovna struktura stanovništva na području LAG-a

Naziv JLS	Bez škole			Osnovna škola			Srednja škola			Visokoškolsko obrazovanje															Nepoznato
										Svega			Viša i stručni studij			Fakulteti, umjetničke akademije i sveučilišni studij			Magisterij			Doktorat			
	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U				
Vodice	22	148	170	716	1233	1949	2424	1929	4353	504	541	1045	242	287	529	245	245	490	16	7	23	1	2	3	12
Šibenik (ukupno)	163	796	959	3380	5885	9265	12214	10441	22655	3360	3700	7060	1408	1461	2869	1842	2154	3996	76	67	143	34	18	52	6
Pirovac	3	35	38	192	285	477	513	408	921	84	98	182	51	48	99	32	48	80	1	2	3	0	0	0	69
Tisno	15	23	38	325	551	876	831	644	1475	165	162	327	89	76	165	69	85	154	4	1	5	3	0	3	1
Murter	7	36	43	178	285	463	550	448	998	130	109	239	65	41	106	63	62	125	2	4	6	2	2	4	0
Tribunj	1	12	13	178	284	462	411	300	711	70	68	138	32	36	68	38	31	69	0	0	0	0	1	1	0
Rogoznica	12	54	66	290	418	708	618	467	1085	136	111	247	65	49	114	66	61	127	4	1	5	1	0	1	0
Ukupno LAG	223	1104	1327	5259	8941	14200	17561	14637	32198	4449	4789	9238	1952	1998	3950	2355	2686	5041	103	82	185	41	23	64	88

Izvor: Državni zavod za statistiku (podaci za stanovništvo prema najviše završenoj školi i spolu - <https://www.dzs.hr/hrv/censuses/census2011/results/censustabsxls.htm>)

2. REZULTATI PROVEDBE LRS U RAZDOBLJU 2014. – 2022.

LAG „More 249“ u razdoblju 2014. – 2022. godine u sklopu provedbe LRS objavio je ukupno 12 LAG natječaj za 4 tipa operacije. Prvi LAG natječaj za korisnike poljoprivrednike objavljen je u ožujku 2018. godine. U istoj godini objavljen je i 2. LAG natječaj namijenjen poboljšanju ruralne infrastrukture. Odlukom o sustavu nagrađivanja LAG-ova i Odlukom o dodatnim sredstvima za prijelazno razdoblje, došlo je do povećanja sredstava za provedbu te su se pojedini natječajni zbog iskazane potrebe i bolje iskorištenosti sredstava, ponovno objavljivali.

1. Natječaj za TO sukladan nacionalnom 6.3.1. „Potpora razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava“ – vrijednost 5 objavljenih LAG natječaja u iznosu 778.207,25 eura. 12. LAG natječaj (5-ti natječaj za 6.3.1.) čeka obradu Agencije za plaćanje. Od strane LAG-a i Agencije odobreno su 44 projektne prijave od kojih je 28 korisnika završilo svoje projektne aktivnosti i isplaćena im je druga rata. Udio isplaćenih sredstava od ukupno odobrenih je 53%. Na posljednjem LAG natječaju odobreno je 10 projektnih prijava.

2. Natječaj za TO sukladan nacionalnom 6.1.1. „Potpora mladim poljoprivrednicima“ – vrijednost 2 objavljenih LAG natječaja iznosila je 88.542,70 eura. Od strane LAG-a i Agencije odobrena su 3 projekta, međutim jedan korisnik je naknadno odustao. Jedan korisnik je završio svoje aktivnosti i isplaćena mu je druga rata. Udio isplaćenih sredstava je 27,89 %.

3. Natječaj za TO sukladan nacionalnom 7.4.1. „Ulaganja u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu“ – vrijednost 4 objavljenih LAG natječaja iznosila je 259.294,53 eura. Odobreno je ukupno 10 projekata male društvene/komunalne infrastrukture. Tri projekta su završena i isplaćena. Udio isplaćenih sredstava iznosi 31,66%.

4. Natječaj za TO sukladan nacionalnom 6.4.1. „Razvoj i unapređenje poslovanja malih poljoprivrednih gospodarstava“ čija je vrijednost 87.536,74 eura. Odobrene su tri projektne prijave od kojih su dvije završene i isplaćene. Udio isplaćenih sredstava iznosi 65,81%.

U sklopu provedbe LRS, proveden je i projekt suradnje u partnerstvu s LAG Krka, LAG Laura i LAG Bura. Svrha projekta je stvaranje preduvjeta za uvođenje novih namirnica i povećanje potrošnje proizvoda lokalnih poljoprivrednih proizvođača u dječjim vrtićima.

Osim provedbe LRS i objavljivanja LAG natječaja, ured LAG-a prati i druge natječaje te se prijavljuje kao nositelj ili partner i nastoji doprinijeti svojim ciljevima i poboljšati kvalitetu života na svom području, poboljšati uvjete življenja u lokalnoj zajednici i doprinijeti promociji područja LAG-a. Osnovne teme kojima se LAG bavi u svojim projektnim aktivnostima su edukacije, održivi razvoj, zaštita okoliša. Kroz projektne aktivnosti u lokalnoj zajednici poboljšava se suradnja i stvara partnerstvo s lokalnim dionicima. Tako su suradnici u pojedinim projektnim aktivnostima bile i škole te su djeca prošla različite edukacije o zaštiti okoliša, održivom razvoju, postupanju u kriznim situacijama, a sve primjereno njihovoj dobi. Preko odobrenih projekata osigurava se financiranje dijela plaće jedne osobe zaposlene u LAG-u.

Tablica 19: Rezultati provedbe LRS u razdoblju 2014. – 2022. i provedbe drugih projekata³

Provedba LRS 2014. – 2022.											
Tip operacije	Natječaj LAG-a [upisati ukupan broj natječajaja i ukupnu alokaciju svih natječajaja]		Odobreni projekti od strane LAG-a [upisati ukupan broj odobrenih projekata i ukupan iznos svih projekata]		Odobreni projekti od strane APPRRR [upisati ukupan broj odobrenih projekata i ukupan iznos svih projekata]		Potpuno isplaćeni projekti [upisati ukupan broj potpuno isplaćenih projekata i ukupan iznos potpuno isplaćenih projekata]		Pokazatelji		
	br	Alokacija, eura	br	Iznos, eura	Br	Iznos, eura	br	Iznos, eura	Br. novostvorenih radnih mjesta (u isplaćenim projektima)	Pokazatelj LAG-a [upisati ciljne pokazatelje LAG-a – naziv pokazatelja i iznos]	Pokazatelj LAG-a [upisati pokazatelje LAG-a – naziv pokazatelja i iznos u isplaćenim projektima]
6.1.1.	2	72.542,70	2	68.866,55	3	88.542,70	1	0	0	2	1
6.3.1.	5	778.207,45	52	777.207,25	44	627.207,25	25	237.508,26	0	52	26
6.4.1.	1	87.536,74	3	87.536,74	3	87.536,74	2	57.612,00	0	3	2
7.4.1.	4	259.294,53	9	259.294,53	9	259.294,53	3	85.591,28	0	9	3
Provedba drugih projekata u razdoblju 2014. – 2022.											
Naziv projekta	Izvor financiranja projekta		Ukupni iznos projekta, eura		Iznos učešća LAG-a, eura		Razdoblje provedbe projekta		Uloga LAG-a u provedbi projekta [upisati nositelj ili partner ili ostalo]		Rezultati i pokazatelji [upisati rezultat projekta i pokazatelje projekta]
AgroYouth	Erasmus+		12.604,95		0		01.04. - 30.11.2017.		Prijavitelj		Projekt je okupio 25 mladih iz Makedonije, Italije, Rumunjske, Bugarske i Hrvatske koji su boravili u Murteru ukupno 10 dana.
AgroYouth - Second Edition	Erasmus+		22.120,25		0		15.09. - 24.09.2018.		Prijavitelj		Projekt je okupio 36 mladih osoba iz Makedonije, Italije, Rumunjske, Bugarske, Turske i Hrvatske koji su boravili u Tisnom ukupno 10 dana.
Plastic planet - NO!	Erasmus+		20.385,75		0		Tijekom 2019.		Prijavitelj		Projekt je okupio 35 mladih iz Makedonije, Rumunjske, Turske, Hrvatske i Portugala koji su bili smješteni u Šibeniku 10 dana.
Rural volunteers – Get in Action!	Erasmus+		25.687,84		0		Tijekom 2021.		Prijavitelj		Projekt je okupio 42 mladih iz Portugala, S. Makedonije, Turske, Rumunjske, Litve i Hrvatske koji su bili 9 dana smješteni u Šibeniku.
Big Foot – Small Steps	Erasmus+		25.148,00		0		2022. - 2023.		Prijavitelj		Projekt okuplja 36 mladih iz Hrvatske, Makedonije, Turske, Portugala, Italije i Rumunjske. Provodit će se u Šibeniku.
Plava Eko-patrola	Švicarsko-hrvatski program suradnje		169.885,19		1.114,87		01.06.2019. - 31.03.2021.		Partner		Provedeno 8 edukativnih radionica u 7 škola na području ŠKŽ gdje je sudjelovalo preko 160 učenika; izdan Eko-kalendar Plave Eko-patrole za 2021. g.; izrađen Priručnik za provedbu vannastavnog edukacijskog programa; uređen prostor u Murteru; izrađena web stranica “Plave Eko-patrole”; postavljene Frendovske klupe; objavljen video uradak projekta.
ZaVRTimo krug promjena	Ministarstvo znanosti i obrazovanja		13.768,79		1.252,17		08.11.2021. - 31.07.2022.		Prijavitelj		Proveden set edukativnih radionica „Biljni svijet i održivi razvoj“; izrađen hotel za kukce; sudjelovalo preko 30 učenika OŠ, uređen školski vrt – Čista Velika.
ZAKLON	Ured za Udruge		51.610,81		0		27.07.2022. - 27.9.2023.		Prijavitelj		Provedba projekta je u tijeku.
ZaVRTimo krug promjena II	Ministarstvo znanosti i obrazovanja		12.040,88		875,97		13.10.2022.- 30.06.2023.		Prijavitelj		Proveden set edukativnih radionica „Biljni svijet i održivi razvoj“; izrađen hotel za kukce; sudjelovalo preko 30 učenika OŠ, uređen školski vrt – Brodarica.

Izvor: Interni podaci ureda LAG-a

³ Stanje zaključno na dan 1. lipnja 2023. g.

3. OPIS UKLJUČENOSTI LOKALNIH DIONIKA U IZRADU LRS

3.1. Opis partnerstva

Sukladno Statutu, tijela LAG-a su: Skupština, Upravni odbor (UO), Predsjednik i Dopredsjednik. Skupština LAG-a trenutno broji 49 redovnih članova koji dolaze iz javne (34,70%), gospodarske (48,97%) i civilne interesne skupine (16,33). Od toga je zastupljeno 51,02% žena – predstavnica članova.

Skupština je predstavničko i najviše tijelo upravljanja LAG-a koje bira i razrješava Predsjednika, Dopredsjednika, članove UO-a, usvaja Statut, plan rada i financijski plan za sljedeću kalendarsku godinu, usvaja godišnje financijsko izvješće i izvješće o radu, usvaja LRS za programsko razdoblje i ostale poslove utvrđene Statutom. Skupština redovno zasjeda najmanje jednom godišnje, dok se izborna skupština održava svake 4 godine.

Upravni odbor sastoji se od 9 članova koje bira i opoziva Skupština. Predsjednik LAG-a je po svojoj funkciji i predsjednik UO-a i Skupštine.

Struktura članstva UO-a je sljedeća:

- javna interesna skupina (jedinice lokalne samouprave) – 3 člana
- gospodarska interesna skupina (2 OPG-a i 1 obrt) – 3 člana
- civilna interesna skupina (udruge) – 3 člana

Postotak žena u Upravnom odboru je 30% (4 žene – predstavnice članova), dok je 44% članova mlađe od 40 godina na dan 01.01.2023.

Upravni odbor predlaže nacrt Statuta i drugih akata, donosi Poslovnik o svom radu i Poslovnik o sistematizaciji radnih mjesta, usvaja izmjene i dopune LRS, provodi proceduru zapošljavanja i razrješavanja Voditelja i ostalih zaposlenika, donosi Poslovnik o natječajnoj proceduri i odabiru projekata kod LAG natječaja te postupa u skladu s usvojenim internim procedurama, bira i razrješava članove stručnih tijela/radnih skupina za vrednovanje projektnih prijedloga i ostalih radnih skupina potrebnih za LAG natječaj i ostale poslove sukladno Zakonu i Statutu. Upravni odbor se sastaje prema potrebi, a najmanje jednom u tri mjeseca. Prema Statutu, sjednice se održavaju i elektronskim putem.

Predsjednik i Dopredsjednik LAG-a su osobe ovlaštene za zastupanje, predsjedavaju sjednicama Skupštine i Upravnog odbora te su odgovorni za podnošenje godišnjeg programskog i financijskog plana i izvješća Skupštini LAG-a.

Voditeljica LAG-a svoju dužnost obavlja profesionalno i zastupa LAG do opoziva. Odgovorna je za izvršavanje odluka i zaključaka tijela LAG-a, obavlja stručno-administrativne poslove, podnosi izvješće o radu, brine o zakonitosti rada LAG-a i ostale poslove u skladu sa Zakonom, Statutom i procedurama MP-a i APPRRR-a.

Tablica 20: Članovi LAG-a (Skupština LAG-a)

Gospodarska interesna skupina (broj)	Civilna interesna skupina (broj)	Javna interesna skupina (broj)	Ukupno (broj)	Od toga žena (broj)	Od toga mladih (broj) ⁴
24	8	17	49	25	14

Izvor: Interni podaci ureda

Tablica 21: Tijelo LAG-a nadležno za donošenje odluka koje su vezane za sadržaj i provedbu LRS (Skupština i Upravni odbor)

Gospodarska interesna skupina (broj)	Civilna interesna skupina (broj)	Javna interesna skupina (broj)	Ukupno (broj)	Od toga žena (broj)	Od toga mladih (broj) ⁵
24	8	17	49*	25	14
3	3	3	9**	4	4

Izvor: Statut LAG-a

Napomena: * Ukupan broj i sektorska zastupljenost odnosi se na sastav Skupštine.

** Ukupan broj i sektorska zastupljenost odnosi se na sastav Upravnog odbora.

Prema Statutu LAG-a odluku o usvajanju strateškog dokumenta Lokalne razvojne strategije koja se odnosi na prvo usvajanje dokumenta za novo programsko razdoblje donosi Skupština, dok su sve kasnije izmjene i dopune u nadležnosti Upravnog odbora.

Tablica 22: Tijelo LAG nadležno za odabir projekata na LAG natječaju (Upravni odbor)

Gospodarska interesna skupina (broj)	Civilna interesna skupina (broj)	Javna interesna skupina (broj)	Ukupno (broj)	Od toga žena (broj)	Od toga mladih (broj) ⁶
3	3	3	9	4	4

Izvor: Statut LAG-a i Pravilnik o odabiru projekata

⁴ osobe do uključujući 40 godina

⁵ osobe do uključujući 40 godina

⁶ osobe do uključujući 40 godina

3.2. Opis tijeka izrade LRS i sudjelovanja različitih interesnih skupina u izradi LRS

Izradi LRS-a vodstvo LAG-a pristupilo je pridržavajući se načela „odozdo prema gore“ i uključujući sve interesne skupine. U veljači 2022. g. dogovoreno je da će ured LAG-a raditi na izradi LRS-a dok će se konzultant angažirati za određena poglavlja strategije.

U travnju 2022. g. održana je Skupština LAG-a na kojoj su se članovi Skupštine koji dolaze iz sva tri sektora, upoznali s koracima poduzetim u procesu izrade LRS-a, intervencijama koje su prihvatljive te tadašnjim uputama MP-a. Na skupštini je donesena Odluka o imenovanju Radnog tijela za izradu LRS-a kojeg čine članovi UO-a. Prvi sastanak Radnog tijela sastavljenog od tri interesne skupine, održan je u uredu LAG-a u Vodicama dana 09. svibnja 2022. g. Poštujući pristup LEADER i dajući jednake mogućnosti i ravnopravnost svim stanovnicima LAG-a, dogovoreno je da se održi više radionica po cjelinama: grad Vodice (obuhvaća Grad Vodice i Općinu Tribunj), otok Murter (područje općina Pirovac, Murter-Kornati i Tisno) te grad Šibenik (područje naselja grada Šibenika i Općina Rogoznica). Nadalje, dogovoreno je održavanje fokus grupe za poljoprivrednike, za predstavnike jedinica lokalne samouprave i gospodarstvenike te slanje upitnika svim članovima LAG-a, kao i korisnicima. Na taj način željelo se obuhvatiti što više dionika i različitih interesnih skupina.

Na sastanak s predstavnicima JLS-ova u lipnju 2022. g. pozvana je konzultantica s iskustvom u provedbi koncepta „Pametna sela“. U okviru navedenog predstavljena im je mogućnost razvoja pametnih općina – što taj koncept podrazumijeva, što njegova implementacija donosi te načine provedbe koncepta, a s ciljem da jedinice lokalne samouprave budu što spremnije i iskoriste što više mogućnosti iz EU fondova do kraja 2027. godine. Nakon toga, održane su i radionice za poljoprivrednike. Na radionicama su poljoprivrednicima predstavljene smjernice MP-a i APPRRR-a i mogućnosti koje im se nude u sljedećem programskom razdoblju. Prisutni su imali priliku iskazati svoje želje i potrebe za željenim ulaganjima.

Na održanim sastancima i radionicama dobio se uvid u analizu stanja, potreba i želja korisnika s LAG područja. Ured LAG-a napravio je i anketne upitnike koji su poslani svim korisnicima LAG natječaja, članovima Skupštine te je informacija o dostupnosti anketnih upitnika podijeljena na web stranici.

Ured LAG-a konzultirao se sa predstavnicima turističkih zajednica, muzeja i udruga koji su iskazali potrebu i želju za prijavama na LAG natječaj.

U tijeku izrade LRS-a, ured LAG-a kontinuirano je radio na informiranju dionika i to prilikom njihovog dolaska u ured, prilikom posjete lokaciji ulaganja korisnika LAG natječaja te na individualnim sastancima s predstavnicima JLS-a.

Radno tijelo imalo je učestale sastanke gdje se raspravljalo o mogućim intervencijama i financijskoj alokaciji po svakoj od intervencija.

Nakon što su od strane MP-a i APPRRR-a dane konačne upute za izradu LRS i izrađen Pravilnik o provedbi intervencije 77.03., pristupilo se finalizaciji dokumenta te je isti objavljen na web stranici i dostavljen svim članovima Skupštine na uvid i savjetovanje (komentiranje).

LRS kao strateški dokument važan za funkcioniranje LAG-a usvojen je od strane Skupštine dana 21. rujna 2023. g, dok će njegove eventualne izmjene kroz naredno programsko razdoblje biti odobrene i usvojene od strane Upravnog odbora.

Tablica 23: Događaji i sudionici tijekom izrade LRS

Naziv događaja (sastanak, radionica i sl.)	Broj sudionika	Mjesto održavanja događaja	Datum održavanja događaja
Skupština LAG-a	25	Vodice	22.04.2022.
Sastanak Radnog tijela	9	Vodice	15.05.2022.
Radni sastanak za poljoprivrednike	8	Murter	13.06.2022.
Radni sastanak za predstavnike JLS	12	Šibenik	14.06.2022.
Radni sastanak za poljoprivrednike	6	Šibenik	14.06.2022.
Radni sastanak za poljoprivrednike	12	Vodice	20.06.2022.
Sastanak Radnog tijela	8	Vodice	27.06.2022.
Sastanak Radnog tijela	10	Vodice	22.09.2022.
Sastanak Radnog tijela	9	Vodice	01.12.2022.
Radni sastanak sa predstavnicima TZ i udruga	8	Vodice	10.02.2023.
Sastanak Radnog tijela	8	Vodice	19.04.2023.
Sastanak s predstavnicima JLS	9	Sve JLS u sastavu LAG-a	Kontinuirano u razdoblju od travnja 2023. do kolovoza 2023.

Izvor: Interni podaci ureda LAG-a

4. ANALIZA RAZVOJNIH POTREBA I POTENCIJALA PODRUČJA

4.1. Rezultati analize stanja područja na temelju SWOT analize

Tablica 24: SWOT analiza LAG-a

SNAGE	SLABOSTI
- povoljan geografski i geoprometni položaj LAG-a - dobra prometna povezanost obalnog dijela - iskustvo u povlačenju EU sredstava velikog broja JLS na području LAG-a - visok indeks razvijenosti jedinica lokalne samouprave - tradicija i iskustvo pružanja usluga u turizmu - prepoznatljivost turističkih destinacija vidljiva kroz pozitivne turističke trendove - povećan interes za ruralnim turizmom u zaobalju - razvijen nautički turizam - porast broja turističkih dolazaka i noćenja do pandemije COVID-19 - potencijal za razvoj i uređenje poučnih staza i vidikovaca - tradicija u poljoprivredi i ribarstvu - razvijeno maslinarstvo i vinogradarstvo - povećan interes za bavljenje pčelarstvom - potencijal postojanje proizvoda za brendiranje - Lokalna gastronomija - porast ekoloških poljoprivrednih proizvođača - povećan interes za lokalnim proizvodima, naročito od pojave pandemije COVID 19 - očuvani prirodni resursi te postojanje mreže Natura 2000 - bogata materijalna i nematerijalna kulturna baština.	- slabija prometna povezanost otočnog i zaobalnog dijela s obalom - neravnomjerna gospodarska razvijenost otočnog i zaobalnog dijela u odnosu na obalni dio - zapuštena i devastirana društvena infrastruktura na otocima i zaleđu - pretežito staro stanovništvo na otocima i zaobalju - slaba dostupnost zdravstvenih i socijalnih usluga na otocima i zaleđu - neadekvatno zbrinjavanje krupnog otpada, postojanje divljih odlagališta i ne postojanje sustava kontrole prijevoza otpada na otocima - nedovoljno izgrađenih i neadekvatnih sportskih objekata - nedovoljno korištenje OIE - visoka sezonalnost u turizmu i nedostatak dodatnih i inovativnih sadržaja van sezone - nedostatak radne snage - usitnjenost poljoprivrednih površina - neuređeni poljski putevi - slabo razvijena i nekonkurentna poljoprivreda uz zastarjeli način proizvodnje - neriješeni imovinsko-pravni odnosi - nepovoljna dobna i obrazovna struktura nositelja OPG-a - poljoprivreda kao dodatni izvor prihoda - slab interes poljoprivrednih proizvođača za udruživanjem - slaba zastupljenost lokalnih proizvoda u ugostiteljskim objektima - slaba zastupljenost uzgoja tradicijskih kultura: smokve, badem i višnja - nedovoljna primjena inovacija i digitalizacije u poljoprivredi.
PRILIKE	PRIJETNJE
- prilike za poboljšanje komunalne i društvene infrastrukture putem raznih natječaja - postojanje neiskorištenih objekata na otocima i zaobalju koji se mogu prenamijeniti u društvenu infrastrukturu - razvoj infrastrukture u zaobalju i privlačenje poduzetnika - poticanje razvoja specifičnih oblika turizma i produženje turističke sezone uz uvođenje novih sadržaja	- neizvjesnost na svim područjima uzrokovana pandemijom COVID 19 - globalne klimatske promjene, učestalost prirodnih katastrofa i rat na području Europe - inflacija, rast cijena sirovina i troškova života - zatvaranje radnih mjesta uslijed neizvjesne situacije na tržištu - odlazak mladih i obrazovanih ljudi - nedostatak radne snage za strukovna zanimanja

- poticanje na digitalizaciju u svim sektorima gospodarstva - mogućnost korištenja EU fondova za razvoj gospodarstva, poduzetništva, društvenih sadržaja i promociju kulturne baštine - mjere za samozapošljavanje i smanjenje nezaposlenosti - razvoj dopunskih djelatnosti uz primarnu poljoprivrednu proizvodnju koji mogu osigurati zaposlenost i ostanak mladih u ruralnim sredinama - povezivanje poljoprivrednika s turističkim i ugostiteljskim sektorom - jačanje svijesti o lokalnoj hrani i direktnoj kupnji od lokalnih proizvođača.	- nepovoljna demografska struktura i odumiranje stanovništva posebice na otocima i zaobalju - visoki troškovi ulaganja u infrastrukturu na otocima - apartmanizacija priobalnih naselja - odumiranje starih zanata i obrta a povećanje broja obrtnika i poduzetnika s pretežitom turističkom i ugostiteljskom djelatnošću - nedostatak poticajnih mjera za razvoj poduzetništva (visoke takse, porezi, itd.) - dugotrajno rješavanje imovinsko-pravnih odnosa kao prepreka razvoju poljoprivrede - složena birokracija i dugotrajno rješavanje dokumentacije (pravnih akata) - spora i dugotrajna obrada natječaja i čekanje na isplatu financijskih sredstava.
---	--

Na temelju sveobuhvatne analize stanja i detaljne SWOT analize koja je proizišla iz participativnog sudjelovanja dionika različitih interesnih skupina kao i dosadašnjeg uvida u stanje na terenu, slijedi kratak osvrt na postojeće stanje područja LAG-a „More 249“ te njegove razvojne potrebe i potencijale kao i nedostatke i slabosti.

Kao prednosti LAG područja dionici izrade LRS-a ukazali su prije svega na dobar geoprometni položaj, blizinu autoceste A1, povoljnu klimu, bogatu prirodnu i kulturnu baštinu, mnoštvo otoka i otočića i razvijen turizam. Potencijal rasta i razvoja vide u razvoju ruralnog turizma, brendiranju lokalnih proizvoda, prepoznatoj lokalnoj gastronomiji i povezivanju poljoprivrede i turizma što bi u konačnici dovelo do produženja sezone i kreiranja nove turističke ponude.

S druge strane ono što negativno može utjecati na prednosti koje LAG područje ima je neravnomjeran rast i razvoj otoka i zaleđa u odnosu na obalni dio, slabija prometna povezanost područja koje onemogućuje zadržavanje stanovnika na otocima i zaleđu, izražena sezonalnost u turizmu, usitnjenost poljoprivrednog zemljišta, neriješeni imovinsko pravni odnosi, ekstenzivna proizvodnja i nedostatak inovacija u poljoprivredi.

Osim u gospodarskoj i prometnoj razvijenosti, jaz se između obalnog dijela, zaleđa i otoka očituje i u razini opremljenosti i razvoja komunalne, društvene i zdravstvene infrastrukture. Na otocima su izraženi problemi devastiranih i napuštenih zgrada, škola, kao i slab pristup zdravstvenoj zaštiti i socijalnoj skrbi. Osim primarne zdravstvene zaštite koja je djelomično osigurana na otocima, za ostale usluge (dentalne, pedijatrije ili ginekologije) otočani gravitiraju prema Vodicama ili Šibeniku. Prostornim planom Šibensko-kninske županije (2017) predviđena je gradnja pet novih heliodroma, od čega su 4 na otocima (Prvić, Zlarin, Kaprije i Žirje), a koji bi se osim u zdravstvene svrhe, mogli koristiti u cilju svih hitnih intervencija civilne zaštite.

Važno je naglasiti da kada se govori o slabijem položaju otoka u gospodarskom i prometnom smislu, u isti položaj ne može se staviti otok Murter koji je mostom povezan s kopnom i smatra se razvijenim dijelom ŠKŽ i LAG područja u odnosu na ostale otoke.

Broj naselja u obuhvatu LAG-a je 43 uključujući naselje Šibenik. Bez naselja Šibenik, LAG obuhvaća 42 naselja od kojih je 17 naselja smješteno u obalnom dijelu, 11 naselja na otočnom dijelu od čega se naselje Tisno proteže jednim dijelom na obali a jednim dijelom na otoku i 14 naselja u zaleđu. Promatrajući broj stanovnika dolazimo do podataka da 68,91% stanovnika živi na obalnom dijelu, 22,42% na otočnom dijelu, a tek manje od 8,67% u zaleđu.

Iz navedenog proizlazi neravnomjeran razvoj područja LAG-a i potreba za ujednačenim razvojem i smanjenjem razlike u razvoju otočnog i zaobalnog dijela u odnosu na obalni dio.

Sukladno predmetnim parametrima, provedba mjera LRS-a posebno će bodovati projekte u manjim naseljima te onima na otocima i zaleđu, s obzirom na teži položaj stanovnika i manju gustoću naseljenosti, sve u svrhu dostizanja ključnih ciljeva LAG-a – ravnomjernog razvoja cijelog područja LAG-a, smanjenja depopulacije i iseljavanja izoliranih područja LAG-a.

Svi problemi koji se odnose na slabu prometnu povezanost, zastarjelu društvenu i komunalnu infrastrukturu te slab pristup zdravstvenoj zaštiti i socijalnoj skrbi prisutni su i u zaleđu, samo možemo reći da je u slučaju hitnih intervencija pristup zdravstvenoj skrbi ipak brži i dostupniji za razliku od otoka.

Što se tiče sportsko-rekreativne infrastrukture, Grad Šibenik raspolaže s nizom otvorenih i zatvorenih sportskih objekata, dok je prisutan nedostatak takvih prostora, posebno zatvorenih, na otocima i u zaobalju. Takvi objekti predstavljaju dodatan sadržaj turistima i posjetiteljima, ali i potrebu lokalnog stanovništva, a s ciljem poticanja zdravog i aktivnog život.

Pozitivni učinci razvoja turizma ogledaju se kroz gospodarski rast, unaprjeđenje kvalitete života, pojačano zanimanje za otočnu tradiciju i običaje. Negativni učinci razvoja turizma ogledaju se u oslanjanju gospodarstva na turizam, sezonalnost, odumiranje tradicionalnih gospodarskih aktivnosti i komercijalizaciju kulturno-povijesne baštine, tradicije i običaja. Razvoj turizma treba temeljiti na održivom konceptu koji će biti u funkciji razvoja i drugih aktivnosti, pretežito tradicijske djelatnosti i poljoprivredne proizvodnje.

Turizam je glavna pokretačka grana na području LAG-a i kako je sezonskog karaktera, za posljedicu ima sezonalnost nezaposlenosti i zapošljavanja. U tijeku ljetne sezone veliki je pritisak na obalni dio koji postaje prometno zagušen, a neodgovarajuća infrastruktura u pojedinim mjestima ne može pratiti veliki pritisak ljudi. Disperzija turizma bi trebala biti dijelom usmjerena na otoke te zaleđe koji uz prirodne ljepote, ugodnu klimu, bogatu kulturnu baštinu imaju perspektive za razvoj. Povećana potražnja za lokalnim namirnicama, razvoj dopunske djelatnosti predstavlja potencijal razvoja sektora poljoprivrede. Boljim iskorištavanjem potencijala otoka i zaobalja osim što bi se privukli turisti, privukli bi se i poduzetnici koji bi razvojem poslovanja osigurali radna mjesta i opstanak u ruralnom području.

Promatrajući dosadašnje iskustvo provedbom LAG natječaja za poljoprivrednike te iz njihovih razgovora i komentara, može se zaključiti da velik dio njih smatra poljoprivredu kao važan resurs te dodatan izvor zarade. Većina nositelja OPG-a je zaposlena ili je u mirovini te nisu osigurani po osnovi poljoprivrede. Tek manji dio poljoprivrednika uplaćuje doprinose i poljoprivreda im je glavni izvor prihoda. Mlađi poljoprivrednici spremni su na ulaganja i inovacije u poljoprivredi te su iskazali interes za dodatnim djelatnostima u sklopu svoga poljoprivrednog gospodarstva. Svi se slažu da je potrebno ubrzati obradu natječaja i dodjelu financijskih sredstava kako bi realizirali svoje projekte. Isto tako smatraju da državne i javne službe trebaju biti efikasnije i upućenije u pojedine zakonske i ostale regulative koje im usporavaju njihove planove i ulaganja.

5. OPĆI CILJEVI, SPECIFIČNI CILJEVI I INTERVENCIJE LRS

5.1. Prikaz potreba LAG područja

Tablica 25: Potrebe LAG područja

Naziv potrebe	Opis potrebe	Naziv općeg cilja LRS kojim se ispunjava potreba	Naziv specifičnog cilja LRS kojim se ispunjava potreba
P 1. Osiguranje održivog dohotka	Na temelju SWOT analize proizlazi da je nužno stvoriti preduvjete za funkcioniranje poljoprivrednih gospodarstava kao samodostatnih s održivim dohotkom, moderniziranom opremom kako bi se potaklo uključivanje što većeg broja dionika u poljoprivrednu proizvodnju. S druge strane potrebno je i iskoristiti mogućnosti istaknute kao prilike SWOT analize, a to je koristiti poticaje za razvoj već postojećih djelatnosti poljoprivrednom gospodarstvu.	OC 1. Poticanje rasta, razvoja i i zapošljavanja u sektoru poljoprivrede	SC 1.1. Povećanje konkurentnosti i održivosti uz modernizaciju i razvoj postojećih usluga na poljoprivrednom gospodarstvu
P 2. Pобољшanje kvalitete života u ruralnoj sredini	SWOT analiza ukazuje na potrebe za unaprjeđenjem i poboljšanjem ruralne infrastrukture i dostupnost različitih sadržaja što se posebno ističe na otocima i u zaleđu. Novim sadržajem i uređenjem javne infrastrukture stvorit će se preduvjeti za ostanak lokanog stanovništva u ruralnoj sredini, a turisti će dobiti dodatan sadržaj.	OC 2. Povećanje atraktivnosti ruralnog prostora kroz raznolikost sadržaja i promociju kulturne baštine i gastronomije	SC 2.1. Unapređenje ruralne infrastrukture
P 3. Jačanje promocije lokalne gastronomije i kulturne materijalne i nematerijalne baštine	Potrebno je ulagati u promociju poljoprivrednih proizvoda, lokalnu gastronomiju, poticati održivo korištenje bogate prirodne i kulturne baštine s ciljem upoznavanja posjetitelja s lokalnim proizvodima, običajima i kulturom kao i osvještavanja lokalnog stanovništva o prednostima kupnje lokalnih namirnica.		SC 3.1. Jačanje identiteta i promocija LAG područja

Na temelju SWOT analize dionici izrade LRS-a istaknuli su tri ključne potrebe LAG područja:

Potreba 1 (P 1) Osiguranje održivog dohotka

Kroz SWOT analizu istaknuto je da poljoprivreda ima potencijala za rast i razvoj, ali da je nužno ulagati u nove alate i opremu i pratiti nove trendove u poljoprivredi kroz ulaganje u digitalizaciju i inovacije. Dostupni statistički podaci ukazuju na starost nositelja poljoprivrednih gospodarstava te većina poljoprivrednika nije zaposlena na svom gospodarstvu i ono im predstavlja tek dodatnu zaradu. Kroz radionice i analizu istakla se potreba za osiguranjem održivog dohotka u poljoprivredi uz modernizaciju gospodarstva i razvoj postojećih djelatnosti/usluga. Manji dio poljoprivrednika ima registrirane dopunske djelatnosti i to pretežito u turizmu te uz dostupnost financijskih sredstava žele razvijati svoje aktivnosti čime bi se osigurala stabilnost dohotka i zapošljavanje, a time i ostanak ljudi u ruralnom prostoru. Prilikom uspostavljanja kriterija intervencija koje će odgovarati na ovu potrebu vodit će se računa o specifičnim i horizontalnim ciljevima Strateškog plana Zajedničke poljoprivredne politike Republike Hrvatske s obzirom na to da je uz modernizaciju kroz SWOT analizu istaknut i interes mlade populacije poljoprivrednika za digitalizacijom u poljoprivredi. Potreba 1 veže se uz Opći cilj 1. (OC 1.) Poticanje rasta, razvoja i zapošljavanja u sektoru poljoprivrede te Specifični cilj 1.1. (SC 1.1.) Povećanje konkurentnosti i održivosti uz modernizaciju i razvoj postojećih usluga na poljoprivrednom gospodarstvu.

Potreba 2 (P 2) Poboljšanje kvalitete života u ruralnoj sredini

Kroz ovu potrebu u prethodnim analizama (ne samo SWOT analizi već i kroz Poglavlje 1) jasno su vidljive potrebe i mogućnosti poboljšanja različitih sadržaja u ruralnom prostoru kroz ulaganja u infrastrukturu, bilo njenu gradnju, rekonstrukciju ili opremanje. Tu se kao prilika SWOT analize ističe znatan broj nekorištenih objekata, prije svega na otocima i u zaleđu/zaobalju kroz koje se mogu pružati društvene usluge, ali i loše stanje tih objekata kao slabost kroz SWOT analizu. Ruralni prostor uz poljoprivrednu aktivnost potrebno je obogatiti većim brojem dostupnog sadržaja i usluga stoga moguća ulaganja u društvenu i turističku infrastrukturu upravo predstavljaju prilike koje vode povećanju kvalitete života stanovnika LAG „More 249“ područja. Istaknuta je potreba za uređenjem javnih površina, vidikovaca, puteva u svrhu stvaranja dodatnog sadržaja kako lokalnom stanovništvu tako i posjetiteljima. Na temelju navedenog, kao Opći cilj 2. (OC 2.) postavljeno je Povećanje atraktivnosti ruralnog prostora kroz raznolikost sadržaja i promociju kulturne baštine i gastronomije, a kao specifični cilj SC 2.1. Unapređenje ruralne infrastrukture.

Potreba 3 (P 3) Jačanje promocije lokalne gastronomije i kulturne materijalne i nematerijalne baštine

Potreba je istaknuta kako bi se u budućem razdoblju više promovirala kulturna baština i jačala svijest o kvaliteti i podrijetlu lokalnih proizvoda kroz kupnju lokalnih namirnica čime se skraćuje transportni put dostave i utječe na smanjenje ekološkog otiska. Pojedine ustanove koje promoviraju kulturnu baštinu istaknule su potrebu za ulaganjem u suvremeniju i moderniju opremu kako bi se ista očuvala i na pravi način valorizirala i interpretirala. Sama kvaliteta proizvoda poljoprivrede, gastronomije i baština nije dovoljna sama po sebi ako se ne promovira i potencijalne korisnike ne upozna s njom. Stoga se uz ovu potrebu vežu Opći cilj 2. (OC 2.) Povećanje atraktivnosti ruralnog prostora kroz raznolikost sadržaja i promociju kulturne baštine i gastronomije te specifični cilj SC 3.1. Jačanje identiteta i promocija LAG područja.

Cilj SWOT analize bio je dati dionicima priliku da što specifičnije i konkretnije postave ključne potrebe ovog područja čime bi iste dale uvid u sinergijski učinak koji se želi ostvariti odgovaranjem na sve tri potrebe. Kako bi zadovoljavanje ovih potreba bilo realno, prethodno

smo ih upoznali sa svim prilikama koje se nude kroz moguće intervencije u budućem programskom razdoblju. Ured LAG-a je kroz pripremljene prezentacije (koje se temelje na podacima za koje su zaposlenici LAG-a bili prethodno educirani kroz radionice, upute i komunikaciju s Ministarstvom poljoprivrede, Agencijom za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju te kroz dostupne strateške dokumente i akte na nacionalnoj razini) istaknuo slobodu u kreiranju intervencija u budućem razdoblju, a sudionici su ujedno dobili i ulazne podatke o mogućnostima financiranja njihovih projekata u novom programskom razdoblju.

5.2. Opis općih i specifičnih ciljeva LRS

Tablica 26: Opći i specifični ciljevi LRS

Naziv općeg cilja	Kratki opis općeg cilja	Naziv specifičnog cilja	Kratki opis specifičnog cilja
OC 1. Poticanje rasta, razvoja i zapošljavanja u sektoru poljoprivrede	PG-ovi trebaju iskorak na tržište kroz potpore ulaganja u novu, moderniju opremu s ciljem poboljšanja i povećanja prinosa, ali i stvaranja preduvjeta za razvoj postojećih djelatnosti. U budućem razdoblju upravo „profesionalizacija“ poljoprivrednika trebala bi potaknuti unaprjeđenje i rast poljoprivrednih gospodarstava i stvoriti preduvjete kako bi se zadržalo postojeće ili stvorilo novo radno mjesto.	SC 1.1. Povećanje konkurentnosti i održivosti uz modernizaciju i razvoj postojećih usluga na poljoprivrednom gospodarstvu	Osim profesionalizacije u svim oblicima važno je potaknuti poljoprivrednike na uvođenje modernih i tehnološki naprednih alata i opreme u proizvodnji te razvijanje djelatnosti radi postizanja ravnoteže. S obzirom na to da zapošljavanje ovisi o puno faktora, ostvarenjem specifičnog cilja omogućit će se veći učinak usporedno s ili bez porasta broja zaposlenih.
OC 2. Povećanje atraktivnosti ruralnog prostora kroz raznolikost sadržaja i promociju kulturne baštine i gastronomije	Funkcionalnost i pristupačnost društvene i turističke infrastrukture lokanom stanovništvu, kao i posjetiteljima i turistima važno je oplemenjivati kroz povećanje dostupnosti i kvalitete različitih sadržaja. Kako bi vrijedni proizvodi i sam ruralni prostor imao mogućnosti bolje prodaje i bolje posjećenosti te stvarao veću vrijednost i prihode ljudima koji na njemu žive, potrebno je promovirati lokalnu gastronomiju, ali i kulturnu baštinu te kako je ranije naglašeno iste poticati tokom cijele sezone. Isto bi omogućilo da se osim manifestacija koje se odvijaju ljeti, manifestacijama izvan sezone pridonese proširenju turističke sezone.	SC 2.1. Unaprjeđenje ruralne infrastrukture	Veći broj različitih sadržaja i dostupne javne infrastrukture s iskorištenim potencijalom povećat će atraktivnost ruralnog prostora.
		SC 3.1. Jačanje identiteta i promocija LAG područja	Većim brojem manifestacija i promocijom kulturne baštine ruralnog prostora kroz nabavku moderne opreme omogućit će se sinergijski učinak s proizvodnjom na prostoru LAG-a „More249“.

Ciljevi koji odgovaraju potrebama ovog područja prikazani su jednostavni za razumijevanje, mjerljivi, ostvarivi i važni za ovo područje. Postavljena su dva opća cilja u okviru kojih imamo tri specifična cilja. Opći ciljevi usklađeni su sa strateškim ciljevima Zajedničke poljoprivredne politike.

OC 1. Poticanje rasta, razvoja i zapošljavanja u sektoru poljoprivrede

Ovim općim ciljem LAG „More 249“ želi doprinijeti horizontalnom (međusektorskom) cilju ZPP-a. Veliki broj poljoprivrednih gospodarstava na LAG području s izraženom starosnom strukturom ukazuje na potrebu za modernizacijom, ulaganjem u digitalizaciju i razvoj postojećih usluga čime bi se osigurala stabilnost dohotka i zadržavanje postojećih i/ili novih radnih mjesta. Osim većeg broja malih poljoprivrednih gospodarstava, prisutan je određen broj srednjih i velikih gospodarstava koji su spremniji na inovacije i digitalizaciju u poljoprivredi.

Ovaj cilj je mjerljiv brojem očuvanih i novostvorenih radnih mjesta te povećanom ekonomskom veličinom PG-a što će ujedno biti postavljeno kroz kriterije za bodovanje.

Uz ovaj opći cilj kao specifičan cilj postavljen je *SC 1.1. Povećanje konkurentnosti i održivosti uz modernizaciju i razvoj postojećih usluga na poljoprivrednom gospodarstvu.*

Osim zapošljavanja, smatra se da je važno da poljoprivrednici ulažu u moderne alate i opremu u proizvodnji. Tako bi se zadovoljavanjem ovog specifičnog cilja stvorili preduvjeti za brži razvoj i održive prihode. Ovdje se osim modernizacije, naglašava moguće postavljanje kriterija kojima se dosežu i horizontalni ciljevi Strateškog plana Zajedničke poljoprivredne politike Republike Hrvatske, a to je digitalizacija. Upravo za isto je istaknut interes poljoprivrednika naročito onih mlađih, na radionicama za izradu ove LRS. Uz samo moderniziranje važno je razvijati postojeće usluge na poljoprivrednim gospodarstvima.

OC 2. Povećanje atraktivnosti ruralnog prostora kroz raznolikost sadržaja i promociju kulturne baštine i gastronomije

Općim ciljem 2. želi se doprinijeti razvoju ruralnog prostora, njegovoj atraktivnosti, boljoj prepoznatljivosti i jačanju identiteta područja. Kako bi se povećala dostupnost sadržaja, potrebno je unaprijediti društvenu i turističku infrastrukturu, kao i urediti javne zelene površine i drugi sadržaj koji bi bio dostupan lokalnom stanovništvu. Osim toga, potrebno je jače djelovati na svijest i brigu lokalnog stanovništva, upoznati ih s kulturnom baštinom, tradicijom i gastronomijom te različitim tematskim aktivnostima djelovati na produženje turističke sezone.

Ovaj opći cilj prate dva specifična cilja:

SC 2. Unapređenje ruralne infrastrukture odnosi se na stvaranje boljih uvjeta života lokalnog stanovništva u vidu unapređenja infrastrukture koja zadovoljava njihove potrebe i osigurava bolju kvalitetu života.

SC 3. Jačanje identiteta i promocija LAG područja

Većim brojem manifestacija i promocijom kulturne baštine ruralnog prostora omogućit će se sinergijski učinak s proizvodnjom na prostoru LAG-a „More249“. Stoga bi se mjerio broj manifestacija, ali i njihova dužina, periodičnost kako bi se potaklo stalne sadržaje na području.

Kombinacijom dva opća cilja te tri specifična cilja LAG jasno i konkretno usmjerava svoj rad na zadovoljavanje ključnih potreba na svom području. U odnosu na dostupna sredstva za LAG omogućit će se jača usmjerenost i mjerljivi rezultati.

5.3. Opis intervencija LRS uključujući projekte suradnje

Tablica 27: Intervencije u LRS

Opći cilj LRS	Specifični cilj LRS	Potreba	Intervencija
OC 1. Poticanje rasta, razvoja i zapošljavanja u sektoru poljoprivrede	SC 1.1. Povećanje konkurentnosti i održivosti uz modernizaciju i razvoj postojećih usluga na poljoprivrednom gospodarstvu	P 1 Osiguranje održivog dohotka	1.1.1. Jačanje konkurentnosti i stvaranje preduvjeta za održivi dohodak poljoprivrednih gospodarstava
			1.2.1. Razvoj dodatnih usluga na poljoprivrednom gospodarstvu
OC 2. Povećanje atraktivnosti ruralnog prostora kroz raznolikost sadržaja i promociju kulturne baštine i gastronomije	SC 2.1. Unapređenje ruralne infrastrukture	P 2 Pобољшanje kvalitete života u ruralnoj sredini	2.1.1. Ulaganje u stvaranje dodatnog sadržaja/usluga u ruralnom prostoru
	SC 3.1. Jačanje identiteta i promocija LAG područja	P 3 Jačanje promocije lokalne gastronomije i kulturne materijalne i nematerijalne baštine	3.1.1. Potpora aktivnostima promocije lokalne gastronomije i kulturne baštine

Tablica 28: Projekti suradnje

Vrsta projekta suradnje	Područje interesa projekta suradnje	Očekivani rezultat provedbe projekta suradnje	Indikativni visina proračuna projekta suradnje
Transnacionalni	Poljoprivreda, turizam i kulturna baština te promocija lokalne baštine	Studijski posjet za članove LAG-a , održane radionice, izrađeni promotivni materijali	2% u odnosu na ukupni iznos alokacije koje će LAG ostvariti u razdoblju 2023 – 2027.

Kao odgovor na ranije istaknute potrebe te u svrhe dosezanja opisanih općih i specifičnih ciljeva, izabrane su četiri intervencija koje su navedene u tablici broj 29. Tablica sadrži podatke koji se odnose na osnovne uvjete prihvatljivosti korisnika i projekta, a što će detaljno biti propisano LAG natječajem.

U okviru LAG intervencije, korisnik na LAG natječaju kumulativno mora ispunjavati sljedeće temeljne uvjete:

1. imati prebivalište ili sjedište, uključujući podružnicu, ovisno o organizacijskom obliku, unutar područja LAG-a putem kojeg podnosi zahtjev za potporu, prije dana objave LAG natječaja sve do proteka roka od 5 (pet) godina od dana konačne isplate sredstava potpore, osim u slučaju ako odabrani LAG promijeni obuhvat područja ili u slučaju više sile i izvanredne okolnosti sukladno članku 3. stavku 1. Uredbe (EU) br. 2021/2116;
2. imati podmirene, odnosno uređene financijske obveze prema državnom proračunu;
3. ne smije biti u postupku predstečaja, stečaja, stečaja potrošača ili likvidacije u skladu s posebnim propisima.

Temeljni uvjeti prihvatljivosti korisnika na LAG natječaju se primjenjuju na sve korisnike na LAG natječaju koji podnose Zahtjev za potporu, uključujući partnerske projekte. Partnerski projekti bit će prihvatljivi kod intervencija 2.1.1. i 3.1.1.

Partnerskim projektom smatra se projekt u kojem više korisnika na LAG natječaju sudjeluje u provedbi projekta u jednoj LAG intervenciji uz ispunjenje sljedećih uvjeta:

- mora biti sklopljen Sporazum o suradnji između projektnih partnera
- mora biti definiran glavni partner (nositelj projekta)
- moraju biti jasno definirane i razgraničene aktivnosti i zadaće između projektnih partnera
- svi korisnici (partneri) moraju ispunjavati uvjete prihvatljivosti za LAG intervenciju za koju prijavljuju projekt.

Ukoliko je intervencija namijenjena poljoprivrednicima (neovisno o kojem obliku gospodarstva se radi), korisnik treba ispunjavati sljedeće uvjete prihvatljivosti:

1. biti upisan u Upisnik poljoprivrednika ili Upisnik obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava u skladu s nadležnim propisima te imati ekonomsku veličinu poljoprivrednog gospodarstva (EVPG) od najmanje 3.000 eura kod podnošenja Zahtjeva za isplatu;
2. korisnik koji ulaže u diverzifikaciju u poljoprivredi mora biti registriran za bavljenje nepoljoprivrednom djelatnošću, odnosno imati rješenje/odgovarajući akt izdan od strane nadležnog tijela (ako je primjenjivo) kojim se dokazuje bavljenje nepoljoprivrednom djelatnošću za koji se traži potpora na LAG natječaju prilikom podnošenja zahtjeva za potporu na LAG natječaj.

Dodatni uvjeti prihvatljivosti korisnika i projekta, prihvatljivi i neprihvatljivi troškovi propisuju se LEADER operativnim pravilima te će biti definirani LAG natječajem za pojedinu intervenciju.

Kroz sve intervencije putem LAG natječaja postaviti će se kriteriji bodovanja koji će biti usmjereni doprinosu koncepta „Pametna sela“ te će se dodatno bodovati projekti koji uključuju inovativnost, digitalizaciju i usmjereni su na ublažavanje klimatskih promjena i zaštitu okoliša.

Projekt suradnje koji se planira provesti u partnerstvu s najmanje jednim prihvatljivim LAG-om izvan RH i jednim s područja RH, ima za cilj razmjenu iskustva i znanja u održivom razvoju ruralnog prostora. Tema projekta suradnje bit će usmjerena promociji ruralnog prostora, poljoprivrednih proizvoda i proizvođača te jačanju kapaciteta na području LAG-a.

Tablica 29: Opis intervencija

Naziv i kod intervencije	1.1.1. Jačanje konkurentnosti i stvaranje preduvjeta za održivi dohodak poljoprivrednih gospodarstava
Područje obuhvata	Cjelokupno područje LAG-a
Kratki opis intervencije: - svrha intervencije - doprinos intervencije općem i specifičnom cilju LRS-a - doprinos intervencije specifičnom cilju ZPP-a - pripadnost intervencije nekom od članaka Uredbe (EU) 2021/2115 - doprinos pokazateljima rezultata ZPP-a - opis dodatne vrijednosti intervencije u provedbi LEADER pristupa uz naglasak na posebitosti intervencije koje ju razlikuju u odnosu na SP ZPP intervencije - ako je primjenjivo opis inovativnih elemenata LRS.	Ova intervencija odgovara na potrebu P 1 Osiguranje održivog dohotka koju su istakli dionici iz svih sektora prilikom izrade LRS-a, a naročito kroz izradu SWOT analize. Intervencija je namijenjena poljoprivrednicima, a doprinosi Općem cilju 1. Poticanje rasta, razvoja i zapošljavanja u sektoru poljoprivrede. Obrazloženje: Dionici izrade LRS smatraju da ne može doći do većeg rasta i unaprjeđenja poljoprivrednih gospodarstava ako ne dođe do profesionalizacije poljoprivrednika u smislu poticanja zapošljavanja kako bi ista bila glavni izvor prihoda, a ne dodatni. Da bi se potaknulo zapošljavanje i ozbiljniji prihod, potrebno je pratiti suvremene trendove u proizvodnji te ulagati u moderniju i inovativniju opremu, povećati proizvodnju kako bi gospodarstvo bilo tržišno orijentirano i konkurentno. Izrazito nepovoljna dobna struktura nositelja poljoprivrednog gospodarstva ukazuje na nužne promjene nositelja i poticanje mladih na preuzimanje gospodarstava i ulaganja u nova znanja i stjecanje novih vještina. Specifični cilj ove intervencije je: Povećanje konkurentnosti i održivosti uz modernizaciju i razvoj postojećih usluga poljoprivrednih gospodarstava. Obrazloženje: Kako bi rast zapošljavanja bio dugoročan smatramo da je potrebno modernizirati poljoprivredne strojeve i alate, a koliko je moguće i digitalizirati te uključiti korištenje inovacija u poljoprivrednoj proizvodnji i preradi čime se doprinosi horizontalnom cilju Strateškog plana Zajedničke poljoprivredne politike RH. Želi se potaknuti rast i razvoj poljoprivrednika bez obzira na njihovu ekonomsku veličinu (minimalno 2000 eura), a sve u cilju što boljeg iskorištenja proizvodnog i prerađivačkog potencijala ovog područja. Intervencija je namijenjena jačanju poljoprivrednih gospodarstava, modernizaciji poljoprivredne proizvodnje i opreme uz uvođenje novih inovativnih i digitalnih rješenja. Intervencija će pružiti potporu unaprjeđenja znanja i vještina potrebnog za korištenjem novih tehnologija u proizvodnji i preradi, kao i stjecanju poduzetničkih vještina. Ovom intervencijom žele se stvoriti preduvjeti budućem zapošljavanju u poljoprivredi. Intervencija 1.1.1. pridonosi specifičnim ciljevima ZPP-a: SC2: Jačanje usmjerenosti na tržište i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava kratkoročno i dugoročno, uključujući veću usmjerenost na istraživanja, tehnologiju i digitalizaciju. Usklađenost s ovim ciljem očituje se posebno kroz SC 1.1. LRS LAG-a „More249“ jer se upravo modernizacijom želi pojačati usmjerenost PG-a na tržište i njihovo povećanje konkurentnosti. SC4: Doprinos ublažavanja klimatskih promjena i prilagodbi tim promjenama, uključujući smanjenjem emisija stakleničkih plinova i poboljšanjem sekvenciranja ugljika te promicanje održive energije.

	Kako bi poljoprivredna gospodarstva bila konkurentnija i održivija, nužno je ulagati u obnovljive izvore energije što su pojedini poljoprivrednici istaknuli na radionicama. Takva ulaganja i potencijal razvoja prvenstveno vide mlađi poljoprivrednici. SC8: Promicanje zapošljavanja, rasta, rodne ravnopravnosti, uključujući sudjelovanje žena u poljoprivredi, socijalne uključenosti i lokalnog razvoja u ruralnim područjima, uključujući kružno biogospodarstvo i održivo šumarstvo. Intervencija je usklađena s člankom 73. Uredbe EU br. 2021/2115. Intervencija doprinosi Horizontalnom (međusektorskom) cilju: Modernizacija poljoprivrede i ruralnih područja poticanjem i razmjenom znanja, inovacija i digitalizacije u poljoprivredi i ruralnim područjima te promicanjem njihove upotrebe među poljoprivrednicima putem poboljšanog pristupa istraživanjima, inovacijama, razmjeni iskustva i osposobljavanju i to putem pokazatelja: R.3 Digitalizacija poljoprivrede Minimalno 10% gospodarstva u okviru ove intervencije primijenit će digitalna rješenja. Provedbom ove intervencije doprinosi se pokazateljima rezultata: R.9 Modernizacija poljoprivrednih gospodarstava Očekuje se da će 29 poljoprivrednika primiti potporu kroz provedbu ove intervencije za ulaganja u restrukturiranje i modernizaciju. R.15 Energija iz obnovljivih izvora iz poljoprivrede i šumarstva te iz drugih obnovljivih izvora putem razvoja kapaciteta za proizvodnju energije Očekuje se da će instalirani kapacitet za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora energije biti min. 0,01MW. R.16 Ulaganja povezana s klimom Očekuje se da će min. 3 poljoprivrednika primiti potporu kroz provedbu ove intervencije za ulaganja u kapacitete za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora. R.39 Razvoj ruralnog gospodarstva Očekuje se da će min. 2 poduzeća primiti potporu za preradu poljoprivrednih proizvoda. Dodatna vrijednost intervencije u provedbi LEADER očituje se kroz sljedeće: - bolje lokalno upravljanje putem lakše dostupnosti bespovratnim sredstvima, uključenosti lokalnih dionika koji su putem radionica, informiranja i anketnih upitnika sudjelovali u iskazivanju potreba i kreiranju intervencija - prilagođenosti natječaja i kriterija bodovanja specifičnostima i potrebama LAG područja - dostupnosti bespovratnim sredstvima onim poljoprivrednim gospodarstvima s manjom ekonomskom (minimalno 2.000 eura) koji nemaju mogućnosti prijave na nacionalne natječaje
--	---

	- dostupnost onim poljoprivrednim gospodarstvima koja uslijed pretrpljenih šteta na grlima/kulturi pred samu objavu natječaja imaju manju ekonomsku veličinu od dozvoljene, a ako odstupanje nije značajno (do 200 eura) odabirom projekata koji imaju inovativni pristup i ulažu u nova, digitalna rješenja. Različitoost ove intervencije u odnosu na intervencije SP ZPP jeste što obuhvaća poljoprivredna gospodarstva s manjom i s većom ekonomskom veličinom. Prihvatljivi prijavitelj mora imati ekonomsku veličinu iskazanu u ukupnom standardnom ekonomskom rezultatu poljoprivrednog gospodarstva (EVPG) od 2.000 eura do 50.000 eura kako bi se i njima pružila mogućnost prijave na LAG natječaj.
Ciljani korisnici	Fizičke i pravne osobe (SOPG, OPG, obrt, trgovačko društvo, zadruga) upisane u Upisnik poljoprivrednika/Upisnik OPG-a. Detaljan popis korisnika biti će definiran LAG natječajem.
Temeljni uvjeti prihvatljivosti korisnika	1. imati prebivalište ili sjedište, uključujući podružnicu, ovisno o organizacijskom obliku, unutar područja LAG-a putem kojeg podnosi zahtjev za potporu, prije dana objave LAG natječaja sve do proteka roka od 5 (pet) godina od dana konačne isplate sredstava potpore, osim u slučaju ako odabrani LAG promijeni obuhvat područja ili u slučaju više sile i izvanredne okolnosti sukladno članku 3. stavku 1. Uredbe (EU) br. 2021/2116 2. imati podmirene, odnosno uređene financijske obveze prema državnom proračunu 3. ne smije biti u postupku predstečaja, stečaja, stečaja potrošača ili likvidacije u skladu s posebnim propisima. Detaljni uvjeti prihvatljivosti korisnika bit će definirani LAG natječajem.
Prihvatljive vrste projekta i temeljni uvjeti prihvatljivosti projekta	Prihvatljive vrste projekta odnose se na primarnu poljoprivrednu proizvodnju, preradu, skladištenje poljoprivrednih proizvoda i ostalo što će biti definirano LAG natječajem. Temeljni uvjeti prihvatljivosti projekta: 1. biti usklađen s ciljevima iz LRS-a 2. biti usklađen s jednim ili više specifičnih ciljeva SP ZPP navedenim u članku 6. stavku 1. i 2. Uredbe (EU) 2021/2115 3. provoditi se na području LAG-a na kojem korisnik na LAG natječaju podnosi zahtjev za potporu. Detaljne vrste prihvatljivih projekata i uvjeti prihvatljivosti bit će definirani LAG natječajem.
Načela kriterija odabira	Prilikom bodovanja projektne prijave, prioritet će imati projekti koji imaju veću ekonomsku vrijednost gospodarstva, provode se u zaleđu ili otocima, uvode digitalna/inovativna rješenja u svoje poslovanje. Detaljno će biti definirano LAG natječajem.
Najniža ukupna vrijednost projekta	13.000,00 eura (bez PDV-a).
Najviša ukupna vrijednost projekta	300.000,00 eura (bez PDV-a).
Najniži iznos potpore po projektu	Min. 8.450,00 eura.
Najviši iznos potpore po projektu	Max. 20.000,00 eura.

Intenzitet potpore	Intenzitet potpore može iznositi 65% od ukupnih prihvatljivih troškova projekta, može se uvećati do 80% kada su nositelji PG-a mladi poljoprivrednici, odnosno 85% prihvatljivih troškova projekta kada su korisnici mala poljoprivreda gospodarstva. Detaljno će se definirati LAG natječajem.
--------------------	---

Pokazatelji

Broj novostvorenih radnih mjesta (puno radno vrijeme), doprinosi R.37 ZPP-a	0
Broj sačuvanih radnih mjesta	2

R.b.		
1.	Naziv pokazatelja	R.9 Modernizacija poljoprivrednih gospodarstava
	Mjerna jedinica	Broj poljoprivrednih gospodarstava koji primaju potporu
	Ciljna vrijednost	29
2.	Naziv pokazatelja	R.16 Ulaganja povezana s klimom
	Mjerna jedinica	Broj poljoprivrednih gospodarstava koji primaju potporu
	Ciljna vrijednost	3
3.	Naziv pokazatelja	R.15 Energija iz obnovljivih izvora iz poljoprivrede i šumarstva te iz drugih obnovljivih izvora
	Mjerna jedinica	MW
	Ciljna vrijednost	0,01
4.	Naziv pokazatelja	R.39 Razvoj ruralnog gospodarstva
	Mjerna jedinica	Broj poduzeća
	Ciljna vrijednost	2
5.	Naziv pokazatelja	R.3 Digitalizacija poljoprivrede
	Mjerna jedinica	Broj poljoprivrednih gospodarstava koja primaju potporu
	Ciljna vrijednost	10% u okviru ove intervencije

Naziv i kod intervencije	1.2.1. Razvoj dodatnih usluga na poljoprivrednom gospodarstvu
Područje obuhvata	Cjelokupno područje LAG-a „More 249“
Kratki opis intervencije: - svrha intervencije - doprinos intervencije općem i specifičnom cilju LRS - doprinos intervencije specifičnom cilju ZPP - pripadnost intervencije nekom od članaka Uredbe (EU) 2021/2115	Ova intervencija odgovara na potrebu P 1 Osiguranje održivog dohotka koju su dionici iz svih sektora istaknuli prilikom izrade LRS-a, a naročito kroz izradu SWOT analize. Intervencija je namijenjena onim poljoprivrednim gospodarstvima koja imaju registrirane dopunske/nepoljoprivredne djelatnosti i žele ih dodatno razvijati. Intervencija doprinosi Općem cilju 1. Poticanje rasta, razvoja i zapošljavanja u sektoru poljoprivrede. Obrazloženje: Dionici izrade LRS-a smatraju da razvoj usluga na poljoprivrednim gospodarstvima dovodi do više mogućnosti stvaranja novih radnih mjesta, rasta i razvoja samih poljoprivrednih gospodarstava. Diverzifikacijom poljoprivredne proizvodnje postižu se stabilniji i sigurniji prihodi te potiče zadržavanje i stvaranje novih radnih mjesta.

- doprinos pokazateljima rezultata ZPP-a - opis dodatne vrijednosti intervencije u provedbi LEADER pristupa uz naglasak na posebitosti intervencije koje ju razlikuju u odnosu na SP ZPP intervencije - ako je primjenjivo opis inovativnih elemenata LRS.	Specifični cilj ove intervencije je: Povećanje konkurentnosti i održivosti uz modernizaciju i razvoj postojećih usluga poljoprivrednih gospodarstava. Obrazloženje: Ulaganja kroz ovu intervenciju potiču diverzifikaciju djelatnosti i predstavljaju sinergiju poljoprivrede i turizma te doprinose jačanju gospodarstva i osiguravaju stabilne prihode. Razvojem djelatnosti kroz turizam i ugostiteljstvo, kao i pružanjem drugih usluga omogućuje se konkurentnost i održivost. Intervencija je usklađena s člankom 73. uredbe 2021/2115. Ova intervencija pridonosi specifičnim ciljevima ZPP-a: SC8: Promicanje zapošljavanja, rasta, socijalne uključenosti i lokalnog razvoja u ruralnim područjima, uključujući biogospodarstvo i održivo šumarstvo. Kroz ovu mjeru poticati će se i dodatno kroz kriterije bodovati novo zapošljavanje. Provedbom ove intervencije doprinosi se pokazatelju rezultata: R.37 Rast i radna mjesta u ruralnim područjima. Očekuje se zapošljavanje minimalno 2 osobe. R.39 Razvoj ruralnog gospodarstva Očekuje se razvoj 4 ruralna poduzeća. R.40 Pametna tranzicija ruralnog gospodarstva Minimalno 2 projekta. Dodatna vrijednost intervencije u provedbi LEADER očituje se kroz sljedeće: - bolje lokalno upravljanje putem lakše dostupnosti bespovratnim sredstvima, uključenosti lokalnih dionika koji su putem radionica, informiranja i anketnih upitnika sudjelovali u iskazivanju potreba i kreiranju intervencija - prilagođenosti natječaja i kriterija bodovanja specifičnostima i potrebama LAG područja - davanju dodatnih bodova onim projektima čije aktivnosti doprinose ranjivim skupinama te kroz projekt koriste održive materijale, recikliraju i slično. Različitost ove intervencije u odnosu na intervencije SP ZPP je to što će dodatno bodovati projekte čije aktivnosti doprinose ranjivima skupinama te kroz projektne aktivnosti ulažu u prilagodbu prostora invalidnim osobama, koriste održive materijale, recikliraju ili u svom radu uvode nova, inovativna rješenja čime pridonose konceptu “Pametna sela”. Prihvatljivi korisnik mora imati ekonomsku veličinu od najmanje 3.000 SO.
Ciljani korisnici	Fizičke i pravne osobe (OPG, obrt, trgovačko društvo, zadruga) upisane u Upisnik poljoprivrednika/Upisnik OPG-a. Detaljan popis prihvatljivih korisnika bit će definiran LAG natječajem.
Temeljni uvjeti prihvatljivosti korisnika	1. imati prebivalište ili sjedište, uključujući podružnicu, ovisno o organizacijskom obliku, unutar područja LAG-a putem kojeg podnosi zahtjev za potporu, prije dana objave LAG natječaja sve do proteka roka od 5 (pet) godina

	od dana konačne isplate sredstava potpore, osim u slučaju ako odabrani LAG promijeni obuhvat područja ili u slučaju više sile i izvanredne okolnosti sukladno članku 3. stavku 1. Uredbe (EU) br. 2021/2116; 2. imati podmirene odnosno uređene financijske obveze prema državnom proračunu; 3. ne smije biti u postupku predstečaja, stečaja, stečaja potrošača ili likvidacije u skladu s posebnim propisima. Detaljni uvjeti prihvatljivosti korisnika biti će definirani LAG natječajem.
Prihvatljive vrste projekta i uvjeti prihvatljivosti projekta	Prihvatljivi projekti odnose se na razvoj nepoljoprivrednih/dopunskih djelatnosti (turizam/ugostiteljstvo, prerada, usluge i ostalo) na poljoprivrednim gospodarstvima. Temeljni uvjeti prihvatljivosti projekta: 1. biti usklađen s ciljevima iz LRS 2. biti usklađen s jednim ili više specifičnih ciljeva SP ZPP navedenim u članku 6. stavku 1. i 2. Uredbe (EU) 2021/2115 3. provoditi se na području LAG-a na kojem korisnik na LAG natječaju podnosi zahtjev za potporu. Detaljne prihvatljive vrste projekta i uvjeti prihvatljivosti projekta bit će definirani LAG natječajem.
Načela kriterija odabira	Prilikom bodovanja projektne prijave, prioritet će imati projekti koji imaju veću ekonomsku vrijednost gospodarstva, provode se u zaleđu ili otocima, uvode digitalna/inovativna rješenja u svoje poslovanje, doprinose socijalnom kapitalu. Detaljno će biti definirano LAG natječajem.
Najniža ukupna vrijednost projekta	20.000,00 eura (bez PDV-a).
Najviša ukupna vrijednost projekta	300.000 eura (bez PDV-a).
Najniži iznos potpore po projektu	Min. 13.000,00 eura.
Najviši iznos potpore po projektu	Max. 30.000,00 eura.
Intenzitet potpore	Intenzitet potpore može iznositi 65% od ukupnih prihvatljivih troškova projekta. Detaljno će se definirati LAG natječajem.

Pokazatelji

Broj novostvorenih radnih mjesta (puno radno vrijeme), doprinosi R.37 ZPP-a	2 novostvorena radna mjesta
Broj sačuvanih radnih mjesta	2 sačuvana radna mjesta

R.b.		
1.	Naziv pokazatelja	R.39 Razvoj ruralnog gospodarstva
	Mjerna jedinica	Broj poduzeća
	Ciljna vrijednost	4
2.	Naziv pokazatelja	R.40 Pametna tranzicija ruralnog gospodarstva
	Mjerna jedinica	Broj projekata
	Ciljna vrijednost	2

Naziv i kod intervencije	2.1.1. Ulaganje u stvaranje dodatnog sadržaja/usluga u ruralnom prostoru
Područje obuhvata	Područje LAG-a „More 249“
Kratki opis intervencije: - svrha intervencije - doprinos intervencije općem i specifičnom cilju LRS-a - doprinos intervencije specifičnom cilju ZPP-a - pripadnost intervencije nekom od članaka Uredbe (EU) 2021/2115 - doprinos pokazateljima rezultata ZPP-a - opis dodatne vrijednosti intervencije u provedbi LEADER pristupa uz naglasak na posebitosti intervencije koje ju razlikuju u odnosu na SP ZPP intervencije - ako je primjenjivo opis inovativnih elemenata LRS.	Ova intervencija odgovara na potrebu P 2 Pобољшanje kvalitete života u ruralnoj sredini. Vidljivo je postojanje većeg broja objekata društvene infrastrukture, a koja trebaju dodatna ulaganja, naročito na području otoka i zaleđa/zaobalja. Kroz ovu intervenciju planirana je potpora za unapređenje kvalitete postojeće lokalne infrastrukture i izgradnju nove infrastrukture da bi se povećao broj ili kvaliteta dostupnih usluga. Ulaganjem u javnu infrastrukturu planira se ublažiti demografska kretanja, omogućiti bolje uvjete života i doprinijeti indirektno zadržavanju i/ili otvaranju radnih mjesta. Intervencija doprinosi Općem cilju 2 Povećanje atraktivnosti ruralnog prostora kroz raznolikost sadržaja i promociju kulturne baštine i gastronomije. Obrazloženje: S obzirom na slabosti istaknute kroz SWOT analizu: zapuštenu i devastiranu društvenu i turističku infrastrukturu te zapuštene i neuređene javne zelene površine i vidikovce, provedbom ove intervencije želi se javna infrastruktura staviti u funkciju kako bi lokalno stanovništvo, kao i turisti i posjetitelji, imali dodatan sadržaj i kako bi ruralni prostor postao atraktivniji. Specifični cilj ove intervencije je: SC 2.1. Unapređenje ruralne infrastrukture. Obrazloženje: Intervencijom se želi omogućiti dostupnost različitih sadržaja uz koncept „Pametnih sela“ koristeći moderna digitalna rješenja i inovacije da bi se postigli veći učinci na LAG području. Ova intervencija pridonosi specifičnim ciljevima ZPP-a:

	SC8: Promicanje zapošljavanja, rasta, rodne ravnopravnosti, uključujući sudjelovanje žena u poljoprivredi, socijalne uključenosti i lokalnog razvoja u ruralnim područjima, uključujući kružno biogospodarstvo i održivo šumarstvo. Unapređenjem lokalne infrastrukture i stvaranjem dodatnog sadržaja za lokalno stanovništvo promiče se socijalna uključenost te lokalni razvoj. Horizontalni (međusektorski) cilj modernizacije poljoprivrednog sektora poticanjem i razmjenom znanja, inovacija i digitalizacije u poljoprivredi i ruralnim područjima te promicanjem njihove upotrebe, usklađen je jer se kroz ovu intervenciju potiče digitalizacija i inovativnost u ruralnim područjima primjenom koncepta „Pametnih sela“. Intervencija je usklađena s člankom 73. Uredbe EU br. 2021/2115. Provedbom ove intervencije doprinosi se pokazateljima rezultata: R.41 Povezivanje ruralne Europe Obrazloženje: Očekuje se da će 3000 korisnika imati koristi od poboljšanja postojeće i izgradnje nove lokalne infrastrukture. Dodatna vrijednost intervencije u provedbi LEADER očituje se kroz sljedeće: - poboljšano lokalno upravljanje putem projektnih aktivnosti koje doprinose očuvanju kulturne baštine, stvaranju dodatnog sadržaja u cilju povećanja atraktivnosti ruralnog prostora, jačanje identiteta i promocije područja - prilagođenosti natječaja i kriterija bodovanja specifičnostima i potrebama LAG područja - davanje prednosti projektima koji uvode inovativne aktivnosti i pridonose održivosti. Različitost ove intervencije u odnosu na intervencije SP ZPP je to što su prihvatljiva ulaganja u projekte društveno-kulturne namjene, sportske i turističke namjenu. Prihvatljivi troškovi i ulaganja uključuju održavanje/adaptaciju/sanaciju. Kroz projekte će se dodatno bodovati projekti čije aktivnosti doprinose ranjivim skupinama te ulažu u prilagodbu prostora invalidnim osobama, koriste održive materijale, recikliraju i slično.
Ciljani korisnici	Jedinice lokalne samouprave na području LAG-a. Detaljan popis prihvatljivih korisnika bit će definiran LAG natječajem.
Temeljni uvjeti prihvatljivosti korisnika	1. imati prebivalište ili sjedište, uključujući podružnicu, ovisno o organizacijskom obliku, unutar područja LAG-a putem kojeg podnosi zahtjev za potporu, prije dana objave LAG natječaja sve do proteka roka od 5 (pet) godina od dana konačne isplate sredstava potpore, osim u slučaju ako odabrani LAG promijeni obuhvat područja ili u slučaju više sile i izvanredne okolnosti sukladno članku 3. stavku 1. Uredbe (EU) br. 2021/2116; 2. imati podmirene odnosno uređene financijske obveze prema državnom proračunu; 3. ne smije biti u postupku predstečaja, stečaja, stečaja potrošača ili likvidacije u skladu s posebnim propisima.

Prihvatljive vrste projekta i uvjeti prihvatljivosti projekta	Prihvatljivi su projekti koji se odnose na razvoj/unapređenje javne infrastrukture, očuvanje i korištenje kulturne i prirodne baštine, a odnose se na aktivnosti rekonstrukcija postojećih građevina, izgradnja građevina i/ili opremanje građevina za kulturno-društvenu, obrazovno-odgojnu, sportsko-rekreativnu i turističku namjenu. Temeljni uvjeti prihvatljivosti projekta: 1. biti usklađen s ciljevima iz LRS 2. biti usklađen s jednim ili više specifičnih ciljeva SP ZPP-a navedenim u članku 6. stavku 1. i 2. Uredbe (EU) 2021/2115 3. provoditi se na području LAG-a na kojem korisnik na LAG natječaju podnosi zahtjev za potporu 4. projekt se mora provoditi u naselju s najviše 25.000 stanovnika. Prihvatljive vrste projekata i temeljni uvjeti prihvatljivosti bit će definirani LAG natječajem.
Načela kriterija odabira	Prilikom bodovanja projektne prijave, prioritet će imati projekti koji se provode u zaleđu ili otocima, uvode digitalna/inovativna rješenja, doprinose ublažavanju klimatskih promjena i zaštiti okoliša. Detaljno će biti definirano LAG natječajem.
Najniža ukupna vrijednost projekta	80.000,00 eura (bez PDV-a)
Najviša ukupna vrijednost projekta	300.000 eura (bez PDV-a)
Najniži iznos potpore po projektu	Min.30.000,00 eura.
Najviši iznos potpore po projektu	Mak. 80.000,00 eura.
Intenzitet potpore	100% prihvatljivih troškova.

Pokazatelji

Broj novostvorenih radnih mjesta (puno radno vrijeme), doprinosi R.37 ZPP-a	0
Broj sačuvanih radnih mjesta	0

R.b.		
1.	Naziv pokazatelja	Projekti koji su ostvarili potporu kroz intervenciju
	Mjerna jedinica	Broj projekata
	Ciljna vrijednost	7 projekata
2.	Naziv pokazatelja	R.41 Povezivanje ruralnih područja Europe
	Mjerna jedinica	Broj ruralnog stanovništvo koje ima koristi
	Ciljna vrijednost	3.000

Naziv i kod intervencije	3.1.1. Potpora aktivnostima promocije lokalne gastronomije i kulturne baštine
Područje obuhvata	Područje LAG-a „More 249“
Kratki opis intervencije: - svrha intervencije - doprinos intervencije općem i specifičnom cilju LRS-a - doprinos intervencije specifičnom cilju ZPP-a - pripadnost intervencije nekom od članaka Uredbe (EU) 2021/2115 - doprinos pokazateljima rezultata ZPP-a - opis dodatne vrijednosti intervencije u provedbi LEADER pristupa uz naglasak na posebitosti intervencije koje ju razlikuju u odnosu na SP ZPP intervencije - ako je primjenjivo opis inovativnih elemenata LRS.	Ova intervencija odgovara na potrebu P 3. Jačanje promocije lokalne gastronomije i kulturne materijalne i nematerijalne baštine koja je istaknuta na radionicama za izradu LRS-a. Doprinosi Općem cilju 2. Povećanje atraktivnosti ruralnog prostora kroz raznolikost sadržaja i promociju kulturne baštine i gastronomije. Obrazloženje: Potpora je namijenjena održavanju različitih manifestacija, sajmovi, edukativnih aktivnosti i slično, a u cilju promoviranja poljoprivrednih proizvoda, lokalne gastronomije, tradicije, običaja i kulturne baštine. Potpora je namijenjena i nabavci nove opreme kojom će se unaprijediti kulturni sadržaj i promovirati kulturna baština. Specifični cilj ove intervencije SC 3.1. Jačanje identiteta i promocija LAG područja. Obrazloženje: Različite aktivnosti u okviru ove potpore doprinijet će promociji, jačanju identiteta i boljoj prepoznatljivosti područja. Intervencija je usklađena s člankom 73. Uredbe EU br. 2021/2115. Ova intervencija pridonosi specifičnim ciljevima ZPP-a: SC8: Promicanje zapošljavanja, rasta, rodne ravnopravnosti, uključujući sudjelovanje žena u poljoprivredi, socijalne uključenosti i lokalnog razvoja u ruralnim područjima, uključujući kružno biogospodarstvo i održivo šumarstvo Obrazloženje: Ova mjera potiče rast i lokalni razvoj, djeluje na jačanje svijesti o lokalnoj gastronomiji i kulturnoj baštini, a poticati će se dugoročne kontinuirane manifestacije koje promiču i zapošljavanje osoba na cjelogodišnjem razvoju manifestacija. Provedbom ove intervencije doprinosi se pokazatelju rezultata: R 41 Povezivanje ruralnih područja Europe. Očekuje se da će 3000 ljudi imati koristi od poboljšanja lokalne infrastrukture i sadržaja/usluga koje će se ponuditi. Obrazloženje: Provedbom ove intervencije poboljšati će se ruralni infrastrukutra, jačati promocija ruralnog područja i lokalne gastronomije što će utjecati i na poboljšanje pristupa dodatnim uslugama. Dodatna vrijednost intervencije u provedbi LEADER očituje se kroz sljedeće: - poboljšano lokalno upravljanje putem projektnih aktivnosti koji doprinose očuvanju kulturne baštine, stvaranju dodatnog sadržaja u cilju povećanja atraktivnosti ruralnog prostora, jačanja identiteta i promocije područja - prilagođenosti natječaja i kriterija bodovanja specifičnostima i potrebama LAG područja - davanje prednosti projektima koji uvode inovativne aktivnosti i pridonose održivosti te održavaju edukativne aktivnosti (primjerice: priprema lokalnih namirnica, stvaranje novih turističkih ruta).

	Različitost intervencije u odnosu na SP ZPP intervenciju jer je odgovor na iskazane potrebe lokalnih dionika i kreirana na njihovo traženje.
Ciljani korisnici	Javne ustanove u kulturi, turističke zajednice, muzeji, knjižnice i udruge. Detaljan popis prihvatljivih korisnika bit će definiran LAG natječajem.
Temeljni uvjeti prihvatljivosti korisnika	1. imati prebivalište ili sjedište, uključujući podružnicu, ovisno o organizacijskom obliku, unutar područja LAG-a putem kojeg podnosi zahtjev za potporu, prije dana objave LAG natječaja sve do proteka roka od 5 (pet) godina od dana konačne isplate sredstava potpore, osim u slučaju ako odabrani LAG promijeni obuhvat područja ili u slučaju više sile i izvanredne okolnosti sukladno članku 3. stavku 1. Uredbe (EU) br. 2021/2116; 2. imati podmirene odnosno uređene financijske obveze prema državnom proračunu; 3. ne smije biti u postupku predstečaja, stečaja, stečaja potrošača ili likvidacije u skladu s posebnim propisima.
Prihvatljive vrste projekta i uvjeti prihvatljivosti projekta	Prihvatljive vrste projekta odnose se na opremanje objekata, edukacijsko-informativne aktivnosti te organizaciju različitih događanja a sve u svrhu promocije područja, kulturne baštine i tradicije, lokalne gastronomije. Uvjeti prihvatljivosti projekta: 1. biti usklađen s ciljevima iz LRS 2. biti usklađen s jednim ili više specifičnih ciljeva SP ZPP navedenim u članku 6. stavku 1. i 2. Uredbe (EU) 2021/2115 3. provoditi se na području LAG-a na kojem korisnik na LAG natječaju podnosi zahtjev za potporu 4. ukupni iznos projekta ne smije biti veći od 100.000,00 eura (bez PDV-a) 5. biti usklađen sa pravilima državne potpore, ako je primjenjivo 6. biti usklađen s EU i RH zakonodavstvom koje se odnosi na predmetni projekt. Prihvatljive vrste projekata i uvjeti prihvatljivosti detaljno će biti definirani LAG natječajem.
Načela kriterija odabira	Prilikom bodovanja projektne prijave, prioritet će imati projekti koji se provode u predsezoni ili posezoni, aktivnosti se provode u zaleđu ili otocima, uvode digitalna/inovativna rješenja i provode edukativne aktivnosti. Detaljno će biti definirano LAG natječajem.
Najniža ukupna vrijednost projekta	10.000,00 eura (bez PDV-a)
Najviša ukupna vrijednost projekta	100.000 eura (bez PDV-a)
Najniži iznos potpore po projektu	Min. 5.000,00 eura (bez PDV-a).
Najviši iznos potpore po projektu	Max. 15.000,00 eura.
Intenzitet potpore	Minimalno 50% prihvatljivih troškova. Detaljno će biti definirano LAG natječajem.

Pokazatelji

Broj novostvorenih radnih mjesta (puno radno vrijeme), doprinosi R.37 ZPP-a	Kroz provedbu ove intervencije planirano je stvaranje 0 novih radnih mjesta.
Broj sačuvanih radnih mjesta	Kroz provedbu ove intervencije planirano je očuvanje 0 postojeća radna mjesta.

R.b.		
1.	Naziv pokazatelja	Broj projekata koji su ostvarili potporu kroz intervenciju
	Mjerna jedinica	Broj projekata
	Ciljna vrijednost	5
2.	Naziv pokazatelja	R.41 Povezivanje ruralnih područja Europe
	Mjerna jedinica	Broj ruralnog stanovništvo koje ima koristi
	Ciljna vrijednost	3000

Skupni prikaz svih pokazatelja za sve intervencije LRS

Intervencija LRS	Pokazatelj	Mjerna jedinica	Doprinos pokazateljima rezultata ZPP	Ciljna vrijednost po godinama							Ukupna vrijednost
				2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	
1.1.1.	Broj novoostvarenih radnih mjesta (puno radno vrijeme)	Nova radna mjesta	R.37	/	/	/	/	/	/	/	/
1.1.1.	Broj očuvanih radnih mjesta	Očuvana radna mjesta	-	/	/	/	/	/	/	2	2
1.1.1.	Modernizacija poljoprivrednih gospodarstava	Broj poljoprivrednih gospodarstava koji primaju potporu	R.9	/	/	/	9	10	10	/	29
1.1.1.	Energija iz obnovljivih izvora iz poljoprivrede i šumarstva te iz drugih obnovljivih izvora	MW	R.15	/	/	/	/	0,005	0,005		0,01
1.1.1.	Ulaganja povezana s klimom	Broj poljoprivrednih gospodarstava koji primaju potporu	R.16	/	/	/	/	1	2		3
1.1.1.	Digitalizacija poljoprivrede	Broj poljoprivrednih gospodarstava koji primaju potporu	R.3					1	2		3
1.1.1.	Razvoj ruralnog gospodarstva	Broj poduzeća	R.39						2	/	2
1.2.1.	Broj novoostvarenih radnih mjesta (puno radno vrijeme)	Nova radna mjesta	R.37	/	/	/	/	/	2	/	2
1.2.1.	Broj očuvanih radnih mjesta	Očuvana radna mjesta	-	/	/	/	/	/	2	/	2
1.2.1.	Razvoj ruralnoga gospodarstva	broj poduzeća	R.39	/	/	/	/	2	2	/	4
1.2.1.	Pametna tranzicija ruralnog gospodarstva	Broj projekata	R.40					2			2
2.1.1.	Broj novoostvarenih radnih mjesta (puno radno vrijeme)	Nova radna mjesta	R.37	/	/	/	/	/	/	/	/

2.1.1.	Broj očuvanih radnih mjesta	Očuvana radna mjesta	-	/	/	/	/	/	/	/	/
2.1.1.	Projekti koji su ostvarili potporu kroz intervenciju	Broj projekata	-	/	/	/	/	3	/	4	7
2.1.1.	Udio ruralnog stanovništva koje ima koristi od poboljšanog pristupa uslugama i infrastrukturi kroz potporu u okviru ZPP-a	Broj ruralnog stanovništvo koje ima koristi	R.41	/	/	/	/	500	/	2500	3000
3.1.1.	Broj novoostvarenih radnih mjesta (puno radno vrijeme) doprinosi R32 ZPP-a	Nova radna mjesta	R.37	/	/	/	/	/	/	0	0
3.1.1.	Broj očuvanih radnih mjesta	Očuvana radna mjesta	-	/	/	/	/	/	/	/	0
3.1.1.	Broj projekata koji su ostvarili potporu kroz intervenciju	Broj projekata	-	/	/	/	5	/	/		5
3.1.1.	Udio ruralnog stanovništva koje ima koristi od poboljšanog pristupa uslugama i infrastrukturi kroz potporu u okviru ZPP-a	Broj ruralnog stanovništvo koje ima koristi	R.41	/	/	3000	/	/	/	/	3000

Prikaz kriterija na temelju kojih projekti iz intervencije doprinose provedbi koncepta Pametnih sela

r.b.	Kriterij koji doprinosi provedbi koncepta „Pametnih sela“	Kriteriji LAG-a na temelju kojih se projekti svrstavaju u projekte koji doprinose provedbi koncepta Pametnih sela.
1.	Inovativna i pametna rješenjima u selima	Korištenje novih inovativnih rješenja koja imaju direktne ili indirektne veze s projektnim aktivnostima (primjerice: organiziranje prihvata korištenog materijala poput staklene, rabljene ambalaže i recikliranje istog unutar poljoprivrednih gospodarstava).
2.	Digitalizaciju u poljoprivredi i ostalim društvenim aktivnostima u selima	Korištenje digitalnih rješenja s popisa digitalnih rješenja koja bitno pridonose poljoprivredi, nepoljoprivrednim djelatnostima ili ruralnom području, uključujući ulaganje u stjecanje znanja i vještina (primjerice: pametna rasvjeta, sustavi za precizno navodnjavanje, digitalne obavijesti i ostalo).
3.	Doprinos okolišnim ciljevima i ublažavanju klimatskih promjena u selima.	Korištenje obnovljivih izvora energije, energetske učinkovitosti, projektne aktivnosti se odnose na ekološku poljoprivredu, ekološko prihvatljivo pakiranje, ulaganja u stjecanje znanja i vještina.

5.4. Opis procesa odabira projekata na LAG natječajima

Proces odabira projekata vršit će se putem transparentnih natječaja sukladno definiranim intervencijama i njihovim uvjetima prihvatljivosti, prihvatljivim i neprihvatljivim troškovima, najnižim iznosima potpore i intenzitetu potpore koji su usklađeni sa Strateškim planom Zajedničke poljoprivredne politike. Kriteriji odabira bit će postavljeni tako da postižu definirane prioritetne ciljeve LRS-a. Ono što će karakterizirati sve definirane kriterije je jednostavnost i transparentnost te potpuna objektivnost. Za kreiranje kriterija koristi se naša snaga, a to je prethodno iskustvo u provođenju Programa ruralnog razvoja.

Za postupak odobrenja projekata koji se provode na nivou LAG-a odgovorno je Povjerenstvo za odabir projekata. U Povjerenstvo za odabir bit će uključene osobe koje dobro poznaju lokalne potrebe i mogu razumjeti „širu sliku” u smislu integriranog razvoja područja. Ukaže li se potreba za određenim profilom stručnjaka prilikom odabira projekta, Povjerenstvo može uključivati dodatne stručnjake. Prilikom odlučivanja o odabiru projekata iznimno će se voditi računa o tome da ne bude sukoba interesa odnosno da ne postoji povezanost između podnositelja prijave projekta i člana povjerenstva za odabir. Povjerenstvo će također poštivati pravilo da na određenoj razini donošenja odluka bude ravnomjerno sudjelovanje pojedinih interesnih skupine/odnosno sektora. Povjerenstvo će imenovati Ocjenjivački odbor koji će vršiti ocjenjivanje projekata. Za odabir projekata slijediti će se procedura definirana prema pisanom intenom dokumentu, Pravilniku o odabiru projekata. Proces odabira projekata na LAG natječajima vršiti će se u fazama.

Posebna pozornost posvetiti će se procedurama u prvoj fazi, gdje je definirana administrativna provjera prihvatljivosti te uzeti u obzir kriteriji isključenja, dok za je ostalu dokumentaciju predviđena mogućnost nadopune ili objašnjenja. LAG će osigurati transparentnost selekcijskog postupka i izbjegavanje sukoba interesa prema Uredbi (EU) br. 1303/2013, članku 34. između podnositelja prijave i članova povjerenstva.

Točnije, član Povjerenstva za odabir ne može sudjelovati u postupku odabira ako: član povjerenstva za odabir je podnositelj, predstavnik podnositelja, član obitelji ili rođak podnositelja prijave; član povjerenstva za odabir je u poslovnom, radnom ili drugačijem odnosu s podnositeljem prijave; član povjerenstva za odabir povezan je s podnositeljem na drugi način ili postoje okolnosti koje mogu utjecati na objektivnost pri odabiru. Tijekom obrade prijave projekata, sukob interesa kontrolira tijelo LAG-a odgovorno za njihovu obradu. Član povjerenstva za odabir mora povjerenstvo za odabir unaprijed obavijestiti o mogućem sukobu interesa kako bi mu ostavio dovoljno vremena da, po potrebi, ponovno organizira postupak. Isključeni član povjerenstva ne sudjeluje ni u jednom dijelu selekcijskog postupka gdje se manifestira njegova povezanost s podnositeljem. FAZA 1 •LAG zaprima projekte i provjerava kriterije isključenja o čemu sastavlja zapisnik. FAZA 2 •Ocjenjivački odbor ocjenjuje projekte prema kriterijima dodjele za pojedinu mjeru. Temeljem ocjena priprema rang listu. FAZA 3 •Temeljem rang liste Povjerenstvo za odabir projekata donosi konačnu odluku o financiranju projekata.

Ako MP i APPRRR donesu nove upute vezane za odabir projekata što uključuje i natječajnu dokumentaciju, LAG „More 249“ ih je dužan slijediti.

5.5. Usklađenost LRS sa ZPP

Tablica 30: Usklađenost LRS sa SP ZPP

Opći cilj LRS	Specifični cilj LRS	Intervencija LRS	Usklađenost sa specifičnim ciljevima ZPP (uključujući međusektorski/horizontalni)
OC 1. Poticanje rasta, razvoja i zapošljavanja u sektoru poljoprivrede	SC 1.1. Povećanje konkurentnosti i održivosti uz modernizaciju i razvoj postojećih usluga na poljoprivrednom gospodarstvu	1.1.1. Jačanje konkurentnosti i stvaranje predujeta za održivi dohodak poljoprivrednih gospodarstava	SC2: Jačanje usmjerenosti na tržište i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstva kratkoročno i dugoročno, uključujući veću usmjerenost na istraživanja, tehnologiju i digitalizaciju.
			SC4: Doprinos ublažavanja klimatskih promjena i prilagodbi tim promjenama, uključujući smanjenje emisija stakleničkih plinova i poboljšanjem sekvencije ugljika, te promicanje održive energije.
			SC8: Promicanje zapošljavanja, rasta, rodne ravnopravnosti, uključujući sudjelovanje žena u poljoprivredi, socijalne uključenosti i lokalnog razvoja u ruralnim područjima, uključujući kružno biogospodarstvo i održivo šumarstvo.
		1.2.1. Razvoj dodatnih usluga na poljoprivrednom gospodarstvu	SC8: Promicanje zapošljavanja, rasta, rodne ravnopravnosti, uključujući sudjelovanje žena u poljoprivredi, socijalne uključenosti i lokalnog razvoja u ruralnim područjima, uključujući kružno biogospodarstvo i održivo šumarstvo.
OC 2. Povećanje atraktivnosti ruralnog	SC 2.1. Unapređenje ruralne infrastrukture	2.1.1. Ulaganje u stvaranje dodatnog sadržaja/usluga u	SC8: Promicanje zapošljavanja, rasta, rodne ravnopravnosti, uključujući sudjelovanje žena u poljoprivredi, socijalne uključenosti i lokalnog razvoja u ruralnim područjima,

prostora kroz raznolikost sadržaja i promociju kulturne baštine i gastronomije		ruralnom prostoru	uključujući kružno biogospodarstvo i održivo šumarstvo.
	SC 3.1. Jačanje identiteta i promocija LAG područja	3.1.1. Potpora aktivnostima promocije lokalne gastronomije i kulturne baštine	SC8: Promicanje zapošljavanja, rasta, rodne ravnopravnosti, uključujući sudjelovanje žena u poljoprivredi, socijalne uključenosti i lokalnog razvoja u ruralnim područjima, uključujući kružno biogospodarstvo i održivo šumarstvo.

6. KAPACITET LAG-a ZA PROVEDBU LRS

6.1. Kapacitet LAG-a za upravljanje LAG-om i provedbom LRS

LAG „More 249“ trenutno zapošljava 3 osobe na neodređeno i na puno radno vrijeme, od kojih sve imaju visoku stručnu spremu te su kvalificirane za obavljanje poslova koji se od njih zahtijevaju za uspješno funkcioniranje rada LAG-a:

- voditeljicu koja je zaposlena od svibnja 2014. godine,
- stručnu suradnicu zaposlenu od veljače 2017. godine i
- stručnu suradnicu zaposlenu od svibnja 2019. godine.

Zaposlenici LAG-a s odgovarajućim kvalifikacijama potrebnim za kvalitetnu provedbu LRS obavljaju opće, stručne, administrativne i druge poslove za potrebe tijela LAG-a.

Voditeljica LAG-a je diplomirana ekonomistica s višegodišnjim radnim iskustvom. Ima završen tečaj za voditelja pisanja i provedbe projekata iz EU te je sudjelovala u pripremi i pisanju projekata za natječaje domaćih i inozemnih donatora. Također je završila edukaciju za izradu poslovnog plana projekata financiranih iz PRR-a.

Jedna od stručnih suradnica je po zanimanju magistar inženjer agroekologije i ima završenu edukaciju o EU fondovima i edukaciju za izradu i provedbu projekata iz programa ruralnog razvoja. Posjeduje radno iskustvo u radu s udrugama jer je i prije zaposlenja u LAG-u bila zaposlena u udruzi Argonauta. Druga stručna suradnica po zanimanju je mag. oln. i ind. koja je svoje radno iskustvo stekla radom u Ministarstvu obrazovanja te kroz provedbu brojnih projekata.

Kroz razdoblje djelovanja LAG-a zaposlenici su prisustvovali brojnim radionicama u svrhu izgradnje kapaciteta, usvajanja novih znanja i vještina te su se osobno i profesionalno razvijali u području ruralnog razvoja, zakonske regulative, pripremi i provedbi projekata te strateškog planiranja. Stečena znanja i iskustvo su putem edukacija, radionica i savjetovanja prenosili na stanovništvo područja LAG-a u svrhu širenja i dostupnosti informacija u svim segmentima korištenja bespovratnih sredstava, umrežavanja te upoznavanja s mogućnostima koje se nude iz PRR-a.

LAG ostvaruje prihode od članarina, prihode od odobrenih projekata (ESF, Erasmus+, državnog proračuna) te po osnovi provedbe LEADER-a. Planirani prihodi od članarina za 2023. godinu iznose 14.099,00 eura. Od ostalih odobrenih projekata dio prihoda odnosi se na provedbu projektnih aktivnosti, dok se jedan dio odnosi na pokriće minimalno 50% plaće jedne stručne suradnice. Po osnovi prihoda za tekuće troškove i animaciju u okviru provedbe LEADER planira se prihod od 80.000,00 eura godišnje.

U 2022. godini LAG je imao prihod od 115.639,17 eura (871.283,35 kn) i rashod od 125.653,55 eura (946.736,66 kn). Do manjka prihoda je došlo zbog kašnjenja isplate po pojedinim projektima. Zbog viškova iz prethodnih godina, na kraju je iskazan višak prihoda u iznosu od 24.371,03 eura što jednim dijelom daje financijsku stabilnost za sljedeće razdoblje.

Tablica 31: Kapacitet LAG-a za upravljanje LAG-om i provedbu LRS

Godina provedbe LRS	Planirani broj zaposlenih osoba koji rade isključivo na provedbi LRS (animacija, LAG natječaj, ostali uredski poslovi u vezi provedbe LRS), izražen u FTE	Planirani iznos članarina (ukupno) za predfinanciranje tekućih troškova i animacije	Planirani iznos iz ostalih izvora financiranja za predfinanciranje tekućih troškova i animacije	Ukupno planirani iznos za predfinanciranje tekućih troškova i animacije
2023.	2,5	14.099,00 EUR	25.000,00 EUR	39.099,00 EUR
2024.	3	14.099,00 EUR	80.000,00 EUR	94.099,00 EUR
2025.	3	14.700,00 EUR	80.000,00 EUR	94.700,00 EUR
2026.	3	14.700,00 EUR	80.000,00 EUR	94.700,00 EUR
2027.	3	14.700,00 EUR	80.000,00 EUR	94.700,00 EUR
2028. (n+2)	3	14.700,00 EUR	80.000,00 EUR	94.700,00 EUR
2029. (n+2)	3	14.700,00 EUR	0,00 EUR	14.700,00 EUR

6.2. Opis praćenja (monitoring) i procjene (evaluacija) provedbe LRS

Kvalitetna provedba LRS ovisit će o dobro postavljenom sustavu za praćenje (monitoring) i procjenu (evaluaciju) provedbe LRS. Praćenje provedbe LRS-a bit će sastavni dio redovnih aktivnosti LAG-a, tj. njegovih zaposlenika, dok će se za izradu evaluacije po potrebi i sukladno odluci tijela LAG-a, koristiti usluge vanjskih stručnjaka.

Za praćenje provedbe LRS-a bit će zaduženi zaposlenici LAG-a koji će kroz bazu podataka prikupljati podatke o objavljenim natječajima, odobrenim korisnicima, utrošenim sredstvima i ostalim relevantnim podacima. Baza podataka služiti će za izradu godišnjeg izvješća o provedbi LRS-a čija je svrha utvrditi jesu li ostvareni rezultati u skladu s planiranim očekivanjima i daje li provedba LRS-a dobar učinak.

Kako bi praćenje bilo učinkovito, kroz godišnje izvješće pratit će se mjerljivi pokazatelji:

- broj planiranih i objavljenih natječaja
- broj odobrenih projekata
- utrošena financijska sredstva po svakom natječaju
- doprinos konceptu „Pametna sela“
- doprinos pokazateljima rezultata ZPP-a.

Redovito i kvalitetno praćenje provedbe i pisani izvještaji bit će temelj za evaluaciju provedbe LRS-a. Dobro kreirane tablice s točnim podacima predstavljat će bazu podataka za procjenu kvalitete provedbe LRS i eventualnu potrebu izmjene i ažuriranja LRS.

LAG će nakon sklapanja Ugovora o financiranju, za svaku financijsku godinu tijekom razdoblja provedbe LRS-a biti u obvezi dostaviti Upravljačkom tijelu Godišnje izvješće o radu, a najkasnije do 15. siječnja tekuće financijske godine (n) za prethodnu financijsku godinu (n-1).

LAG će za praćenje i procjenu evaluacije slijediti upute izdane od strane MP-a i APPRRR-a te po potrebi izraditi interni dokument u skladu s LEADER operativnim pravilima i Pravilnikom o provedbi intervencije 77.06.

Ex post, odnosno završna evaluacija, uključuje cjelokupno vrednovanje provedbe LRS-a kroz čitavo programsko razdoblje. Provodi se nakon završetka provedbe LRS-a s ciljem konsolidacije učinkovitosti doprinosa provedenog i ostvarenog, a kako je definirano vizijom LAG-a i postavljenim prioritetnim ciljevima. Povratne informacije *ex post* evaluacije omogućavaju razumijevanje faktora uspjeha i neuspjeha provedbe LRS-a i predstavljaju inpute za LRS idućeg vremenskog perioda. Izvješće o provedenoj evaluaciji bit će u pismenom obliku, sa zaključnim osvrtom i preporukama za poboljšanje i/ili revidiranje sljedećeg razdoblja. Zaključci evaluacije s preporukama također će se prezentirati tijelima LAG-a te objaviti na web stranici. Rezultati provedenih evaluacija objavljuju se na web stranici LAG-a i na taj način se doprinosi javnosti i transparentnosti rada.

Tablica 32: Plan pokazatelja – pokazatelji rezultata ZPP

Naziv pokazatelja rezultata ZPP (RI)	Naziv mjerne jedinice	Mjerna jedinica	Intervencija LRS (naziv i/ili kod)	Ciljna vrijednost po godinama							
				2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	Ukupna vrijednost
R.3 Digitalizacija poljoprivrede	Udio poljoprivrednih gospodarstava koja primaju potporu za digitalnu poljoprivrednu tehnologiju u okviru ZPP-a	Broj poljoprivrednih gospodarstava koji primaju potporu	1.1.1.					1	2		3
R.9 Modernizacija poljoprivrednih gospodarstava	Udio poljoprivrednih gospodarstava koja primaju potporu za ulaganja u restrukturiranje i modernizaciju, uključujući poboljšanje učinkovitosti resursa	Broj poljoprivrednih gospodarstava koji primaju potporu	1.1.1.				9	10	10		29
R.15 Energija iz obnovljivih izvora iz poljoprivrede i šumarstva te iz drugih obnovljivih izvora	Ulaganja u kapacitete za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora, uključujući biološke (u megavatima), za koja je dodijeljena potpora	MW	1.1.1./1.2.1.					0,015	0,005		0,02
R.16 Ulaganja povezana s klimom	Udio poljoprivrednih gospodarstava koja primaju potporu za ulaganja u okviru ZPP-a kojima se doprinosi ublažavanju klimatskih promjena i prilagodbi tim promjenama te proizvodnji obnovljive energije ili biomaterijala	Broj poljoprivrednih gospodarstava koji primaju potporu	1.1.1./1.2.1					3	2		5
R.37 Rast i radna mjesta u ruralnim područjima	Nova radna mjesta koja primaju potporu u okviru projekata ZPP-a	Broj otvorenih radnih mjesta u ekvivalentu punog radnog vremena (FTE)	1.1.1./1.2.1./2.1.1./3.1.1.						2		2
R.39 Razvoj ruralnog gospodarstva	Broj ruralnih poduzeća, uključujući poduzeća za biogospodarstvo, razvijenih uz potporu u okviru ZPP-a	Broj poduzeća	1.1.1./1.2.1					2	2	2	6
R.40 Pametna tranzicija ruralnog gospodarstva	Broj strategija pametnih sela za koje je dodijeljena potpora	Broj projekata	1.2.1.					2			2
R.41 Povezivanje ruralnih područja Europe	Udio ruralnog stanovništva koje ima koristi od poboljšano pristupa uslugama i infrastrukturi kroz potporu u okviru ZPP-a	Broj ruralnog stanovništva koje ima koristi	2.1.1./3.1.1.					1000		5000	6000

7. FINANCIJSKI I AKCIJSKI PLAN PROVEDBE LRS

7.1. Financijski plan provedbe LRS

Financijski i akcijski plan provedbe LRS-a, odnosno planirane intervencije sažeti su prikaz alokacije sredstava u okviru SP ZPP-a za postizanje ciljeva LRS-a u programskom razdoblju 2023. – 2027. Da bi ostvario željene ciljeve, LAG planira sredstva rasporediti na sljedeći način:

1. Od ukupnog iznosa dodijeljenih sredstava, za provedbu četiriju intervencija bit će dostupno približno 73% alokacije. Najveći postotak alokacije u iznosu od približno 44,16% namijenjen je za ulaganja u ruralnu infrastrukturu (intervencija 2.1.1.), približno 38,21% za ulaganja u jačanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava (intervencija 1.1.1.), oko 11,81% alokacije namijenjeno je projektima ulaganja u razvoj nepoljoprivredne djelatnosti (intervencija 1.2.1.) dok je približno 5,82% sredstava namijenjeno za potporu promocije lokalne gastronomije i kulturne baštine (intervencija 3.1.1.).

U okviru intervencije 1.1.1. planira se objaviti jedan natječaj koji će biti podijeljen u dvije grupe i to za mala poljoprivredna gospodarstva i gospodarstva s većom ekonomskom veličinom. Alokacija za svaku grupu bit će definirana prije objave natječaja, a ovisit će o stanju na terenu i potrebama korisnika. Promatrajući godine konačne isplate za planirane intervencije, u konačnici će se najbrže utrošiti alokacija namijenjena intervenciji 3.1.1. s obzirom na to da će potpora biti namijenjena projektima koji kraće traju. Alokacija za intervenciju 1.1.1. bit će kontinuirano isplaćivana, u prosjeku dvije godine od donošenja odluke. Potpuna alokacija za intervenciju 2.1.1. bit će isplaćena u krajnjem roku od tri godine jer se radi o projektima ruralne infrastrukture za koje je bilo potrebno duže vremena za završetak aktivnosti, a radi se i o drugačijim procedurama.

Promatrajući po ciljevima, od ukupne alokacije koja je namijenjena provedbi intervencija, približno 50% sredstva doprinosi OC 1., dok blizu 50% sredstva doprinosi OC 2.

2. Za tekuće troškove i animaciju utrošit će se maksimalno dozvoljen iznos od 25% sredstava. Tekući troškovi odnose se na troškove plaća zaposlenika, troškove ureda, promidžbe i ostale prihvatljive troškove. Troškovi animacije odnose se na aktivnosti animacije, informiranja i promocije provedbe LRS-a. Po godinama se planira oko 5% alokacije.

3. Za projekt suradnje bit će utrošeno 2% dodijeljene alokacije i to do 2026. godine.

Tablica 33: Financijski plan provedbe LRS

Intervencija LRS	Raspored sredstava po godinama (%)							Ukupno za cijelo programsko razdoblje po intervenciji	Od toga za projekte koji doprinose provedbi koncepta Pametnih sela
	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.		
1.1.1. Jačanje konkurentnosti i stvaranju preduvjeta za održivi dohodak poljoprivrednih gospodarstava				9,3%	9,3%	9,3%		27,90%	3,72%
1.2.1. Razvoj dodatnih usluga na poljoprivrednom gospodarstvu					4,31%	4,31%		8,62%	1,86 %
2.1.1. Ulaganje u stvaranje dodatnog sadržaja/usluga u ruralnom prostoru					13,80%	18,44%		32,24%	18,60%
3.1.1. Potpora aktivnostima promocije lokalne gastronomije i kulturne baštine			4,24%					4,24%	n/p
Tekući troškovi i animacija	1%	5%	5%	5%	5%	4%		25%	n/p
Priprema i provedba projekata suradnje				2%				2%	n/p
UKUPNO	1%	5%	9,24%	16,3%	32,41%	36,05%		100%	

7.2. Akcijski plan provedbe LRS

Akcijski plan provedbe LRS-a za programsko razdoblje 2023. – 2027. predstavlja željene intervencije, odnosno objavu natječaja po pojedinim intervencijama kako bi se doprinijelo ostvarenju specifičnih i općih ciljeva proizašlih iz SWOT analize. U razdoblju do objave prvih LAG natječaja, ured LAG-a će raditi na animaciji lokalnog stanovništva kako bi ih pripremilo na nove natječaje.

Prvi natječaj koji ured LAG-a planira objaviti u 2024. godini je za intervenciju 1.1.1. Jačanje konkurentnosti i stvaranje preduvjeta za održivi dohodak poljoprivrednih gospodarstava. Raspoloživa alokacija po ovom natječaju podijelit će se u dva dijela te će drugi natječaj biti objavljen tijekom 2025. godine. Provedbi ove intervencije kroz dva natječaja planiran je najveći broj korisnika. U 2024. godini se još planira natječaj za intervenciju 2.1.1. Ulaganje u stvaranje dodatnog sadržaja/usluga u ruralnom prostoru. Tijekom 2025. godine će biti objavljena još dva natječaja: za intervenciju 1.2.1. Razvoj dodatnih usluga na poljoprivrednom gospodarstvu i 3.1.1. Potpora aktivnostima promocije lokalne gastronomije i kulturne baštine. Intervencija 3.1.1. je nova u ovom programskom razdoblju, a nastala je zbog interesa pojedinih dionika LAG područja i planira se odobrenje minimalno 5 korisnika.

Pravodobnom objavom natječaja ostavilo bi se dovoljno vremena za provedbu projekata, a ujedno i za eventualnu prealokaciju i izmjenu natječaja.

Tablica 34: Akcijski plan provedbe LRS

Intervencija LRS	Broj LAG natječaja							
	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	Ukupno
1.1.1. Jačanje konkurentnosti i stvaranje preduvjeta za održivi dohodak poljoprivrednih gospodarstava		1	1					2
1.2.1. Razvoj dodatnih usluga na poljoprivrednom gospodarstvu			1					1
2.1.1. Ulaganje u stvaranje dodatnog sadržaja/usluga u ruralnom prostoru		1						1
3.1.1. Potpora aktivnostima promocije lokalne gastronomije i kulturne baštine			1					1
UKUPNO		2	3					5

8. PRILOZI

PRILOG 1. Osnovni statistički podaci o LAG-u

Osnovni statistički podaci o LAG-u					
Naziv JLS	Naselja iz JLS u sastavu LAG-u	Broj stanovnika u naselju	Površina JLS	Gustoća stanovnika u JLS (stan/km ²)	Broj kućanstava u JLS
GRAD ŠIBENIK	Brodarica	2.611	6,1	428,03	982
	Grebaštica	890	18,2	48,90	343
	Jadrtovac	171	9,6	17,81	65
	Kaprije	186	11,8	15,76	113
	Krapanj	166	3,4	48,82	65
	Raslina	553	9,5	58,21	216
	Šibenik	31.115	44,1	705,56	12280
	Zaton	929	20,5	45,32	391
	Zlarin	293	9,7	30,21	155
	Žaborić	552	9,2	60,00	256
	Žirje	147	15,9	9,25	101
GRAD VODICE	Čista Mala	132	16,2	8,15	55
	Čista Velika	405	7,1	57,04	145
	Gaćezezi	181	9,7	18,66	68
	Grabovci	75	5,2	14,42	25
	Prvić Luka	148	4,8	30,83	83
	Prvić Šepurine	252	4	63,00	125
	Srima	864	10,9	79,27	369
	Vodice	6.592	34,7	189,97	2581
OPĆINA MURTER-KORNATI	<i>Kornati</i>	14	69,3	0,20	13
	<i>Murter</i>	1.920	9,5	202,11	797
OPĆINA PIROVAC	Kašić	104	9,6	10,83	40
	Pirovac	1.434	25,1	57,13	613
	Putičanje	68	4,4	15,45	23
OPĆINA ROGOZNICA	Dvornica	117	6,9	16,96	55
	Jarebinjak	10	5,5	1,82	5
	Kanica	108	4,10	26,34	49
	Ložnice	19	2	9,50	8
	Oglavci	7	6,1	1,15	5
	Podglavica	252	3,6	70,00	106
	Podorljak	125	13	9,62	46
	Ražanj	131	2,6	50,38	68

	Rogoznica	960	2,5	384,00	401
	Sapina Doca	34	13	2,62	18
	Stivašnica	54	1,7	31,76	35
	Zatoglav	55	2,70	20,37	30
	Zečevo Rogozničko	234	4,5	52,00	122
OPĆINA TISNO	Betina	718	17,8	40,34	306
	Dazlina	46	10,1	4,55	18
	Dubrava kod Tisna	154	10,6	14,53	58
	Jezera	798	8,9	89,66	324
	Tisno	1.192	19,3	61,76	503
OPĆINA TRIBUNJ	Tribunj	1.594	15,30	104,18	620
BEZ ŠIBENIKA		25.295	474,60	53,30	10.401
UKUPNO LAG		56.410	518,7	108,75	22.681

OSOBNIA ISKAZNICA LAG-a

Adresa sjedišta	Ulica Dulcin 14, 22211 VODICE
Adresa podružnica	N/P
Kontakt telefon	022 558 343
Kontakt e-mail	lagmore249@gmail.com

Izvor: Državni zavod za statistiku – za osnovni statistički podaci o LAG-u

PRILOG 2. Kulturna baština

Prilog 2A - 1. Fotografije

Fotografija 1. Bunja, vlastiti izvor

Fotografija 2. Betina, Izvor MBDB

Fotografija 3. NP Kornati, vlastiti izvor

Prilog 2B - 2. Zaštićena kulturno-povijesna baština na području LAG-a

Vrsta kulturnog dobra							
JLS	Nepokretno kulturno dobro				Pokretno kulturno dobro		Nematerijalno kulturno dobro
		Kulturno-povijesna cjelina	Kulturni krajolik	Arheologija			
	Pojedinačno				Pojedinačno	Zbirka	
Vodice	Crkva sv. Ivana Krstitelja, Crkva sv. Jurja, Crkva sv. Križa, Čorićev toranj, Bunje Rašinov stan u Okitu, Ljetnikovac Draganić - Vrančić, Crkva Gospina Porođenja, Crkva i samostan sv. Marije od Milosti, Crkva Našašća sv. Križa, Rodini stanovi	Kulturno-povijesna cjelina otoka Prvića Kulturno-povijesna cjelina Vodice	-	Arheološko nalazište Velika Mrdakovica s rimskom cisternom, Arheološko nalazište Prižba, Arheološko nalazište Biskupija, Gradina Dragišić, Ostaci utvrde Rakitnica	Barokni drveni oltar i slika "Blažena Djevica Marija s Djetetom i svecima", Oltar sv. Jurja, Matična knjiga krštenih, Matična knjiga umrlih, Oltarna pala Gospa od Karmela sa svecima	Zbirka Draganić-Vrančić	-
Šibenik (naselja u sastavu LAG-a)	Crkva sv. Marije i Petra, Crkva sv. Margarete, Obrambeni zid i ruševine crkve sv. Duha, Crkva sv. Križa s franjevačkim samostanom, Crkva sv. Mihovila, Crkva Gospe Srimske, Crkva Uznesenja Marijina, Crkva sv. Roka, Kompleks ljetnikovca Zuliani, Crkva Gospe od Rašelj, Crkva sv. Šimuna, Kompleks bunja Stari stan, Pomorski svjetionik Blitvenica, Crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije	Kulturno - povijesna cjelina Kaprije, Kulturno-povijesna cjelina otoka Krapnja, Povijesno-memorijalna cjelina bivšeg koncentracijskog logora na otoku Zlarinu Kulturno - povijesna cjelina otoka Zlarina	Kulturni krajolik otoka Baljenca	Olupina potonulog broda "Francesca da Rimini", Antički brodolom (Krapanj), Novovjekovni brodolom, Špilja, Antički brodolom(Zlarin), Antički brodolomi Žirje(4), Kasnoantička utvrda Gradina,	Oltar i slika iz crkve sv. Margarete, Oltarna pala Krunjenje Bogorodice, Skulptura "Bogorodica", Oltarna slika "Bogorodica s Djetetom", Slike na drvu s prikazima postaja Križnog puta,	Inventar crkve i samostana sv. Križa, Arheološka zbirka, Etnografska zbirka KUD-a "Koralj", Inventar crkve Gospe od Rašelj, Inventar crkve Velike Gospe	-

				Antički brodolom kod uvala Juro na otoku Žirju	Drveno polikromirano raspelo, Oltarna pala Bogorodica sa svecima		
Grad Šibenik	Zgrada bivšeg hotela "Krka", Pomorski svjetionik Jadrija, Palača Galbiani- Šižgorić, Kuća Šižgorić, Tvrđava svetoga Nikole, Crkva sv. Vida, Crkva sv. Križa, Crkva sv. Nikole, Nova crkva s dvoranom bratovštine, Ostaci palača, Ostaci palače, Kuća Nikole Tomasea, Palača Draganić, Varoška crkva, Tvrđava sv. Mihovila, Crkva sv. Ane i groblje, Tvrđava sv. Ivana, Tvrđava Barone ("Šubićevac"), Građevinski sklop Četiri bunara, Biskupska palača, Barokna palača, Kuća Berović, Kuća Chiabov, Kuća Ježina, Kuća, Dvostruki bedem, Gradska vijećnica, Palača stare "Preture", Knežev dvor, Katedrala sv. Jakova, Crkva Svih Svetih, Crkva sv. Mare, Crkva sv. Ivana, Crkva sv. Julijana, Crkva sv. Duha, Crkva sv. Dominika, Crkva sv. Barbare, Crkva sv. Antuna Opata (crkva sv. Krševana), Crkva i samostan sv. Lovre, Crkva i samostan sv. Frane, Crkva Uspenja Bogomateri, Kuća Rossini, Kuća Tambača, Palača Kožul, Romanička kuća, Kuća Štrkalj, Zgrada Prve hrvatske općinske uprave, Kuća Draganić-Marenci, Gotička kuća, Crkva Gospe od Griblja, Ruševine romaničko-gotičke kuće, Sklop kuća u Buti, Palača, Kuća Gojanović, Kuća	Park strijeljanih, Kulturno- povijesna cjelina Šibenika		Hidroarheološko nalazište	Veduta grada Šibenika, Slika Bogorodica s Djetetom, Slika Sv. Ivan Krstitelj, Oltarna pala "Bogorodica Bezgrješna" iz crkve sv. Nediljice, Reljef "Pieta" smješten na uglu bratimske dvorane Nove crkve, Skulpture sv. Stjepana i sv. Bernardina u dvorištu Samostana sv. Frane, Oltari u crkvi sv. Frane, Drveni kasetirani strop u crkvi sv. Nikole, Tri slike i drveno raspelo, Slika "Bogorodica s Djetetom", Slika	Dokumentacijske cjeline arhivskoga gradiva u posjedu Samostana franjevaca konventualaca sv. Frane u Šibeniku, Dokumentacijske cjeline arhivskoga gradiva u posjedu Šibenske biskupije, Dokumentacijske cjeline arhivskoga gradiva u posjedu Franjevačkog samostana sv. Lovre u Šibeniku, Inventar crkve sv. Križa, Cjelina arhivskih fondova i zbirki u posjedu Državnog arhiva u Šibeniku, Inventar crkve Uspenja Bogomateri, Inventar crkve i samostana sv. Luce, Inventar crkve sv. Nikole,	Umijeće izrade šibenske kape

	Žaja, Palača Divnić, Kuća Divnić, Crkva sv. Elizabete, Crkva sv. Petra s okolnim grobljem, Kuća Iljadica-Grbešić, Zgrada suda sa zatvorom, Kazalište, Samostan i crkva sv. Luce, Kuća Čelar, Kuća Žaja-Cristofolo, Kuća s drvenim gotičkim gredama, Dvije kuće, Kuća Roberta Visianija, Kuća Matiazzi, Crkva sv. Grgura, Barokna kuća, Kuća Poletti-Deljac, Zgrada gimnazije "Antuna Vrančića", Zgrada carinarnice, Kuća Šare, Zgrada bivše Burze rada, Kuća Jadronja, Palača Mattiazzi, Rodini stanovi, Zgrada bivše vojarne u Mandalini, Sklop nekadašnjega benediktinskog samostana sv. Katarine, Kupalište Jadrija, Zgrada "Stare pošte", Sklop željezničke postaje, Kuća glavnog inženjera tvornice SUFID, Zgrada Gradske knjižnice "Juraj Šižgorić", Vila Pasini, Dolački bedem, Palača Gogala				"Bogorodica s Djetetom", Gotičko raspelo, Orgulje u benediktinskom samostanu sv. Lucije, Orgulje u crkvi sv. Križa, Orgulje u Novoj crkvi Blažene Djevice Marije, Orgulje u crkvi sv. Dominika, Orgulje u crkvi sv. Frane, Kodeks biskupa Kosirića, Raspelo, Slika "Madona s Djetetom", Registar spisa grčke bratovštine sv. Julijana, knjiga II., Registar spisa grčke bratovštine sv. Julijana, knjiga I., Felon s prikazom Vaznesenja Gospodnjeg, Bijeli felon, Matična knjiga krštenih, Portret vladike Stefana Kneževića	Inventar crkve sv. Ivana, Inventar crkve sv. Barbare (Dijecezanskog muzeja), Inventar crkve sv. Dominika, Inventar crkve i samostana sv. Lovre, Inventar Nove Crkve	
--	--	--	--	--	--	--	--

Pirovac	Crkva Gospe Karmelske, Crkva sv. Jurja, Kuća Draganić	Kulturno-povijesna cjelina Pirovac	-	Arheološko nalazište Babin školj	Sarkofag obitelji Draganić-Vrančić	Inventar crkve sv. Jurja Inventar crkve Gospe Karmelske	-
Tisno	Arheološko nalazište Ivinj s crkvom sv. Martina, Crkva Gospe od Zdravlja, Crkva sv. Ivana Trogirskog, Crkva sv. Konstancija, Crkva sv. Nikole, Crkva sv. Roka, Crkva sv. Andrije, Crkva Gospe od Karavaja, Crkva sv. Roka, Zgrada općine, Župni dvor, Crkva sv. Duha, Kuća obitelji Gelpi, Crkva sv. Frane, Vila Mazzura	Kulturno - povijesna cjelina naselja Betina Kulturno-povijesna cjelina Tisno	-	Podmorsko i kopneno arheološko nalazište Pačipolje	Gajeta "Cicibela", Orgulje u crkvi sv. Duha, Katafalac	Zbirka tradicijskih svećanih nošnji KUD-a „Koledišće“, Inventar crkve sv. Duha Inventar crkve sv. Roka Inventar crkve sv. Frane	Običaji jezerskog mornarskog bala uz izvedbu balarina, Umijeće izrade jezerskih ogrica, Umijeće gradnje betinske gajete
Murter	Pomorski svjetionik Prišnjak, Crkva Gospa od Gradine, Crkva sv. Mihovila, Crkva sv. Roka, Gospina crkva, Crkva sv. Marije	Kulturno - povijesna cjelina Murtera	-	Toreta Ostaci potopljene arhitekture Novovjekovni brodolom Ostaci antičkog naselja i luke Brodolom trgovačkog broda Antički brodolom Arheološka cjelina	-	Etnografska zbirka Marka Mudronje Rebca, Inventar crkve sv. Mihovila	-
Tribunj	Crkva sv. Nikole, Crkva Blažene Djevice Marije, Kuća s gotičkim prozorom, Kuća Ferara, Most, Stara župna crkva	Kulturno - povijesna cjelina Tribunj	-	-	Oltar Male Gospe	Zbirka ribarskog alata i brodske opreme Hrvatskog kulturno - umjetničkog društva „Tribunj“	-

Rogoznica	Ostatci mlina vjetrenjače, Crkva Uznesenja Marijina, Crkva sv. Nikole, Crkva sv. Ivana Trogirskog, Pomorski svjetionik Mulo	Kulturno-povijesna cjelina Rogoznice	-	-	Orgulje u crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije	Inventar crkve Uznesenja Blažene Djevice Marije	Tradicijsko umijeće izrade čipke na području Primoštena i Rogoznice
Ukupno LAG	148	14	1	27	43	29	5

Izvor: *Ministarstvo kulture i medija*

PRILOG 3. Odgojno obrazovne ustanove na području LAG-a**Prilog 3A Popis osnovnih škola s brojem učenika**

Općina/Grad	Naselje	Naziv škole	Škole		Razredni odjeli	Učenici 2016./2017.	Učenici 2021./2022.	Učenici 2022./2023.
			Matična	Područna				
Grad Šibenik	Brodarica	OŠ Brodarica	1		1.-8.	277	299	320
		Područna škola Grebaštica (OŠ Brodarica - matična škola)		1	1.-4.	19	19	24
		Područna škola Krapanj (OŠ Brodarica - matična škola)		1	1.-4.	3	3	2
	Raslina	Područna škola Raslina (OŠ Fausta Vrančića - matična škola)		1	1.-4.	19	13	10
	Zaton	Područna škola Zaton (OŠ Fausta Vrančića - matična škola)		1	1.-4.	17	25	24
	Zlarin	Područna škola Zlarin (OŠ Fausta Vrančića - matična škola)		1	1.-4.	0	8	2
	Šibenik	Osnovna škola Petra Krešimira IV.	1		1.-8.	488	523	509
		OŠ Jurja Šižgorića	1		1.-8.	341	402	402
		OŠ Jurja Dalmatinca	1		1.-8.	414	410	407
		OŠ za balet i suvremeni ples pri OŠ Jurja Dalmatinca		1	1.-4.	47	32	40
		OŠ Tina Ujevića	1		1.-8.	296	301	297
		OŠ Vidici	1		1.-8.	404	400	370
		Područna škola Ražine (OŠ Vidici - matična škola)		1	1.-4.	16	35	36
		OŠ Fausta Vrančić	1		1.-8.	303	257	259
		OŠ Meterize	1		1.-8.	338	345	357

		Katolička osnovna škola	1		1.-8.	317	308	311
		Centar za odgoj i obrazovanje Šubičevac	1		1.-8.	56	18	75
Grad Vodice	Prvić Šepurine	Područna škola Prvić Šepurine (OŠ "Meterize" - matična škola)		1	1.-4.	4	3	3
	Vodice	OŠ Vodice	1		1.-8.	627	671	665
	Čista Velika	OŠ "Čista Velika"	1		1.-8.	83	79	73
Općina Tribunj	Tribunj	Područna škola Tribunj (OŠ Vodice - matična škola)		1	1.-4.	67	54	58
Općina Pirovac	Pirovac	OŠ Pirovac	1		1.-8.	117	107	100
Općina Murter-Kornati	Murter	OŠ Murterski skoji	1		1.-8.	189	183	185
Općina Tisno	Tisno	OŠ Vjekoslava Kaleba	1		1.-8.	100	116	121
	Jezera	Područna škola Jezera (OŠ Vjekoslava Kaleba - matična škola)		1	1.-4.	33	36	36
	Tisno	Glazbeni odjel pri Osnovnoj školi Vjekoslava Kaleba		1	1.-6.	53	54	53
	Betina	Područna škola Betina (OŠ Murterski skoji - matična škola)		1	1.-4.	27	21	26
Općina Rogoznica	Rogoznica	OŠ Rogoznica	1		1.-8.	118	122	125
UKUPNO za šk. god.						4773	4844	4890

Izvor: <https://mzo.gov.hr/>

*Prema DZS-u 2020./2021. na području Grada Šibenika ukupan broj zaposlenih učitelja je 370.

Prilog 3B Popis srednjih škola

Općina/Grad	Naselje	Naziv škole	Škole	Broj učenika 2016./2017.	Učenici 2021./2022.	Razredni odjeli
Grad Šibenik	Šibenik	Ekonomska škola	1	369	268	1.-4.
		Prometno-tehnička škola	1	348	303	1.-4.
		Medicinska škola	1	377	324	1.-5.
		Turističko-ugostiteljska škola	1	319	279	1.-4.
		Gimnazija Antuna Vrančića	1	567	514	1.-4.
		Tehnička škola	1	389	347	1.-4.
		Industrijsko-obrtnička škola	1	243	280	1.-3.
		Srednja strukovna škola	1	272	240	1.-4.
		Centar za odgoj i obrazovanje Šubićevac	1	44	46	1.-3. te zasebni programi OOS
UKUPNO			9	2.928	2.601	

Izvor: <https://mzo.gov.hr/>

*Prema DZS-u 2020./2021. na području Grada Šibenika ukupan broj zaposlenih učitelja je 324.

PRILOG 4. Dob nositelja odgovorne osobe OPG-a

Područje/razredi/godina starosti	< 41	41-45	46-50	51-55	56-60	61-65	> 65	UKUPNO
Republika Hrvatska	24.111	11.284	13.191	16.769	19.945	21.727	63.032	170.059
Dalmacija	3.287	1.752	2.194	2.915	3.757	4.732	16.582	35.219
Šibensko-kninska	492	236	281	385	524	697	2.771	5.386
LAG MORE 249	146	73	74	134	196	283	1.127	2.033
Područje/razredi/godina starosti	< 41	41-45	46-50	51-55	56-60	61-65	> 65	
Republika Hrvatska	14,18%	6,64%	7,76%	9,86%	11,73%	12,78%	37,06%	
Dalmacija	9,33%	4,97%	6,23%	8,28%	10,67%	13,44%	47,08%	
Šibensko-kninska	9,13%	4,38%	5,22%	7,15%	9,73%	12,94%	51,45%	
LAG MORE 249	7,18%	3,59%	3,64%	6,59%	9,64%	13,92%	55,44%	

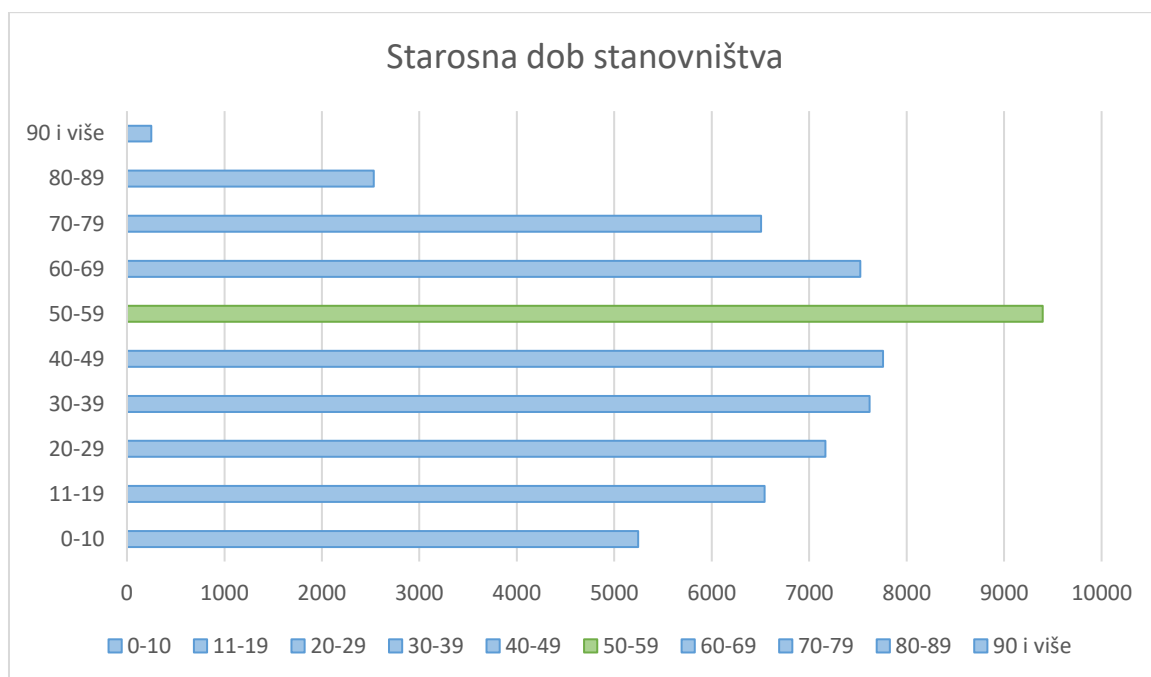
Izvor: APPRRR Upisnik poljoprivrednika, broj PG-a podatci POLJOPRIVREDA I ŠUMARSTVA

PRILOG 5. Brojno stanje stoke iz Upisnika poljoprivrednika na dan 07.05.2021. i broj farmi

Područje	Broj grla	Udio (broj grla)	Broj Farmi	Udio (broj farmi)	Prosječan broj grla po farmi
Republika Hrvatska	2.622.255	100,00%	120.770	100,00%	21,71
Dalmacija	327.132	12,48%	9.832	8,14%	33,27
Šibensko-kninska	81.246	3,10%	2.431	2,01%	33,42
LAG MORE 249	13.880	0,53%	359	0,30%	38,66

Izvor: APPRRR Stanje registra 07.05.2021. PODATCI POLJOPRIVREDA I ŠUMARSTVO

PRILOG 6. Dobna struktura stanovništva na području LAG-a

PRILOG 7. Obrazovna struktura nositelja OPG-a

Područje	Nema podatka	Nezavršena OŠ	Osnovna škola	Srednja škola	Visokoškolsko obrazovanje	UKUPNO
Republika Hrvatska	54.711	7.437	30.948	62.891	10.995	166.982
Dalmacija	11.899	1.556	4.756	13.686	3.322	35.219
Šibensko-kninska	1.958	361	627	2.006	434	5.386
LAG MORE 249	770	87	167	770	239	2.033
Područje	Nema podatka	Nezavršena OŠ	Osnovna škola	Srednja škola	Visokoškolsko obrazovanje	
Republika Hrvatska	32,76%	4,45%	18,53%	37,66%	6,58%	
Dalmacija	33,79%	4,42%	13,50%	38,86%	9,43%	
Šibensko-kninska	36,35%	6,70%	11,64%	37,24%	8,06%	
LAG MORE 249	37,88%	4,28%	8,21%	37,88%	11,76%	

Izvor: APPRRR Upisnik poljoprivrednika, broj PG-a PODATCI POLJOPRIVREDA I ŠUMARSTVA

PRILOG 8. Rezultati provedbe LRS u razdoblju 2014. – 2022. i provedbe drugih projekata

Provedba LRS 2014. – 2022.											
Tip operacije	Natječaj LAG-a		Odobreni projekti od strane LAG-a		Odobreni projekti od strane APPRRR		Potpuno isplaćeni projekti			Pokazatelji	
	br	Alokacija, eura	br	Iznos, eura	br	Iznos, eura	br	Iznos, eura	Br. novostvorenih radnih mjesta (u isplaćenim projektima)	Pokazatelji LAG-a [upisati ciljne pokazatelje LAG-a – naziv pokazatelja i iznos]	Pokazatelji LAG-a [upisati pokazatelje LAG-a – naziv pokazatelja i iznos u isplaćenim projektima]
6.1.1.	2	72.542,70	2	68.866,55	3	88.542,70	1	0	0	2	1
6.3.1.	5	778.207,45	52	777.207,25	44	627.207,25	26	252.330,48	0	52	26
6.4.1.	1	87.536,74	3	87.536,74	3	87.536,74	2	57.612,00	0	3	2
7.4.1.	4	259.294,53	9	259.294,53	9	259.294,53	3	85.591,28	0		
Provedba drugih projekata u razdoblju 2014. – 2022.											
Naziv projekta	Izvor financiranja projekta		Ukupni iznos projekta, eura		Iznos učešća LAG-a, eura		Razdoblje provedbe projekta		Uloga LAG-a u provedbi projekta [upisati nositelj ili partner ili ostalo]		Rezultati i pokazatelji [upisati rezultat projekta i pokazatelje projekta]
AgroYouth	Erasmus+		12.604,95		0		01.04.- 30.11.2017.		Prijavitelj		Projekt je okupio 25 mladih iz Makedonije, Italije, Rumunjske, Bugarske i Hrvatske koji su boravili u Murteru ukupno 10 dana, održano 10 različitih radionica na kojima su mladi raspravljali o ruralnom razvoju, poljoprivredi i pokretanju vlastite poljoprivredne proizvodnje, organiziran susret u središtu Murteru gdje su mladi ljudi komunicirali s lokalnim proizvođačima, organiziran posjet NP Krka, izrađeno 25 majica, podijeljeno 25 komada Youthpass, 5 objava na lokalnim portalima.
AgroYouth - Second Edition	Erasmus+		22.120,25		0		15.09. - 24.09.2018.		Prijavitelj		Projekt je okupio 36 mladih osoba iz Makedonije, Italije, Rumunjske, Bugarske, Turske i Hrvatske koji su boravili u Tisnom ukupno 10 dana, održano 10 različitih radionica gdje su sudionici raspravljali o problemima s kojima se susreću poljoprivrednici, a koji način im pomoći, kako pokrenuti start-up posao, kako prebroditi krizne situacije s kojima se mladi zaposlenici susreću; tiskano 36 majica za sudionice, Organizirane 2 posjete primjerima dobre prakse, napravljeno 30 staklenki marmelade koje su se prodavale lokalnom stanovništvu, izrađeno 60 komada brošura; podijeljeno 36 komada Youthpass.
Plastic planet - NO!	Erasmus+		20.385,75		0		Tijekom 2019.		Prijavitelj		Projekt je okupio 35 mladih iz Makedonije, Rumunjske, Turske, Hrvatske i Portugala koji su bili smješteni u Šibeniku 10 dana; održano 10 predavanja na temu zaštita okoliša, kako koristiti plastiku, kako pravilno odvajati i slično; organizirane 2 posjete primjerima dobre prakse, organizirana volonterska akcija prikupljanja otpada na gradskoj plaži, izrađeno 35 majica za sudionike, podijeljeno 35 komada Youthpass.

Rural volunteers – Get in Action!	Erasmus+	25.687,84	0	Tijekom 2021.	Prijavitelj	Projekt je okupio 42 mladih iz Portugala, S. Makedonije, Turske, Rumunjske, Litve i Hrvatske koji su bili 9 dana smješteni u Šibeniku; kroz 10-ak radionica putem neformalni metoda učili su o značaju i vrijednosti volonterskog rada; organizirana posjeta naselju Gačelezima gdje su mladi volonterskim radom dali svoj doprinos uređenju mjesta (očišćeni putevi, zasađeno cvijeće, ofarban stupovi); tiskano 42 komada majica koje su podijeljene sudionicima; 6 objava na portalima lokalnih medija
Big Foot – Small Steps	Erasmus+	25.148,00	0	2022. – 2023.	Prijavitelj	Projekt okuplja 36 mladih iz Hrvatske, Makedonije, Turske, Portugala, Italije i Rumunjske. Provodit će se u Šibeniku. Provedba je u tijeku.
Plava Eko-patrola	Švicarsko-hrvatski program suradnje	169.885,19		01.06.2019. - 31.03.2021.	Partner	Projekt pod nazivom „Plava Eko-patrola“ je izvannastavni edukacijski program za održivi razvoj u priobalnim i otočnim lokalnim zajednicama Šibensko-kninske županije. Projekt je sufinancirao Ured za udruge kroz Švicarsko-hrvatski program suradnje. Glavni rezultati projekta: - provedeno osam edukativnih radionica u sedam škola na području ŠKŽ - u provedbi sudjelovalo preko 160 učenika-patrolaša - izdan Eko-kalendar Plave Eko-patrole za 2021. g. - izdan Priručnik za provedbu vannastavnog edukacijskog programa za održivi razvoja projekta “Plave Eko-patrole” - uređen prostor u Murteru, “Edukacijski centar za održivi razvoj otoka i priobalja Šibensko-kninske” - napravljena web stranica “Plave Eko-patrole” i Facebook stranica “Plave Eko-patrole” - postavljene Frendovske klupe u svaku od sedam škola u suradnji s Laboratorijem zabave - izdan video uradak projekta.
ZaVRTimo krug promjena	Ministarstvo znanosti i obrazovanja	13.768,79	1.252,17	08.11.2021 - 31.07.2022.	Prijavitelj	Cilj projekta je proširiti znanje o biljnom svijetu kod djece školske dobi i utjecati na svijest o zaštiti okoliša kroz različite aktivnosti. Specifični ciljevi projekta su educirati djecu i mlade o okolišu i prirodi koja nas okružuje, potaknuti na kreativnost i vlastiti angažman u zaštiti okoliša. Djeca i mladi trebaju biti aktivni građani i promotori održivosti u lokalnoj zajednici. Glavni rezultati i pokazatelji projekta: - proveden set edukativnih radionica naziva "Biljni svijet i održivi razvoj" (radionice recikliranja, o održivom razvoju, važnosti sjemenke iz pozicije arheologa te izrada hotela za kukce i kalendara sadnje) - glavni rezultat projekta je uređenje i stavljanje u funkciju eko senzomotoričkog vrta primjena znanja, vještina i iskustava stečenih kroz edukativne radionice u izradi vrta - provedena volonterska akcija "Školski vrt" - izrađeni promotivni materijali (majice, brošure i informativna ploča) - postavljena meteorološka postaja i provedena edukativna radionica s naglaskom na korištenje meteo postaje i klimatske promjene - proveden nagradni izlet - u provedbi projekta sudjelovalo direktno preko 30 učenika osnovne škole od 4. do 7. razreda te nastavnici škole, članovi lokalne zajednice, roditelji, nekolicina OCD-ova te predstavnici JLS-a. Projekt se provodio u Osnovnoj školi “Čista Velika”.
ZAKLON	Ured za Udruge	51.610,81	0	27.07.2022 - 27.09.2023	Prijavitelj	Projekt sadržava različite aktivnosti i elemente: radionice, volonterske akcije, izradu web stranice, osmišljavanje i izradu društvene igre, studentsko putovanje kao i nabavu opreme za spašavanje. Radionice će obuhvatiti teme kriznih situacija s kojima se

						susrećemo pa će se tako provesti edukacije prve pomoći; edukacije postupanja u kriznim situacijama, zaštiti od požara, potresa i spašavanje iz ruševina; edukacije o volonterima i edukacije za lokalni održivi razvoj i jačanja kapaciteta OCD-ova. Ovim projektom omogućit će se edukacija prve pomoći i edukacija u slučaju požara i pokazna vježba gašenja požara za 50 djece predškolske i osnovnoškolske dobi.
ZaVRTimo krug promjena II	Ministarstvo znanosti i obrazovanja	12.040,88	875,97	13.10.2022.- 30.06.2023.	Prijavitelj	Cilj projekta je proširiti znanje o biljnom svijetu kod djece školske dobi i utjecati na svijest o zaštiti okoliša kroz različite aktivnosti. Specifični ciljevi projekta su educirati djecu i mlade o okolišu i prirodi koja nas okružuje, potaknuti na kreativnost i vlastiti angažman u zaštiti okoliša. Djeca i mladi trebaju biti aktivni građani i promotori održivosti u lokalnoj zajednici. Glavni rezultati i pokazatelji projekta: - proveden set edukativnih radionica naziva "Biljni svijet i održivi razvoj" (radionice recikliranja, o održivom razvoju, važnosti sjemenke iz pozicije arheologa te izrada hotela za kukce i kalendara sadnje) - glavni rezultat projekta je uređenje i stavljanje u funkciju eko senzomotoričkog vrta primjena znanja, vještina i iskustava stečenih kroz edukativne radionice u izradi vrta - provedena volonterska akcija "Školski vrt" - izrađeni promotivni materijali (majice, brošure i informativna ploča) - postavljena pametna klupa - proveden nagradni izlet - u provedbi projekta sudjelovalo direktno preko 30 učenika osnovne škole od 4. do 7. razreda te nastavnici škole, članovi lokalne zajednice, roditelji, nekolicina OCD-ova te predstavnici JLS-a. Projekt se provodio u Osnovnoj školi Brodarica.

PRILOG 9. Anketni upitnik

Odjeljak 1 od 7

Anketni upitnik za korisnike LAG natječaja u svrhu izrade LRS za programsko razdoblje 2023. – 2027.

Anketni upitnik služi u svrhu izrade Lokalne razvojne strategije (LRS) LAG-a More 249 za programsko razdoblje 2023. – 2027. Rezultati dobiveni ovim upitnikom služiti će radi uvida u potrebe i želje potencijalnih korisnika za ulaganjima potencijalnih korisnika

Sukladno novom Strateškom planu i uputama Ministarstva poljoprivrede i Agencije za plaćanje, natječaji i uvjeti prihvatljivosti u sljedećem programskom razdoblju biti će nešto drugačiji nego u dosadašnjem razdoblju.

Mala poljoprivredna gospodarstva su do 10.000 eura ako ulažu u sektor voća, povrća i cvijeća, odnosno do 15.000 eura za ulaganja u ostalim sektorima.

Mladi poljoprivrednik je poljoprivrednik koji **nije stariji od 40 godina** u godini prvog podnošenja zahtjeva za potporu, da je osnovao poljoprivredno gospodarstvo u razdoblju do maksimalno pet godina prije prvog podnošenja zahtjeva te ima i završeno odgovarajuće obrazovanje poljoprivrednog, prehrambenog ili veterinarskog smjera

Visina potpore: **minimalno 5.000 eura; maksimalno 20.000 do 30.000 eura** (definirati će se natječajem)

Navodimo ukratko osnovni uvjeti prihvatljivosti korisnika:

- Ekonomska vrijednost gospodarstva mora biti minimalno 3.000 eura (ukoliko budu prihvatljivi oni sa manjom ekonomskom veličinom uvjet će biti da u tijeku provedbe planirane aktivnosti dovedu po povećanja ekonomske vrijednosti gospodarstva)
- Intenzitet potpore je 85% za mala poljoprivredna gospodarstva dok je za intenzitet potpore 80% za mlade poljoprivrednike (Primjerice - planirano ulaganje iznosi 20.000 eura, mali poljoprivrednik će dobiti potporu od 17.000 eura a ostatak od 3.000 eura je vlastito ulaganje)